

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Mitsvot ha-gadol

Moses ben Jacob <of Coucy>

יצוקם השם

Be-Ṷenetsiya, 307 [1546 oder 1547]

השע תוצמ לע ןייטש קחצי ררהמ ירואיב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10138

דף צה ע"א

במחויב לשום העה אלא מתוך עצלות ואפילו הכי עדי שמים המדו
 עדי כאן לשונו: ואגרא דפירקא ריהשא כו' עיקר
 קיבול שכר של כריות ורזים לשמוע דרשה כפי חכם. היא שכר
 המרצה שהרי חכם אינם מכיני' להעמיד ולומר השמועה לאחר
 זמן נפי החכם שיקבלו שכר תלמוד: אגרא וכלה שבתא
 שלפני הגזל שהכל נאספים לשמוע הלכו דרגלי: אגרא דשמעת'
 סכרא שהוא יגיע וטורח ומחשב להכין טעמו של דבר: אגרא
 דתעניתא דרקתא שנתון לערב לפירסרת עניים שהתענה
 דיוס: דלוי להרים קול כל שון נזיו ועגמ' נפש שיכנו השומעין
 מילי לשפח את החתן בדרכים: ובפרק הרר אמר לכו
 מורי וכו' ר' כללמוד פרק חזר וגרס שם אמר רב יודא לא
 איברא לילה אלא לשינתא אמר ריש לקיש לא איברא סוחרא
 אלא לגרס' וכו' ונשואיה עומד באותה חלכה אמר להם חזיא
 דגרסי' בכר אמר רבי יוחנן אין גרנה של תורה אלא בלילה:
 ודלא כרבי יוסי הגלילי דאפי' יניק והכי וכל לשון הגדייתא
 תר' מפני שיבה תקום והדית' פני זקן וכול אפי' כפני זקן אשמאי
 תלמוד לומר זקן ואין זקן אלא חכם שנאמר אכפרו לי שמעית
 איש מזקני ישראל רבי יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא שקגרא
 חכמה שנ' ה' קבני ראשית דרכוכו' עד אוסי בן יהודא אומ' כפני
 שיבה תקום כל שיבה במשמע: לשון הגברא רבי יוסי הגלילי
 חיינו הנא קמא איכא בנייהו יניק וחכים' תנא קמא סבר יניק
 וחכים לאורבי יוסי הגלילי סבר אפילו יניק וחכים: לשון רש"י
 כל שאכן במשמע אפילו זקן אשמאי ותנא קמא סובר יניק וחכים
 לא חק תנא קמא אין זקן אלא זקן שהוא תח' שנאמר אכפה לי
 שבעים איש ונ' והתם זקנים וחכים היו' ורבי יוסי הגלילי
 דמשיני ליה להאי קרא במשמעות זקנה' כמס' ודריש ליו' בלשון
 נטריקון זה שקגרא חכמה סובר אפילו יניק וחכים:
 ומזהיר ליניק וחכים כו' כלומר כיון דסבר רבי יוסי הגלילי
 אפילו יניק וחכים ע"כ צריך לומר הא דנקט קרא בלשון זקן אתא
 לאדורי נמי ליניק וחכים לכד את הוקן וחכם כששנייהו שוים
 בהכחיה אבל אם היניק מופלג' בחכמה והוקן אינו מופלג אינו
 צריך לכבדו עכ"ל התו' ועיין שם' דאם כן היינו כאוסי
 וכו' לשון האשירי סוף פרק קמא דקידושין אוסי בן יהודא אומר
 כל שכר במשמע כיון דסכריה ליה כל שיכר במשמע על
 כרחק דריש זקן זה קנה חכמה ליניק וחכים כרבי יוסי הגלילי
 וכן הלכה והיינו דכתב בסמג' אחר כך ומרפס רבי יוחנן כאוסי
 למדנו שגם הלכר' כרבי יוסי וכו' קש' ע"ל המגן וגם על האשירי
 דילמא אוסי לא דריש לשון זקן כלל כי היכי דלא דרש רבי יוסי
 שיכה דהא לר' יוסי לא תלה מידי בלשון שיכה רק לשון זקן דריש
 לחודיה חכי נמי אוסי לא תלה מידי בלשון זקן וצריך עיון:
 בפ"ק דקידושין שני חומשין וכו' וכן הוא הגירסא בפרק קמא
 דקידושין' וז"ל רש"י לשם שני חומשין שני חמשות' של ספר'
 שנית לו מדרש אנדתיו ע"ל רש"י אמר רב אשי
 ותוא דמופלג בחכמה וכו' רבינו שמואל היכא דמופלג' תרוייהו
 זכס ווקן זה בחכמה זה כוקנה ווקן חכם קצת בשיבה הלך אחר
 החכמה' ובמסיב' הלך אחר הוקנה חכם מופלג וזקן אינו מופלג
 הלך אחר החכמה ואפילו במסיכה זקן מופלג וחכם אינו מופלג
 הלך אחר הוקנה ואפילו בישיבה אע"פ שהחכם חכם ממנו לא
 מופלג לא זה ולא זה ככל עקו' הלך אחר הוקנה לפי שאין לכייש
 את הוקן וחכם אינו כוש בכך טאחר שזו זקן ממנו יודע הוא
 שבשביל זקנתו חולקין לו כבוד: ולדברי רבי יאשיהו
 מעשרה ועד מאה וכו' שפפחות אינה נקראת עיר אלא כפר'
 ורוב שבט אינו נקרא עיר אלא כרך גדול: ל"י שב אפי'
 ממנו וכו' מהם לא נאמר אלא ממנו כך לשון הגמרא פרק בתרא
 דיומא: אומרים בני אדם מה מעיל לו זכותו
 קטוהו אף שייך לומר כן ואיך יתכן בזה רשעו והלא כתיב אר'
 ספ מצו' לז' א' 37 i אשר

דף צו ע"א אלהיך

אשר התצאתיך מארץ מצרים' בהגות
 בסמק כתחילת הכפר ביאור הפשט'
 כלום' כאהר שאנכי ה' אלהיך כתוב ב'
 דברות וכל הדברות ציינון הן ע"כ מצורת אנכי גם כן צווי הוה
 ומלמדנו להאמין וכו': ואמרו רבותינו טחול שוחק'
 לשון אב"ה בסימן ק"ס בפרק הרואה טחול שוחק' לא
 כפילו' רבותינו לשון שחוק ושמהה אלא לשון שחיקת סממין
 וקורקבן שחוק דק' וכן מוכיח במדרש אגדה דגרסינן כל מה
 שברא בעולמו כנגדו ברא באדם וכו' עד ברא רחיים של גרוסות
 בעולם' וכנגדו באדם טחול שוחק ברא את האחתות וכנגדו
 קורקבן שחוק' עכ"ל' ודא דקאמר לא כפי' רבותינו וכו' היינו
 רש"י טפ"י כן בפרק הרואה: וכלל' מאחד לב נפש
 מאד ניבט' ודאי שקולים' כדאמרינן כיומא פשעים
 אלו המרדים' היינו הא דכתיב מלך מואב פשע בו פי' מרד בו:
 אין' מתיר לו אלא כפניו' יש לפרש דשפיר מועיל אם
 מתירונם שלא כפניו אלא לכבודו של המנדרר אמרו שכמו
 שביישו לפניו כך יש לכבדו ולפייסו בפניו ואף על פי שנידחו
 כדון כראמר בסמך ושרא לה באפה ואף על פי שנידחו אותה
 בדון אי נמי בש' למימר דכיון שנידחו בפניו אלים הנידחו ככ
 שלא הועיל התרה לא בפניו כעין שנידחו ודכות' אמר' בניטין
 כל מילת' דמתאמרה באפיה עשרה עריכה ביח עשרה למשלפיה
 עד כאן לשון תוספות פרק קמא דגדרים: שנאמר
 וכו' תרבקן וכו' ומסיים בפסוק שנאמר ולדבקי' בו' לא קשה
 שהאחד בא למצות עשה ולמורד במעשיהם' וחשני בא שמעו
 להתחבר אליהם ככל עניני חבור' והאריך מאד וקצרתי:
 ואני' אומר שאין זו כו' אם עיצה טובה וכו' כלומר למעלה
 אמרינן מואמר התלמוד השתיקה דווקא בשונגין שם דבמודין
 צריך להוכיח על זה אמר דמזה אין ראייה דכשונגין עיצה טובה
 קבל' דהיינו מוסב שיהו שונגין ואל יהו מוידין' ומשום הכי
 אמר התלמוד דבריו בשונגין והוא' הדין כמודין חוכרה' לשתוק
 כדאמר בפרק הבא על יבמתו וכו' אבל אין לפרש דהוה עיצה
 טובה מאי דקאמר לעיל דחייב להוכיח המוידים משום עשרה
 דהוכיח תוכיה דהא' בתר הכי כתב שיש חוכרה' לשתוק אף
 במוידים אם כן ליכא למימר עיצה טובה נגד החיוב:
 שנאמר ראה למדתי אתכם היום חוקים ומשפטים כאשר
 ציוני וגומר' הוא דמות' ליקח שכר שימור' מתורה שבכתב ולא
 מתורה שבעל פה פי' רש"י בפרק אין בין המורד משום דסתמא
 דמלתא דקטגים לומרים תורה שבכתב שצריכין שימור' ונדולים
 שלומדין תורה שבעל פה אין צריכין שימור: תיפלות פי' בערוך
 חיבור של אנשים כמקום תיפלות: שמתוך שלא לשמה בא
 לשמה וכו' והוא כריש פ' מקום שנהגו ולשם מקשי' התוספ' ה"ל
 תימא דרבא גופיה אמר בפרק שני דברכות כל העוסק בתורה
 שלא לשמה כוח לו שלא נברא' ואמר לי דוחס מידי כגון
 שעוסק כרי' להתייחר ולקנטר חביריו ולקפחם בהלכות' ואינו
 לומד על מנת לעשות אבל הא' מיירי דומיא דההוא דלעיל יש
 שפ' וכשבר' דלא עביד כולא שבתא הלא' כבוח'י שבתא שאינו

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף צו ע"א

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף צט ע"א

עמוד ג

ביאורי מדבר אייך שטיין על מצות עשה

אשר יאהב יי' ויכח חלקמן בעמוד זה מביא פסוק זה גם אמרין בפרק ואלו מנחין חיי ומזוני לאו בזכות תלמי מילתא אלא במורא תלמי מילתא אם כן באיזה פורענות יבתנו מעשיו ויש לחלק בין יסודין של אהבה ליסודין שאינן של אהב כדאמר פרק קמא דברכות טעם ישראל יי' אלהינו יי' אחד כשם שאין בלכך אלא אחד כך אין בלכנו אלא אחד כל האוכל ושותה ואחר כך קודא קריאת שמע וכו' חנו רבנן בפרק קמא דברכות אל יאמר אדם בערב אוכל קימעה ואשתה קימעה ואישן קימעה ואחר כך אקרא קריא שמע ונמצא ישן כל הלילה לא קרא קריאת שמע ומתפלל קודם שיואכל ואמר מר משמיה דרבי אל יעורר בן יעקב כל האוכל ושותה ואחר כך קודא קריאת שמע עליו הכתוב אומר אותי השלכת אחר גיורך ומיהו ברויתא סוכרת תפילת ערבית חובה כדמסיים ברי וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתתה: עם הנין החמה ושיעור זה כמו שיעור שעה קודם שתעלה השמש: כמאן פוסק לשי שקריאת שמע שעל מנתו עיקר וכו' יש מקשים לתם מביא ראיה מסוף הירושלמי תיפוק ליה דהירושלמי תנא בהדיא לעיל הקורא את שמע קודם וציאת הזככים לא יצא ידי חובתו ועוד לתנא דריש ברכות כנליה להוכיח דקריאת שמע שעל מנתו עיקר וקשיא זו גם כן קשה בתוספיר ובאשירי ובמדרש כי גם הם הביאו דברי דשי בלחן עם דברי רת וכל חשיטתו שיעור דשי שטוב יותר לומר שקש שמע שאחר צאת הזככים עיקר דהיינו שעל מנתו לדין כדי לצאת ידי כל הדעות כלומר אפילו לירושלמי זה סוכר בלי שום הוכחה אך זה רוצה להוכיח שלא תאמר מן המנהג אנו רואים שאתנו קש שבכירא והבשר עיקר הואיל ואנו קוראים אותו בכרכותיו דאירא מן הירושלמי דזה אין שום הוכחה דהא הירושלמי תנא בהדיא שהקורא קש קודם צאת הזככים אינו יוצא בו ידי חובתו ומכל מקום גם שם היה המנהג כמו לרדף דהא אמר אבא רבא למה קוראין אותו קודם לכן בבית הכנסת וכו' והיינו כמו שאנו עושין שקוראין אותו בכרכותיו קודם תפילת ערבית ומסתמא כלילת לא חזרו וקראו אותו עוד פעם אחרת בכרכותיו אלא רק על מנתו כמו שאנו עושין כך הני' ושייטת מנהג הירושלמי אם כן גם לרדף יש לומר שעל כבודו עיקר ויבית הכנסת אנו קוראין אותו כדי לעמוד בתפילה מתוך דברי תורה אך לת סתר הוכחה זו ואמר שאותו קש קודם מנחה היה כמו שאנו אומרים אשרי אכל הזוכה דתאיל וכבית הכנסת אנו קוראין אותה בכרכותיהו במקומה עומדת ומסתמא לדעת רבינו תם לפי הירושלמי היו קוראין אותה כלילת בבית הכנסת בכרכותיה כדי לצאת ידי קש מלבד הקריאה שהיו קוראין בפני המזיקין על בשותיהן כמו שכתב הירושלמי במקום אחר ולא ינוד הגח ולא יניח הגר פירוש נח כגון א' ונר ע' פירוש אחר נח שיהא ונד שאר אותיות: הנהגה ומשיב בפני הכבוד וכו' ופסק רבינו שמעיה דמקום שאסור לספור אסור אפילו כלשון הקדש ומאחר דהלכה כרבי יודנה משיב מפני הכבוד אפילו באמצעותו אם כן נראת לי ולראה דמותר לענות קדיש וקדושה באמצע קש דאין לך מפני הכבוד גדול מזה אבל בתפילה אין לענו דמשמע לקמן דבין נאלה לתפילה אין לענות וכל שכן בתפילה עצמה ורכיבו תם הירד רגיל לחמתין בעושרי פלא לענות קדיש או קדושה עם העבור והיה סבור דאפילו שהיה כדי לגמור הכל אינו חוזר לראש אבל האלפס חולק עליו משום רב האי גאון ואמר דאם שהיה כדי לגמור את הכל חוזר לראש ברכי' בכדי אכילת פרס שיעור ארבע ביצים לגדול הוא נקרא אכילת פרס ויטב חזקיה פניו אל הקיר וכו' מה שמצדפין למניין מבית הכנסת דאותן שכנגדל היינו לפי שנג בית הכנסת מצדפין: ואם לא הוכיר של אין מחזירין אותו וכו' אלא

פירוש שאינו מזכיר בברכה שנייה מוריד רטל וחיינו כמו שכתב המחבר לעיל שכל ימות היממה ואמר מוריד הטל בברכה שנייה: שאם לא אמרו אין מחזירין דבר זה מכי אין התוספות בסוף פר' תפילת השחר ושם מסי' מין וכן עמא דבר' שמע מינה דסכיר' להו שכן הבנה' ויש ספרים שאינו שם כמנרא וכו' בראה לי דזה קאי אחא דקאמר וכן אם שכתב בסוף וכו' עור שדרי תפילת המנחה לפניו כי מסתמא כזה פליגי בתראי אם גם כן בכא זו ככרייתא דסוף פרק תפילת השחר ודא האשירי כתב לשם דלא סמכינן ממוסף אמנחת' דדוקא כיוצא ומוסף הוא דסמכינן מתפילה לתפילה משום דרגילים להתפלל כאחת והגירסא באשירי כך היא תניא טעיה ולא הוכיר של ראש חדש בשחרית אין מחזירין אותו מפני שתפילת המוסף לפניו אב' ד' יוחנן ובצבור שנו' ללא התפלל כלל וכו' פירוש שלא התפלל אלא שש ברכות וזו אינה תפילה בשום מקום אבל תפילת ית תפילה הוא כשאינו ראש חדש: לרא' רב ששת עצמו ואמר שם שותפיל מעומד לשון הגמרא כך הוא רב ששת ורב חסדא הווקאולו באורחא קם רב חסדא ומעלי' אמר ליה רב ששת לטמניה מאי קעביד רב חסדא אב' ליה קם ומעלי' אמר ליה אוקמי לרדי נמי ואעלי' אמר ליה מהוית טוב אל הקרי דע' בראה לי שהמחבר לא מצי להביא ראיה לא מהא דקרי לעמידה טכ הלהיכה רע' אבל אין להביא ראיה מהא דרב ששת גמי עמד' דמשמע משום שלא רצה להקל לפני רב חסדא עמד אבל אי הוה יחידו שם לא היה מחמיר: כמאן דאמר דחזרו למקום שפסקו וכו' והיינו כשלא שהיה כדי לגמור כלו אבל אם שהיה כדי לגמור את כולו' והאמר רב אסי דכולי עלמא גודו דחוד לראש: כדי שיהא כוסו נקי וכו' פירוש בטנו וכן קבלתי ממהרר טעביל' ול' בניו דכקור' אחרי כן כשלמדנו מסכת בכא בתרא מצאתי כן בפרק מי שמת כשישרת שושבנות דגרסינן שם' אמר אביי נהונו בני גנבא עד זוזא אתא בכוסיה אכליה' ופירוש רשכס ככוסיר' כבטנו' כמו ביר' החוסות: רב' ששת הוה כרע כתיורא דדיקלא וכו' כשכט שביר האדם וחוכשו כלפי מטה בכת אחת וקיף כחויא גבנת ראשו תחילה ואחר כך גפנו שלא תהא נראה עליו כמשוי' כחויא ונחש הוה כשהוא זוקף עצמו מנביה ראשו תחילה וזוקף מעט מעט דשי' סוף פרק קמא דברכות: מעשה באחד ששחח יותר מדיא וכו' וקלח בידו דהיינו כשהוא שוחת כל כך עד שיהיה פיו כנגד חגור של מתניים שאינו דרך כבוד' אזו' כל העוסק בצרכי צבור כאילו עוסק בדברי תורה וכו' משמע שרצ' לומר שצרכי צבור רבותא היא ופסרו בתפילה וכו' בתכ שתורה אינו פטרו אם לא שתורתו אומנותו יודלשין דקאמר רבי ירמיה כאילו עוסק בדברי תורה משמע כעוסק גירא וליא כמי שתורתו אומנותו' ונראה לי אף על פי שצרכי צבור אינו לא כעוסק בתורה גירא' מכל מקום פטור מתפילה דשנא מאי אינו פטור מתפילה העוסק בתורה משום דכלאו הכי כשיש לו שום עסק מבשל גם כן תורתו הוה כשעוסק בצרכי צבור וזוהי שקול כעוסק בתורתו דהיי' חוה' כאילו תורתו אומנותו דאם על תורתו אינו חס אבל תורת חבירו צריך לחוס' אם כן כשעוסק בצרכי צבור אינו יכול למחול על צרכי חבירו לך פט' מתפילה: שכשבת אין אומרין כי אם שבע ברכות נמצא חסר לנ' תפילות לנ' ברכות הלכך תקנו לומר כנגדן בשבתו ומי' שוכי' אין כאלהינו שיש בה' ד' פעמים אגן ברוך אתה' הרי כ' ה' ברכות של מוסף וד' של ברכת המזון מסעודה ויתירה וכו' של קידוש הרי לנ' וכשיכנס בבית הכנסת יכנס שיעור כפתחיים: יש מפרשים שני פתחים ממש' ולא נהירא לר' דמאחר שהוא יושב בבית הכנסת מה לי מוסף לפתח מה לי אינו מוסף' אלא הכי פירושו' שלא יסודר להתפלל מיד כשיבא לבית הכנסת' אלא

עמוד ד

דף ק עא

עמוד ב

עמוד ד

דף קא עא

עמוד ג

עמוד ג

עמוד ו

דף קב עא

לא יושב ושוהה מעט כשיעור הילוך שני פתחים / כדי שימשיכ
 דעתו עליו ושלח ידו נראה עליו כמשאוי / מרדכי פק דברכות :
 וכך הנירסא בסדר רב עמרם וכו' / נראה לי כך הפשט /
 ברוב כפרים גרם / אמר רב יהודה אמר שמואל / השכים לשנות
 עד שלא קרא קריאת שמע צריך לברך / קרא קריאת שמע אין
 צריך לברך שכבר נפטר באהבה רבה / אמר רב הונא למקרא
 צריך לברך / לתלמוד אין צריך לברך / רבי אליעזר אומר אף
 לתלמוד צריך לברך / למשנה אין צריך לברך / ור' יוחנן אבר אף
 למשנה צריך לברך / עד כאן לשון הגמרא / נמצא לפי גירסא זו
 לא קשה מידי / ודלוהי אמוראי מורבים כלומר קודם ק"ט וקאי
 אדלעיל דאמר רב יהודה אמר שמואל וכו' / וכן פירש שם לשי
 בהדיא / אבל רב עמרם גורם כדריחם לחזור ולברך או על כרח'
 מרדכי כלומר אחר ק"ט / ומעשה קשה וקצת תיב שאמר המחבר
 שרבי יוחנן אף לתלמוד אמר והם דברי רבי אליעזר ור' יוחנן לא
 אמר כן / ונראה לי שדעת המחבר כך היא הואיל ורבי יוחנן אמר
 אף למשנה אם כן גם בתלמוד מודיר דאם לא כן מאי אף ועוד
 דכל שכן והאיה מרבי אליעזר דאית ליה תלמוד ולא משנה /
 הוה משמעני המחבר שרבי יוחנן אית ליה שיעור כל דבר צריך
 לחזור ולברך / דכלא הכי לא היה קשה מידי דמצינו לתרץ הו
 דקאמר בירושלמי / דאין צריך לחזור ולברך מיירי לרבי אליעזר
 במשנה / ולרבי יוחנן בתלמוד להכי קאמר המחבר שלרבי יוחנן
 מיירי בכל מילי אס כן קשה / וכן דרך המחבר בכמה בקומות
 שמשנה דברי האמוראים לצורך העניין / כשאינו נגד האמת /
 והאריך עוד וקצתי / כל המתפלל אחורי בית הכנסת
 ואחוריו לבית הכנסת נקרא רשע וכו' / פירש לשי כל פתחי בתי
 כנסיות היו למורה ואחוריהם למערב והמתפלל אחורי בית
 הכנסת למערב ואינו מחזיר פניו לבית הכנסת נראה ככופר במי
 שהצבור מתפללים לו / ולא נהירא לרי אדרכה במיהוד אפיח
 לכי כנישתא מחזי כשתי רשותי שהקהל מתפללים למערב /
 והוא מתפלל למורה / על כן נראה אחורי כוונתו שהו אחורי העם
 במזרח והעם משתחוים למערב ורבי קאמר דלא הויר אפיח וכו' /
 והווקא הם שהיו מתפללים לצד מערב אבל אנו מתפללים לצד
 מזרח שאנו כמעט של ארץ ישראל / וכתוב ותתפללו אל השם
 דרך ארצם וכמו שפירש להם צד מערב כך תפרש לנו צד מזרח /
 מרדכי פק דברכות : כפני יושבי קרנות כו' פירוש
 יושבי חנוניות כל ימות החול ועוסקים בסחרה ואין קורין בשני
 וכחמשי ותקון בניניהו קריאה ויתירא / לשי כסוף פר' מרובה /
 וכן איתא לקמן ברף קח עמוד ב' / הנהה / והוא יקרא הקורא
 פחות מן פסוקים וכו' / אסור לקרות בתורה בסמיכה דאמרינן
 בירושלמי רבי יוחנן איקלע להווא אתרא הוא דהווא נכרא דקרי
 בסמיכה / אמר ליה אסור לך שנואמר ואתה פה עמוד עמוד / אמ'
 ליה בעל כבוד אני והתיר לו / מטבע שאר אדם אסור / דוקח
 וכש נתפלה ולקמן ברף ליי עמוד א' אומר רי שצריך לעמוד
 הקורא תורה ואפילו מוטה אסור / וכשהוא מוהיקו מהדקו
 מכפנים וכו' / הגולל סת מעניין לענין וזו יחירי וסת מונח
 על ברכו גוללו מבחין / העמוד שהוא חתה לו יקח ויגלו מעד
 חוץ לצד פנים / שאם יאחז עמוד פנימי ויגל לצד חוץ יתפשט
 החיצון ויפול לארץ / וכשהוא מהדקו / כשגמר מלגוללו והוא בא
 להדקו יאחז בפנימי ויהדקנו על החיצון כדי שלא יכסה את
 הכתב שבזרועותיו שמוצה להראית הכתב לעם כשמהדקו /
 במלחה קורין כערי וכו' / שכשם ששצוה לנו שלא לגלו הערו'
 כך לא תגלה ערותינו ביום הזה / דוקח / שהייב אדם
 להשלים פרשיותיו עם הצבור נראה דכל השבוע מכיין שהותחל'
 הפרשה דהיינו בשבת מסנחה ואילך הכל בקרא עם הצבור אע'
 דלענין גיטין לא מקרי קמי שבת עד ד' בשבת ומצו' המובחר
 להשלים בשבת קודם אכילה / כדאמרינן דציוה רבינו הקדוש

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קב ע"א

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קד

עמוד ג

עמוד ד

פירש רש"י מדוק המושק כדפי הקונטנים שלא יכפרו:
דימינא תלתא רישי דשמאלא של ד' רישי וכו' / זה לאקאי
אדלעיל דקאמר יעשה במין הקורא וכו' / דשימושא דכרתי קאי
אומין ושטאל המניח / דהא עינינו רואות וכל תפילין שלנו יש
ג' רישין לשיין דימין המניח וד' רישין לשטאל המניח וכן הוא
בהדיא בספר תרומה ארוך וזה לשונו וכתב כשימושא רבה בעי
דליצור בקפלא דביתא בעורת שיין דימינא ג' רישין ורשמאלא ד'
רישין ואי איפכאל לא מפסיל ונרא כי ימין ושטאל דקאמר היינו
של מניח כי כמו שפרשתי כתוב בתיקון אחר / עד כאן לשון
ספר תרומה ארוך ובספר תרומה קצר כתב יעשה מימין הקורא
בקצת עור דפוס הכתים שיין של ד' רישין וכו' / והיינו כדלעיל:
בהגהה / ואם כדברי המחבר נאמר שכתב הלוחות על ימין
המניח מה שכתב של דברי המחבר היה השנין של ד' ראשין היינו
לפי שהוא מכין מה שכתב המחבר דימינא ג' רישין קאי אדלעיל
והיינו ימין הקורא אכן אינו כן כמו שפרשתי לעיל / כל

דף קה עא

אמתא ברובע אמתא ותרי חומשי כאלכסניה וכו' / כלום המחבר
בא לפרש דברי רב המפרש המבחינתא מאי אתא לאשמועין וכך
הכוונה / רב בא לומר הא דתניא תפילין מרובע' אין די אם אינם
עגולות ויש להם זווית / אלא צריכין שיהיו מרובעות לגמרי שלא
תנא ארכה יתר על רחבה כדי שיהא לחן אותו אלכסן שאמרו
חכמים כל אמתא כריבוע ותרי חומשין כאלכסנה / וכן
הוא בהדיא בספר תרומה ארוך / ולא מן אולפנין
וכו' בעירובין פרק הרר גרסינן / תא שמע דאמר רב הנין בר אמי
מטמיה דאולפניה / ופירש רש"י שם דאולפני ששמע מרבו ורבו
ברבו / וכלוקח בסוף סימן שע' מביא זה הירושלמי ובפרש ולא
מן אולפנין פירו' שלא מן התלכה לא מן המנהג / ושם פירש יותר
דיני מנהגינו / וכבר לכו בתלכות תפילין כתב פירש שלא מן
הדין / עד אצבע צרדה וכו' מפרש רש"י בפרק הקוסין
כמעט בסופו צרדה צרדה אגודל של אגודל דהיינו אצבע סמוך
לגודל / וכן בפרש"י התוספות בפרק עושין פסין ואמרים שכן
הוא במסכת יומא בפרק קמא ומתמיהים שם על רבי אליעזר
ח' ליד שיסך בסילוק או ראית דחיינו סילוק דרשרת שקלים
שאצבע שלישי הקרוי אמתא הוא אצבע צרדה והריבור מתחיל
אחר מנ' אילפין וכו' / והוא בשיטת מנילת עפה / וכאורה חיים
כתב גם כן כרבי אליעזר שכורכה ג' פעמים כאצבע שלישי:

עמוד ב

וראשו השני מחובר לכפרק וכו' / אצילו ידיו בתרגמינן
כרפיקי ידיו / אצילו ומפרק שקורין קודא היינו הך שאנו קורין
בלשון אשכנזי אילכונן / וכתוספו סוף פר המפלו' מפרש יפה ושם
פירש רש"י אצילו ידיו אישילש והיינו בית השחי / שאנו קורין
אגודל לען אכשילין / והתוספות הקשו עליו הרבה קשיות וסתרו
ופירוש שכתבתי לעיל גם בריש פרק הנוצא תפילין בפרש"י:
במקום ששוחו של תינוק רופס וכו' / כך פירש רש"י בפרק
הנוצא תפילין כלומר שתהא מונחת על המוח שהוא מכוון כנגד

עמוד ג

האזן שכן עינים מלמעלה כדלעיל בדף ע"ג עמוד ג / אין
צריך קשירה בכל יום קשה לי לזכר מרישא שאין צריך קשירה
בכל פעם הנחת דאם כן לא היה איסור בחדשים משום קשר
של קיימא הואיל וצרי' להתירן בכל יום כמו שכתב המחבר לעיל
בדף ז' עמוד ד' / וכבר דכי פרק אילו קשרים / וביתר מקומות
שארין קרוי קשר של קיימא אלא העומד לעולם / ואפילו קשר
העומד ח' ימים אינו אסור אלא מדרבנן לפירוש ד'י הל'ע' מותר
לקשר דבר שמתירן בכל יום / שמכך על של יד
להניח וכו' / דבשל יד מתחיל להניח / ועל של ראש על מצות /
דעכשו נומר את המצוה / כך פירש רש"י נפר' הקוסין ר"ח / והוא
גדס במצות תפילין / ולא על מצות / ובגמרא ראיתי אשר קדשנו
במצות תפילין / ולא כתב במצותיו וציונו / שם
יישן בהם וכו' / וסיח דעתו מהם / כך בפרש"י בספר תרומה

דף קו עא

וביתר מקומות / בירושלמי / פוסק דכ נס כן דפתוחה
כשרה וכו' / פירוש צריכה שתהא פתוחה / וכן איתא בספר תרומ'
וח' לשונו אמר רב הלכה כדברי האומר מזהה פתוחה פתוחה
והיינו דקשה רב אדרב ובהדיא אומר בספר תרומה דמשום הכי
קשה רב אדרב / ואחר שערי הצרות ומדינות וכו' / יש
מרינה מוקפת הרים ומערים בכמה פרסאות ואין יוצאין מסנה לא
דרך שערים / כמו ארץ חג' / רש"י פרק קמא דיומא / שהרי
הכתים שררים בהן השומרים שחייבים במזוזה פתוחים להם /

עמוד ג

נראה לי ששעם זה אינו צריך אלא אשערי מדינות כי שם אין
בתים שחייבין במזוזה פתוחים לתוכם לכן צריך לפרש משום
בתי שומרין אבל שערי הצרות ועירות חייבים במזוזה משום
בתים הפתוחים לתוכם שהם חייבין במזוזה וכן משמע במיימוני
פרק ו' / ואם נפשך לומר אם כן לומר אין אנו עושים עתה
מזוזה בשערי רחובינו יש לתרץ כמו שמתרץ בגמרא פרק קמא
דיומא דמקשה שם אביי לרב ספרא אכולי דמחוא מאי טעמא
לא עבדי כוה רבנן מזוזה וכו' / עד אלא אמר אביי משום סכנה
שלא יאמר חמלך כשפים עשיתם בשערי עירי / דתניא מזוזה
יחיד נבדקות פעמים כשבועה וכו' / ומעשרך כאחד שהיה בודק
מזוזה פסוק העליון של צפודי / ובאקסטור אחר ונטל חיבנו אלף
זוזי מהאי טעמא נבייחא שאין אנו עושין מזוזה מרובות שלנו
שקיליות המושל מומנות תמיד / אף כתיבה כגובה
וכו' / מה קשירת תפילין כגובה הראש כדאמר בהאי פירקא
מקום שביחו של תינוק רופס אף נתינת מזוזה כגובה הפתח רש"י
פרק הקוסין / שיהא שמע שלה רואה דפתח וכו' /

עמוד ד

שמהפך התחלת שיטת שמע לעד האזן שבין המזוזה ולא
לעד הפן הדור העתק / לומה קצת לז' כפופה
היינו כאידך ליטנא דרש"י בפר' הקוסין וזה לשונו כי אסתורא
כי היכי דמקום חיבור השוק והרגל הרגל שוכב והשוק זוקף
למעלה כוה L / כך הנחה למזוזה כשירה האיל / וראשית אחר
זקף / עד כאן לשון רש"י / וכשתוא יוצא לא יטלנו
ביוז ויצא וכו' / ומקשה באחד שנתלה וקבר את אשתו ושני בניו /
ואם הכית של גוי הוא יטלנו ויצא וכו' / והל'ם בפרק
השואל בתבו התוספות זה לשונם ואף על גב דאמר שמאל'
דמתירין מבגד לבגד / גבי מזוזה אסור לפי דמזוקים באים
בכית שאין בו מזוזה וכשיטלנה כאילו מיק אדם שידורו בכית'
עד כאן לשונם / והדיבור מתחיל לא יטלנו ויצא / והוא כמעט
בסוף הפרק / שנתקע הדיבור ולא נאמר וכו' / כלומר
הדיבור נשתקע בפי יש אומרים וסברו שכן הוא אבל לא נמצא כן
בירושלמי ושעו' / נשים חייבות במזוזה כו' / בגמרא
פריך פשיטא ומתקן דהוא אומיא איתקשמוזה לתלמוד תורה /
פירש רבינו יצחק כאדם שלקח ספר תורה / מושקע מדיבר /
לאפוקי היכא דהניח ספר תורה שאינו שלו וטעמא משום דכתיב
כתמו לכם זה לשון האש"ר / בעלה עליו הכתוב כאילו כתבו
לפי שהיתה אצל הראשון כאיסור שהשנה ככיתו ספר שאינו
מונה / ל' / אם בתחילת שיטה וכו' / ובתחילת
השיטה לא יכתוב חוץ לגליון אפילו אות אחת / ואם

דף קו עב

יניח שיעור ט' אותיות בסוף השיטה / וכן בתחילת השיטה יצא
ידי שניהם וכו' / הכל דברי רבינו תם הוא / כדאמתא בהדיא
בספר תרומה / ולשם מפורש ולא נרע כרבי / אם מניח חלק
בראשה ובסופה / לכן יצא ידי פתוחה לכלי' עלמא בין לפי
הברייתא ובין לסיודו הקרמוני / וקשה לי מה צריך להניח ט'
אותיות בתחלת שיטה אם מניח ט' אותיו בסופה ונ' בתחלת יצא
ידי שניהם / ולפ' בספר תרומה אינו מזכיר שיעור ט' אותיות
כדברי ר' / זה לשונו ואם יניח בתחלת שיטה וכסף שיט' יצא
ידי שניהם / ודוחק לומר שרעת המחבר בכתב שאמר וכן בתחילת
שיטה דקאי דק על מה שאמר שיניח חלק אבל לא על השיעור
אך

אך כי האי גזירה מצינו בגמ' בריש כתובו דפריך הא וכן קתני
 ומשני איחול ואפרוכו וכו' / וכן בריש בכא בתרא דבקשר
 הא וכן קתני ומשני אגיל ואגזית / עוד שם בספר תרומה וזו
 לשונו מה שפיר' רבינו תם דכשתביח חלק בסוף השיטת וכתחלת
 השיטה יצא לעשות פתוחה לא מיקרי בהכי מדור דהיינו דוקא
 כשמתחיל בשטה שלמטה הימנו כנגד מקום ההנחה של שיטת
 שלמעלה ממנו / וזו נקראת דווקא סדורה שגרא הכל כתוב בשיטת
 אחת אבל אם אינו מתחיל לכתוב כנגד ההנחה שלמעלה אלא
 מתחיל קודם לכן או אחר כך נקראת שפיר פתוחה / ניקב
 בירך של אות וכו' לפום ריהטא משמע שנפסק הירך כזה /
 כלומר דגל ח' / או נפסק באמצעיותו ונשתייר מקצתו למטה אם
 אינו כן דכתיב האי גזירה מידי לעיל / וכתב אם הנקב קטן כל
 כך שהדיו עוברת עליו וכו' / והכא הפירוש כדמפרש המיימוני /
 וזה לשונו נקב בירך האות עד שנפסק אם נשתייר ממנה מלא
 אות קטנה כשר והוא שלא תדמה לאות אחרת עד כאן לשונו /
 פירוש שנפסק תחתית הרגל לגמרי ונרקב / ולשי מפרשו אקודם
 כתובה בפרק הקומץ בעובדא שאירע כך והביאו תיבוק וכו' /
 ומפרש כשרוצה לכתוב ולמשוך דגל של וזו אירע במקום נקב
 ונראה כמו יוד / למה תלוי דגלו של קוף וכו' מצאתי
 לשמועה בקמיהם / העומדים על הפקדים / הסופרים מגיעין
 דגל בשני הקופין הללו כזה ק קבלה איש מפי איש הוא /
 עוד אמרינן דקופו של יוד מעכב פירש לשי דהוה רגל ימין
 כפוף / וקשה דפשיטא הוא דהוה גוף האות וכו' / עד לפיכך
 פירש רבינו תם שראש שגאל של יוד כפוף מעט וכו' / עד
 אלמא דיש לה תגלמטה לצד שגאל וכן למעלה / ויכול להיות
 שקופו של יוד דפרק הקומץ היינו אות שלמעלה / הגהה
 במיימוני פרק ב' דהלכות תפילין ועיין שם / כד'
 לעשר ענינה על שאר החוטיין או על אחד מן החוטיין וכו' / כלומר
 התלמוד מסופק אי בעינן שיחא ארוך כל כך שיכול לענבם כל
 ח' חוטיין בחדו / דהיינו שיעור גדר / או אם יש די שיכול לענב
 חוט אחד בפני עצמו / כך פירש רשי פרק תכלת / וכן
 הוא בהדיא במדרכי / הגהה רבא מקשה כתיב הכנף מין
 כנף וכו' / תשובת מהר"ם ז"ל / זה לשונו ועל טלוי ג של משי
 ששאל מורי איזה ציצית ישיל בה / כבר דקדקנו ואין לה חיתר
 אלא במינה לדין דלית לן תכלת / ואי אפשר כציצית דכלאים
 צמר ופשתים יחדיו דהא בעינן או הכנף מין כנף / או צמר
 ופשתים יחדיו דסמיך ליה נדילים תעשה לך / דהיינו כלאים
 כציצית / הלכך של צמר אי בעי רמי ביה ב' חוטיין תכלת ושני
 חוטיין צמר לבן דאף על גב דליכא כלאים צמר ופשתים יחדיו
 פוטרם מטע' הכנף מין כנף דאידי ואידי מין כנף הם ואי משום
 דצבעו תכלת מה בכך מידי צבעא קא גרים / ואי רמי בירש שני
 חוטיין תכלת וב' חוטיין לבן פשתים הפוטרם בשל צמר הא נמי
 שפיר דמי דקרינן ביה צמר ופשתים יחדיו / גדילים תעשה לך
 מהם / ובטלית של פשתים נמי אי רמי ביח ב' חוטיין תכלת ושני
 חוטיין צמר לבן / אף על גב דלאו מין כנף הם שפיר דמי דכיון
 דכלאים הם בטלית וקרינן צמר ופשתים יחדיו / גדילים תעשה
 לך שוטלית והציצית צמר ופשתים יחדיו הן / וכל שכן אי רמי
 ביח ב' חוטיין תכלת וב' חוטיין לבן פשתים דשפיר דמי דקרינן
 ביה נדילים תעשה לך מהם אבל בטלית של משי שנהגו העולם
 להטיל בו חוטיין צמר לא הכנף מין כנף ולא צמר ופשתים יחדיו
 איכא / הלכך אומר אני שאין להטיל בו ציצית לא במינו וכן בכל
 טליתות לדין דלית לן תכלת אי אפשר להטיל צמר ופשתים
 יחדיו לא פטר אלא מינו עד כאן לשון מהר"ם / טלית
 שזקטן מתכסה בה ראשו ורובו והגדול יוצא בה עראי כלומר אף
 על גב שהגדול אינו יוצא בו אלא עראי / מכל מקום חייב הואיל
 וזקטן מתכסה בו ראשו ורובו / אבל אין הפשט שהגדול יוצא

רף קף עא

עמוד ד

רף קט עא

עמוד ב

עמוד ד

רף קי עא

ביאורי מהרר איוויק שטיין על מצות עשה

השליש סעודתו עד שיגמרו ברכה ראשון ואחר כך יחזור למקום
שפסק ויתחיל נודה לך ונראה דהיינו דוקא היכא דלא אכל פת
אחרי כן אבל אם אכל פת אחרי כן נראה שעדיף להתחיל הכל
עד כאן לשונו ולשם בהגהה כתוב וזה לפירוש הקונטרס ושיהו
לפירוש אחר יתחיל לראש וצריך עיון בסגנון וואר והגהה
שיידך אמת שכתב לעיל בסמך יחזיר למקום שפסק נמצא
שליכתי עלמא אם אכל פת אחרי כן שחזר לראש כדמוכח
בגמרא פרק הניזקין וכו' פירוש לענין קריאת התורה בכירת
הכנסת וחזר רבותא דבכית הכנסת אתי יותר לאינצוי מבסעודה
כדגרסינן שם בפרק הניזקין הובצע הוא פושט ידו תחילת ואם
בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו הרשות בידו ואמר
מר לא שנו אלא בסעודה אבל כבי כנישתא לא דאתי לאינצוי
ואמר רב מתנהא דאמרת בבית הכנסת לא לא אמרן אלא
בשבת וימים טובים דשכיחי אנשי אבל בשני ובחמשי לא עד כאן
לשון הגמרא ומכאן ענין ור' לקמן בדרף ר"א עמוד א'

עמוד ב

דאין סיכת שמן בידים מעכב וכו' שהיו סכין וידיהם בשמן
קודם מים אחרונים כדלקמן בדרף ק"ב עמוד ב' וקא משמע לך
דמכריזין תכף אחר גשילה אף על פי שלא סך בשמן וכסף אלו
דברים כברייתא כגמרא פליגי בה תנאי אי סיכת שמן מעכב
כמאן מקבלין השתא סחורותא מעט הארץ כרכי יומי וכו'
דאמר רב חזר חזר בקודש מקבלין עדות בעם הארץ כרי שלא היא
כל אחד ואחד וחולך וכונה כמה לעצמו וכו' כרי לחנכו
במעות וכו' לשי' מביאוך כרייתא בסוף פרק ככל מערבין
ומפרש שם ואף על פי שהוא לא טעם לא כגון שפיר דמי ואף על
פי שהוא ביד המצויא והתם קאי אמא דאמר שם שאין המכרך
עצמו צריך לטעום כשטועמין אחרים וכן משמע
מעובדא דינאי מלכא וכו' דאמרינן התם ינאי המלך ומלכתא
כרוכה דפת' כודי ורדי ולא הוה ליה אינש לברוכי ושלח לשטעון
בן ששם ושתא כסא ומכרך ליה וזיה מוציא אותם ומסיק
שם שטעון בן ששם דעכיד לגמריה הוא דעכיד דאמר רבי חייה
בר אבא אמר ר' יוחנן לעולם אינו מוציא את הרכים ידי חובתן
עדי' שיאכל כחית דגן מאי ברכת אבליים ברכת
רחבה וכו' פירוש כשמכרין את האביל סעודה ראשונה קשל
אחרים והיו מברכין בבית העמוד כרחבת של עיר כלומר
בפרהסיא ברכת אבליים דהיינו ברוך מנחם אבליים אותה ברכה
לחבראיה בעי עשרה אבל לאחר מכן מברך ברכת אבליים כל
שבוע אפילו כב' או ביחוד ואומר אל אמת וכו' כך משמע
ביותר דעה בסיון שעה אבל כגמרא פרק קמא דכתובות
וכלשי' לשם משמע בענין אחר ולשם קורא ברכת רחבה הברכות
שאומרים הגמטמים נגד המת ונגד האביל ונגד כל ישראל כמו
שנפרש שם והלכתה כמותו לגבי רב שהולך עליו
לקמן בדרף ק"ג עמוד ג' מכיאו דאמר דסני בהוכר' השם בלבר:
אחר מברך לכולן מברך דלכתחילה וכו' התוספות הקשו
מאי שנא ברכה דלכתחלה אחד מברך לכולן ולא ברכה שבסוף
יש לומר דשאני ברכה דלכתחילה כל אחד מרויח שמות לאביל
אבל בשכר אכלו לא תצטרף ולא מתניא לה
הסיבה וכו' והלשון מדלכי בפרק כיצד מברכין כל הסבורת
מטות שמוחים על צדי שמאל על הגמטה ואוכלין ושותין וכו'
הסיבה כל אחד מברך לעצמו דאין קבע סעודה בלא הסיבה
וזני מילי לדידות שהיו רגילין בחסיבה אבל לדין ישיבה שלגו
קביעות לנו כהסיבה שלהם עד כאן לשונו נדול

עמוד ג

עמוד ד

העונה אמן יותר מן המברך הטעם לפי שהמברך אינו מזכיר
כי אם שם אחד והעונה אמן מזכיר שתי שמות שכן אמר עולר
בגיטריא כמנין ארבי יהוה ועוד טעם אחר שמעתי
שהמברך אינו אלא כמי שכותב את השטר ואינו חשוב כלום עד
שיתנתנו בו העדים כדאמרינן אין השטר מתקיים לא בחתימתו

דרף ק"א ע"א

אכל מיד כשנחתם יד העדים עליו או הוא ששד חשוב והגון וכן
הרין למברך שאין הברכה חשובה כל כך כמו אחר שענין אמן
מיד אחריה כי אז חייב התוספת כי אמן הוא חיתום הברכה כך
קבלתי אל מלך נאמן לשון תוספת טבץ למין זה בלבד
בשעה שעונה אמן וכן כתוספות שלנו פרק כל כתבי ורשי פיר'
כך מעיד על כוראו שהוא אל מלך נאמן חביבה הוא
פחורים תכובדים של דבש או של דבר אחר סמך ומתוך
כך נהג רבי יצחק לברך וכו' כלומר האיל ורכיני הנגאל נתן
טעם זה שמע מינה שחזתמין גם על היין על הארץ ועל הפירות
ולא על הארץ ועל פרי הגפן והעיקר לקמן בדרף ק"ג עמוד ד'

ורכיני יצחק בר שמאל היה מסופק בגילוש וכו' פירוש
היה מסופק שטא קביעות סעודה נדרסת להם ברכת המציא אף
על פי שאינו כנוכלא לענין חלה כי נוכלא תחילתו סופגנין
וסופגניס הוה תחילתו וסופו סופגנין מכל מקום היה נמנע
מלקבוע סעודתו משום ספק ברכה שלפניו אי נמי משום הדי
במנע כי שטא אותן נילוש קריין לחמניות ומשום הכי צריכין
ברכת המציא כשקובעין סעודתו עליהם ומשום הדי תרי טעמי
במנע מלקבוע סעודתו עליהן כרי שלא להכניס עצמו בספק
ברכה אמנם חזר כורכי שמשון לסוף ימיו וכו'
הלשון מנומנם שכתב שחזר בו ודבריו הראשונים לא חזרו
זכהיא לישנא כתב לקמן בדרף ר"ג עמוד א' וכתב הגדולי
שכתהילה פירש רכיני שמשון כרכי יוחנן וכסף ימיו חזר בו
כעין כיסין פירוש מלאים צוקראשקדים ומיני בשמים כך
פירש בערוך כשסרכיני הנגאל אבל אם מברך
לפניו מותר אף קודם ברכת המזון כמאן מביא המכר דכרי לשי'
ורכיני הנגאל עד שיכרד לפניו וכן המסקנא בתוספות ובאשירי'
וכפרק כיסוי הדם וכן יש באלפסי ובתוספות פרק ערבי פסחים
ולעיל בדרף ק"ג עמוד ד' כתוב כיון שאמר בעל הסעודה הב לך
וככרין הרי הן אסורין לאכול עד אחר ברכת המזון והיינו כפיר'
לשנים בפרק ערבי פסחים ואין לחלק בין לאכול או לשנות
דהא כגמרא אמר אסור למוכיל ומשתי גם במקצת סגן כתוב
לעיל אמר למשתי או למיכל עד אחר ברכת המזון ועדין עין
אם בלך אחר פתיחה ומחזירין אותו וכו' אבל אם פתח
בברכת שכר כלומר על דעת לברך על שכר ונזכר שהיא יין
נראה שפשיטא אין צריך לחזור דהא אם נמרוה היה יצא אפילו
ליין כדאמר ר' יוחנן לקמן בדרף ק"ג ע"ג גמרא פר' קמא דברכות
כמעט בסופו בעל חכית מברך המציא הטעם שככל
הכית כוצע לפי שנוצע בעין יפה ואורח מברך כרי שיכר' לבעל
הכית: בא להם שנינו יין כל אחד מברך השכר
ומשיבו וכו' שינוי יין היינו מחבית לחכית כדאמר רבי על כל
חכית וכו' ופירש לשכם כגון שהאחרון משיב ולי' פיר' אפ'
ואחרון נדעו ורואה פסק בסיון קו שאם הביאו לפניו יין טוב
ויין נדעו כאחת מברך על הטוב בורא פרי חנפן ופוסר את הנדעו
ואל יכרד על הנדעו תחילה כדי לברך הרבה ברכות כי לעולם
יש לברך על החביב ועל העיקר מתחילה כדאמר פרק ג' שאכלו
גבי פרגיות וכן מברך על פרוסה של חוטיין פטר שליטה של
שעורי ועוד כתב ר' אהרן נרא היכא דשתה יין חדש וישן מבעי ליה
לברוכי בורא פרי הגפן ולא הטוב ומשיב לא בשנינו יין חדשים
או דישינים מרדכי: אף על פי שאין ברכה
המזון צריך יין האם משמע שאין ברכת המזון טעון כוס לקמן
בדרף ק"ו בעמוד א' מכיאו הגמרא דערבי פסחים שברכת המזון
טעון כוס משמע שמוכר המכר כן שטעון כוס כמאן גמרא ולא
כמד בברכות פרק אילו דברים שאינו טעון כוס ונראה לי לתק
כאן ביחוד כאן בשלשה וחילוק זה איתא באשירי פרק ע"ג
אך מסקנת האשירי לשם כשם הדר יחילא מפי' דאפילו
ביחוד טעון כוס וראיימו מפורשת לשם שתיא
ה"ד

עמוד ג

עמוד ד

דרף ק"ב ע"א

עמוד ב

היה סולדת במיימוני פרק ששה והלכות ברכות מפרש הטעם משום כשהיה סולדת בהן אינם יכולים לשפוש ואינם מעבירין את ההודאה ותרויהו מודים דאין נוטלין בהם והו' שכתוב בספר וההויר ש' מוחקין הו' דוהויר וטעות הוא כי שם הספר והזויר וכן בקרא גם כן ברקח בסוף סימן פ' ובטמחוח מהרם בסיומן לה' גם באשירי בפרק כל הכשר נקרא כן: צריך לשפוש ידיו וכו' פיר' שמחך יד אחד בחבירתה כדי לרדעם היטב זהו קרוי שפושף ובפירוש המשניות בפרק ב' דמסכת ידים פירש בעניין אחר: פירש זמית שלמוריא בלעז לעיל ברף ב' עמוד ג' כתב מי מלח מרובין פרוש שיש הרבה מלח ניטוח במים זה קרוי שלמוריא וכן מפרש ג' באורח חיים בסיומן ר'ב וכתב שם שרב האי מפרש שהוא הקצף העולה על רתיחת הקדירה: דכתם כליוס איבן בני יומן וכו' צריך ליתן טעם מה שייך דין זה לכאן ונראה לי דוח הטעם שפירש לענין ברכה גורם נמי דין זה' כלומר האיל זיבש הוא הפסיד טעמו משום הרי מותר גם כן אם נפסק כסכין של גוים כשהן יבשין אבל אי לאו ואי טעמא היה אמינא דיש להחמיר אפילו כשאינם בני יומן והו' לן לרמיה לקורש דם של חליתית וענין לדברי רבינו ברוך ומביאו לעיל ברף ג' עמוד ד' אמר'ך עליהם כסוף וכו' וכן כתב המיימוני כלומ' ברכה אחרונה מברך שהיא ברכה שלכסוף דאין לפרש ברכה ראשונה דאם כן לשתוק מלכסוף הוימא בלעז ומכרך עליהן אך זה דוחק שאין פירש מברך זה כמברך דלקמיה גבי פירושת מאוסין ואין מאוסין אכן יש ליישב דלשנא דכסוף מוכיח עליו שאין פירושו כמות דלקמיה וכן פירוש רבינו חננאל שאינו מברך ברכה ראשונה כלל אחרי שבלעז אבל האשירי כתב שמברך ברכה ראשונה אחרי שבלעז: אלא בדבר הבא מזמן לזמן וכו' רב שיריא גאון קאי על עניינים שאינם מתחדשים אלא בשנה לשנה והם גידולי קרק' ואף על פי שלא אכל אותם בכמה שנים אבל אינו פליג אדלעיל אקונה ביר' וכלים וכן מוכח טעמך וכתב זה במיימוני: מלך מחולל בתושבחות ודוכ הודאות וכו' כאלפסי פרק קמא דתענית מביא נוסח ברכה זו של שמיים ולחך מאן דאמר חותמין ברוך רוב ההודאות ולחך מאן דאמר ברוך אל ההודאות ומסיים ביה אמר רב פפא הלכך נימרינו לתרויהו וזה לשון התוספו מאלפסי והרב דכ' לא ידע רבי טעמא מאי כיון דאמר אל ההודאות משמע כל ההודאות למה לי למימר תו רוב ההודאות דנמצא עכשיו מתר את דבריו ועוד תימא מאי התימה דא ברוך רוב ההודאות בשלמא אל ההודאות שפיר מברך שמו של הקב"ה שהוא אל ההודאות אלא ברוך רוב ההודאות היכי הו' התימה ואי הו' אמר ברוך כרוב ההודא הו' שפיר טפי וכמו כן אנו עושי' שאנו אומר' בישתכח ברוך אתה יי אל מלך גדול בתושבחות אל ההודאות גדול בתושבחות היינו רוב ההודאות ע' כאן לשונו: ה' הוא שש מאות אלף אדם כאחד וכו' אם עולא נקטינן אין אוכלסין בככל לשון חנמרא חכם הרזים פירוש היודע מר' בלב כל אילו לשון רש"י בברכות: וניצוים עוליס מברך וכו' והו' אילני דמלכלבי פעם ראשונה בשנה בשעה שמוציאים פרחים וכתב הרב יוכף דהו' הדין אם לא דא עדי כי כבר נדל' הפירות שצריך לברך כן מדרכי פרק כיצד מברכין: אם בטרודים פי' טרודים שלא נתפזרו העצים מופסקין שנתפזרו והוא את חים הגדול וכו' בתשובות הראש בחיבור של ט' סימן תשעה כתב שהו' ים אוקיינוס' ולא היס שאנו עוברים בו מחצה לאר' ארץ ישראל ע'וד לשון הראש בתשובה בסיומן תשכח בחיבור ט' ששאלת מברכות הים והקשת שאין חכר בתלמוד בשום אחד שם ומלכות אם צריך שם ומלכות דעלך רבותינו כתבו כן וגם נוהגין כן להזכיר בהן שם ומלכות דאין ברכה בלא

עמוד ג

עמוד ד

דף ק"ג ע"ב

עמוד ג

דף ק"ד ע"א

עמוד ב

שם ומלכות דלמה ישתמו ברכות אלו מכל שאר ברכות ואין לחוש לדברי הראב"ד ול' בדברים הללו והתלמוד קיצר בוסח הברכה כמו שקיצר ברכות אחרות ולא הזכיר בהם שם ומלכות אף על פי שצריך להזכיר בהם ע"ל גם באורח חיים כתוב כן בסיומן לכו ולכו והאר"ך ע'וד וקצרתיו: ע'וד ששח עשר בחדש וכו' ולא ששה עשר בכלל שנעשה כולה שלם והגי' זו מוכיח משעת המולד ולא מיום קביעות החדש א"ה בסיומן תל' ולא שמת חלקי מיושבי קרנות וכו' פי' בערוך הישיבים בקרנות העיר ועוסקין בדברי שיחה ומשמע שם שהוא לשון קרנות המוכח אורקן זווית כלומר שיושבים בצדי העיר: אבל אם בירך קדם שיטול וכו' מכאן אתה למד שהמברך אחר שעשה בלא ברכה מברך על העשייה ולא נפסק הלכה כמי זה קאי אאנדרונינוס דאיפליגו ביה חכמים ור' יהודה בפרק רבי אלעזר דמילה: דאלו מילת' בותרת וכו' וקצת קשה שלמעלה אמר המחב' וימי שנולד בחדש השמיני אינה דוחה את השבת ונראה דלא קשר מידי לעיל מיירי שלא נגמר בדיותו כמו שכתב בהדיא קודם שתגמר בדיותו ובכאן ביירי שנגמר כל צורתו ושערו וצפרנו' ואז יש להכתפך שם אן הוא ואשתהו' כמו שפירש ר' יצחק לקמן וכן כתובות שתי הככות זו אחר זו במיימוני פרק א' דמילה' כמו שכתובות כאן ולשם כתב בהדיא בכבא שנייה מי שנולד בחדש השמיני אם היה שלם כשערו וכצפרנו' וכו' ומח שכתב המחבר אחר זה ספק כן? ספק כן? מלין אותו בשבת כו' מדבר שנולד בשמיני לטבילתה ובעלה היה אצלה תמיד שלא נוכל לידע בתי נתעברה אי נמי שנולד בתשיעי מכל מקום קרוי ספק כדאמר רשב"ג בפרק רבי אלעזר דמילה כל שלא שדר' ל' יום באדם קרוי ספק נפל ומקשה שם היכי מהליגן בשבת דלמא נפל הוא ומשני כמה נפשך אי נגמר שפיר קמהיל ואי לא נגמר בוחך בשר הוא ודמחבר מביאו לראיה אהא דלעיל ועדיין אינו מיושב מה שאסור לקמן למל'ל מי שנולד בשמיני ומתיר למול דאם נגמר צורתו למח אסור למל'ל ואי לא נגמר לברך מילתו מותר וצריך לומר שהתירו מילה אף על פי שאסור למל'ל ופסק זה פליג על פירש'י שפירוש שבותר למל'ל אפי' כן ה' ודאי: בפני שפכנת היא לו וכו' לפני המילה אפילו על ידי גוי אסור לרחם חמין כדמוכח פרק הדר בהודא עובדא דאישתפיך חמימי כו' אבל לאהר המילה ביום השלישי וכל שכן ביום הראשון כיון דככנה היא לו אפילו ישראל מעביר ראש ומחמם המים וכל הדין הדי זה משוכח' אשירי פרק ד' אליעזר דמילה וכן איתא בתוספות פרק קמא דגיטין בדיבור המתחיל אף על גב דאמירה לגוי שבות ולעיל ברף כ"א בעמוד ג' מבואר יותר: ולא נודע למה וכו' קשה למח לא נודע והלא לקמן בעמוד א' כתב בשם הלכות גדולות ואין מקדשין אשיכרא אפילו במקום שהוא חמר מדינה ודחק להלך בין קביעות סעודה אשיכרא וכן במקום שהוא חמר מדינה ולא שכיח שם חמר כלל כי עניין אחד הוא ויש ליישב דבשביל כך אין למחוק כי שמא כך הפשט שקאי לא אמרן על חסיפא לבד ואין אומר הבא כוס לברך לא על היין על זה כתבו הלכות גדולות לא אמרן כו' והיינו כמו שכתבו לקמן דמכדילין על השכר ומסתמא ברכת המזון לא עדיף מזהבדלה: פורס כפה על השלחן ומקדש וכו' ועתה נראה שבאתה הסעודה לכבוד שבת כמו שפרש החתבר לקמן מעבר לרף בעמוד ג' וטעם דה' אינו שייך על כה שאמר לקמן פורס כפה ומכדיל' ושמא אנכ קידוש נקט האי ליישנא נמי גבי הברלה אבל מצי להבדיל אף בלא פריסת כפרי' ולא קאמר שם אלא שצריך להבדיל מיד כשדאי חשיכה ואינו דשאי לנמור סעודתו קודם שביביל: והברלה חדא מילתא היא וכו' ותרתייהו משום קידוש ספ' מעו' לז' ד iii 37 יום

עמוד ג

עמוד ד

דף קט"ז ע"א

עמוד ג

עמוד ד

מור ב

ף קיו עא

יום טוב נכונה דגם הברלה מזכיה בה קדושת יום טוב המכריח
בין קדש לקדש כך פירש רש"ם ומאד תמוה שהמחבר מביא
קשיא זו בשם הג' ובריש ע"פ מקשה הגמרא קשיא זו
זמרתך תירוצו זה וגם המחבר עצמו אמר הכי מסקינן כע"פ
אס"כ למה הזכיר הג' מלא לונמא יצא וכו'
וכדפירש ביומא והמחבר הביאו לעיל בדף כ"ד ע"א כל שאלו
בסלקו לצד אחד יראה כמלא לונמיו והוי פרוה מרביעין
כדאמר התם אבל מלא לונמיו אמר התם דהוי יותר ברכיעית
תוספות פרק ערב פסחים ורבי יהודה מתיר
בפני שבשיחו וכו' פירוש שמשבחו שהוא מתקיים יותר
וכן כתוב בפירוש המשניות פרק בתרא דיומא וכן פירש
המחבר לקמן בדף קע"ח בעמוד א' אבל לשתיה טוב יותר
שאינו מבוטל מן המבוטל כדתנן בפרק ב' דתרומה והמחבר
מביאו גם כן שם ומכל מקום מצינו למימר דשפיר אקרי
השתנותו לעילוי הואיל וכתקיים יותר כי אפשר שבביל כך
מביאו הגוף יותר משיאנו מבוטל כי גם במקום אחר לענין
חשוב והמטיב מצינו שיין לכן שהוא מביאו את הגוף אקרי
טוב אפי' כשהוא גרוע הרבה יותר מן הראשון הארום לשתיה
כמו שכתב במדרכי ובתוספות מאל"פ פ' ע"פ ואפילו אם
אין ברור לנו שהמבוטל טוב לגוף יותר משיאנו מבוטל מכל
מקום שבביל שיבות זו שמתקיים יותר מצינו למימר שאקרי
אשתנו לעילוי לענין ברכה ואף על פי שאינו טוב לשתיה
בבטו שמצינו לעיל לענין הטוב והמטיב אף על פי שלשתיה
אינו טוב מכל מקום שבביל מעלה אחרת מברך הטוב הוא
הדיון כאן שבביל מעלת קיומו אקרי נשתנה לעילוי.

עמוד ב

הלכך כך הלכה וכו' במדרכי פ' ע"פ כתב בשם רבינו
פרץ הטעם לומר אין מקדשין על שאר משקין אפילו כשהם
חמיר מדיונה לפי שאין עליהם שם יין ונבי זכירה כתיב זכרו
בין לבנות ובאש"ריו פרק ע"פ ומביאו גם כן פסוק זה ועוד
פסוק אחר נזכירה דודיק מ"ן סדר הברלה ככהצא שבת
יכנה ויין בשמיים נר הברלה וכו' השיב רבי אפרים בר יצחק
פי שאינו מריח ומברך לעצמו על הבשמים ברכה לבטל
היא וגם להוציא אחרי אינו יכול דלא דמי לקידוש ואברלתא
וברכת הלהם וביצה דדגיי הוכה והאי כנהגא בעלמא
במדרכי וכתב מהר"ם דעל כל מיני ריח טוב קנה וקמרון
ונגלין מברך עליהן כורא מיני עצי בשמים ועל ריח אנה
משקט ברוך אשר נתן ריח טוב בפירות כיון דריח טוב הוא
הוי כאתרונא הובשוא ועל כולן מברך עובר לעשייתן
בש"ל היין בימינו וכו' ומינה שמענין דכל דבר מצוח
ראוי לאחוז בימין וכן בהברלה אוהו היין בימין ומברך
בורא פרי הגפן וטוב נתן היין בשמאל וההדס לימין ער
שיברך על ההדס ומחזיר את היין לימין ומברך הברלה
אב"ה מדרכי פרק כ"ד מברכין הואיל ותחילת
בריותו הוא לאפוקי נר של ניהגם שנברא בשינוי בשבת
כדאמר בפרק מקום שנהגו אמנם המדליק עצמו
וכן כנהג במיימוני פרק ח' בהלכות שבת משמע שדעת
המחבר כדתניא אין מניחו על נבי מנודה אלא מניחו בארץ
שמע מינה שאסור במלאכה המדליק עצמו והתם מקשה
על המחבר שביא התם שאני הואיל וגבר מלתקוע זה הוא
קבלת שבת וענין שם אלא מניחו בארץ וכו' וכן
הדיון בעניית כרכו הלכך מי שלא התפלל וענה ברכו עם
וקהל הואיל ועשאוהו קדוש לא יעשנה חול אלא מתפלל של
שבת שמים כך כתב הרב רבי ישראל מבנג'עון מדרכי
אבל לאושפיוא לית לן בה היינו כלשון ראשון דרב כהנא
אליבא דר אלעזר בר צדוק אבל בלישנא בתרא אומר שם
אפילו לביתיה וכל שכן לאושפיוא ולשי מפרש הטעם
בלישנא קמא בשום שכותם על בני ביתו כמלא הניבולו

עמוד ד

וכתב מהר"ם דעל כל מיני ריח טוב קנה וקמרון
ונגלין מברך עליהן כורא מיני עצי בשמים ועל ריח אנה
משקט ברוך אשר נתן ריח טוב בפירות כיון דריח טוב הוא
הוי כאתרונא הובשוא ועל כולן מברך עובר לעשייתן
בש"ל היין בימינו וכו' ומינה שמענין דכל דבר מצוח
ראוי לאחוז בימין וכן בהברלה אוהו היין בימין ומברך
בורא פרי הגפן וטוב נתן היין בשמאל וההדס לימין ער
שיברך על ההדס ומחזיר את היין לימין ומברך הברלה
אב"ה מדרכי פרק כ"ד מברכין הואיל ותחילת
בריותו הוא לאפוקי נר של ניהגם שנברא בשינוי בשבת
כדאמר בפרק מקום שנהגו אמנם המדליק עצמו
וכן כנהג במיימוני פרק ח' בהלכות שבת משמע שדעת
המחבר כדתניא אין מניחו על נבי מנודה אלא מניחו בארץ
שמע מינה שאסור במלאכה המדליק עצמו והתם מקשה
על המחבר שביא התם שאני הואיל וגבר מלתקוע זה הוא
קבלת שבת וענין שם אלא מניחו בארץ וכו' וכן
הדיון בעניית כרכו הלכך מי שלא התפלל וענה ברכו עם
וקהל הואיל ועשאוהו קדוש לא יעשנה חול אלא מתפלל של
שבת שמים כך כתב הרב רבי ישראל מבנג'עון מדרכי
אבל לאושפיוא לית לן בה היינו כלשון ראשון דרב כהנא
אליבא דר אלעזר בר צדוק אבל בלישנא בתרא אומר שם
אפילו לביתיה וכל שכן לאושפיוא ולשי מפרש הטעם
בלישנא קמא בשום שכותם על בני ביתו כמלא הניבולו

כדי ספקו אבל לאושפיוא אינו סומך עליהם ונראה מזונותיו
עמו וכלי שנתא בתרא לא אברין שאדם נראה מזונותיו עמו
אם כן יותר מסתבר שלא יבא סומך לשתת לאושפיוא שלא
יוכלו עוד להכין מזונות אבל בביתו אין נפקותא כל כך
והאש"ריו פסק בלישנא בתרא ורבינו יצחק בר רבי
שמאל כו' תמיה שכתב זה בשם רבינו יצחק ובתוספות שם
ובריש פרק בנות כותים כל זה מוכרי רבינוטם
לשתיה לאיסור והלשון וכו' פי' לענין זה הדך שמן
של תרומה שזייב לשלם קרן הוושט כאילו שתרד יין של
תרומה כדתנן במסכת תרומות בפרק ו' ומביאו בפרק הזהב
האוכל תרומה בשוגג משלם קרן הוושט אחר האוכל ואוד
השותה ואחד הדך וכו' והמחבר מביא לעיל בדף ע"ה עמוד
ג' וכן לאסור שחוד אסור לטוך שמן של תרומה כמו שאמר
לשתות יין של תרומה ימים טובים בניין תלמוד לומר
תשבת וכו' תימה גדולה שכתב המחבר בתחלה ביום טוב
בנין ואחר כך שבת והסברה אפא כי שבת יותר מסתבר
לרבות מ"ש וגם בכרית' בפרק בתרא דיומא הגירסא איפא
וכן באלפסי ובאש"ריו הגירסא איפא ומתוך דברי המחבר
עצמו מוכה שהוא גרס גם כן איפא שהביא מה שכתוב שם
בבריותא אחר כך מכאן למינו שבכל מקום שנאמר שבת
שמוסיפין מחול על הקודש והיינו לפי מה שמהר"ך הגירסא
ושולפין שאר כל יום טוב משבתם ומגופו דמשמעו הפסוק
לא מצי' לרבות יום טוב משבתם כי שבתם לשון יחוד הוא
וגם הלשון דשבתם משמע שבת ולא י"ט להכי צריך לומר כל
מקום שנאמר הלשון דשבת בוס"פין מחול על הקדש אבל
אם היתה הגירס' מהופכת שמתשבתו היה לייף י"ט ושבתם
שבת לא היה צריך לדחוק לכל מקום שנאמר שבת כי שפיר
היה משתמע שבת מגופא דיתורא דשבתם ואע"י

דף קיו עא

עמוד ב

עמוד ד

דף קיו עב

עמוד ג

דף קיו עג

דאמרינן בגדריס וכו' זהו מדריבין כרבי יהושע בן לוי דפליג
אדר' יוחנן בסוף פ' אין בין המורד ואם דבר תורה אפילו באחד
הוי דפקר ועקמא דאמר בפני נ' כדי שירא אחד וכו' ושנים
מעידים והא מילתא לא שייכא הכא בחסין ורא"ם פירש כלת
על כל הג' במיימוני פרק ב' דהלכות חסין השבתו
בכל דבר כו' והא דתנן שורפין בתהלה שש פירש די מדריבין
קאמר אבל מדאורייתא לא בעי שריפה אלא השבתו בכל
דבר ער שעת ז' שהוא אסור מדאורייתא או בעי שריפה דאוריית'
הנה בסמך א' שלקו יותר מדאי וכו' בריש
פרק ב' דביצה פי' רשי ותוספות דש"ק פירו' מבוטל הרבה
מאד גבי עירוב תכשילין בבריותא דקתני תבשילי דהי של
עירוב אפילו כבוש אפילו שלוק אפילו מבוטל
אפילו עצם וכישורו נחשב כ' תבשילין דהנה נהגו
ביצה חרוע ביצה שאין לה פה כי נכתמו פיות שונאינו
חרוע כי בחרוע הציאנו הקבה אם שמע הלל בבית
הכנסת כו' שכך היונוהגין לקרות כלילה בבה להוציא את
שאינם יודעים מדרכי סוף פרק ערבי פסחים נס"ק
לארכו פסול היינו דווקא כשנסדק על פני כל אורך השופר
ויש מפרשים אפילו בכל שהוא ופירוש זה עיקר אבל אם
דבקו רצת לומר שדבקו לגמרי שלא נשאר בו שום סדק אפילו
כל שהוא קודם שנסדק על פני כל אורכו כשר לכולי עלמא
נסדק לרחבו אם נשתיר בו שיעור תקיעה כשר דחסינן מן
הנסדק ולמטה כאילו נישל ואם לאו פסול והיינו בנסדק רוב
רחבו אבל מיעוט הוא ליה כנקב בעלמא וכשר אש"ריו
פרק כל השופרות שנתמנו דתקיעה הרי זה
בשר וכו' בפרק ראווה כד שנינו נקב ומתכווא מעכב
ארת התקיעה פסול ואם לאו כשר עד כאן לשון המשנה
ובבריותא כנמרא ה"ר נקב וסתמו כין במינו ובין שלא במינו
פסול דבי נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול
ע"ל

על הבריותא ועלה קאי שם בנמרא ואמר במינו כשר
 ואמר רבי יוחנן והוא שנסתייה רובו מכלל דשלא במינו אף
 על פי שנסתייה רובו פסול איכא דמתנו לה אסיפא שלא
 במינו פסול אמר ר' יוחנן והוא שנפחת רובו מכלל דבמינו
 אף על פי שנפחת רובו כשר עד כאן לשון הגמרא ופסק דרב
 יהודאי גאון דקיימא לן בתרו לישנא דרבי יוחנן להומרא
 פי בהנך תרו לישנא דרבי יוחנן קל להומרא וסברין הלכה
 כלישנא קמא וכן מפרש בהדיא באש"ח שהלכות גדולות
 שהם רבי יהודאי גאון פסקו כלישנא קמא מלכות
 לדברי רבי יוסי וכו' בגמרא פליגי רבי יוסי ורבי יהודאי אם
 יוצאין בפסוק ראשון של קש במלכות כי שם טורח למצוא
 ד' פסוקים בתורה שהם שייכים למלכות והלכה
 ששליח צבור מוציא את הרבים פירושו אפילו בקיאי כדאיתא
 בגמרא פרק בתרא דראש השנה ומסקינן
 הלכתא סוכה דירת עראי בעינן פירוש צריכה שתהא בנויה
 שתוכל לעמוד בבנין עראי דהיינו שאיך גבוה אבל למעלה
 מכל לא תוכל לעמוד אם לא שהבנין בנין קבע כך משמע
 בדין מסכת סוכה ובריש פרק הישן או כמו שמפורש לקמן
 בעמוד שבסוף שאין הלכה כרבי דאמר דירת קבע בעינן
 דצריך שיהא בה דאמות על ד' אמות והאש"ח האריך בדין
 מסכת סוכה וכן כל כיוצא בזה לאפוקי שגששה
 לעצמות בעלמא ולא להגין מן החמה והלכה כמותן שהן
 רבים וכו' נראה לי שהמחבר כתב זה כדי לפסוק הלכה אבל
 מחמת הראיה שמביא ר' הרב הסרא לא צריך דהא ראייה יש אפן
 לא הוי הלכתא כותיה דאלכ קשיא מדרב הסרא מודיה
 אדוניה אבל בעצי סוכת חגג וכו' נראה לי
 דהא דנקט סוכת חגג לאפוקי סוכת פסח ועצת כדאמרין
 בפרק המביא שמועיל בהם תנאי כשנפלה ב"ט דליכא סתירת
 אהל וגם שהיתה רעועה דאיכא למימר שהייה מצודה מתי
 תפול ואינה אסורה משום מוקצת אבל סוכת חגג כשהיא
 עומדת בבין השמש קמאי אזיל עליה איסור הגיגה כדלעיל
 כל ד' הימים דהוה כיומא אריכתא ובין השמשות אסורה משום
 סתירת אהל מעתה אסורה בעל כרחך כל שבעה ולא מועיל
 בה תנאי כך מסוק בגמרא פרק המביא ב"ט
 אסורין באכילה ובתריין לטלטלן ממקומן וכו' גם באורח
 חיים כסיומן תרבי מביא לשון הלכות גדולות כבעמוד
 וכתב וזה לשינו ואינו מובין מה שהלך לענין טלטול ממקומן
 בין שבת לי"ט ע"כ אך במלדכי פרק קמא דסוכה מביא
 לשון הלכות גדולות בענין אחרת ודל לשון בעל הלכות
 גדולות פסק עטורי סוכה שנפלו בשבת או ביום טוב אסורין
 באכילה ואסורין לטלטלן ממקומן נפלו בחול מתרי לטלטלן
 ואסורין באכילה מפני שהוקצו למצותן וצריך לעשות
 לה צורת הפתח וכו' ורבו דעות המפרשין בתקן צורת פתח
 זו דש"י מפרש שחזק אותו טפח לשנים ומעמידו חצי הטפח
 בצד הדופן וחצי הטפח בצד השיני בסוף הדופן ואף על גב
 שבכל מקום די בקנה משהו מכאן ומכאן הוה הואיל ואין
 המחיצה כתיקונה הצדיכו חצי טפח בכל צד אבל מסקנת
 האש"ח שמעמיד קנהו משהו בצד השני בסוף הדופן ומניח
 קנהו העליון על הטפח ועל הקנה שבסוף הדופן וצד השני
 מתכשר כלבד פחות מן' ובסוכה שיש לה כ' דפנות כמבוי
 תפס ד' ומשהו בצד השלישי אזי מניח קנה העליון על הפס
 תעל הדופן ובגמרא מקשה מאי שנא הכא דסני בטפח ומאי
 שנא הכא דבעינן פס ד' ומשני הכא דאיכ' ב' מחיצות כהלכתא
 דהיינו כמין גאם ואין אורח ביניה סני בטפח והכא בעשויה
 כמבוי וב' מחיצות אינן כהלכתא כי האורח ביניהם בעינן
 פס ד' ומסתמא גם בזה מיושב מאי שנא גבי העשויה כמין גאם
 דלא בעינן סתימת צורתה הפתח בכל הדופן וסני דאמר לבד

עמוד ג

עמוד ד

דף קכ ע"א

בין הטפח והדופן והתם בעינן מן הפס ד' לדופן ולא סני
 בלבד היינו משום דב' מחיצות לא עביד כהלכתא
 פוסק רב אלפס הלכה כשמואל וכו' לשון המשנה פרק
 קמא דסוכה מסכתין בנסרים דברי רבי יהודאי רבי מאיר אומר
 ובגמרא אמר רב מחלוקת בנסרים שיש בהם ד' אבל בנסרים
 שאין בהם ד' דברי הכל כשירה ושמואל אמר כשאין בהם ד'
 מחלוקת אבל יש בהן ד' דברי הכל פסולה ורב פפא
 מפרש דברי שמואל פחות מן' דברי הכל כשירה יש בה ד' דברי
 הכל פסולה כי פליגי מן' ועד ד' נמצא מה שכתב המחבר בתר
 דמי ושאין בהם ארבעה רבי יהודאי מכשיר היינו כמו שמפרש
 שמואל דברי ר' יהודאי אבל לרב מכשיר רבי יהודאי כשיש בהן
 ד' ולהכי צריך לפסוק הלכה כשמואל וגם כרבי יהודאי
 אם היה הסיכות הרבה מהן צריך לנענע וכו' כאן צריך
 להגיה אם היה הסיכות הרבה מהן כשרה ואם לא היה
 הסיכות שהיה מתחילה כשר הרבה מהם צריך לנענע וכו'
 אף על פי שלא מצאתי בשום טופס מכל מקום מוכח
 ביניה וביה שכן הוא מדקאמר אם היה הסיכות ולא אמר אפי'
 אם היה הסיכות ועוד דבמיימוני פרק ה' כתוב כן ולשם
 בהגה כתוב שהלכנו כתב לשון המיימוני עוד כתב שם באותו
 הגהה דליכא מאן דמצריך נענע כשהסיכות הרבה מהן וגם
 קצתן מעתה אין ספק בדבר שצריך להיות כמו שהגהתי
 והמפרש דלג ממהן קמא למהן בתר והוא לקיים גירסת הספר
 צריך לפרש אם היה הסיכות הרבה מהן שהיה רוב הסיכות
 מסך פסול כלומר מעלי האילן הנקצין אכן לשון הסמג
 אינו משמע כן כי סיכות משמע סך כשר כדאמר בריש
 וסכך על גבן ובפרק קמא מוכח שהפירוש כמו שפירשתי
 ובאותה הגהה הקשר על המיימוני למה לי קצירת כשהסכך
 כשר הרבה הלא תנן וכו' ולא תירץ בלום ואני דקטן הקורא
 יגעתו ומצאתו בכ סכך ועל פי שנים עדי' יקום דבר והגהתי
 שם במקומו שכל ישראל ראוי לישב בסוכה אחת
 וכו' בסוף פרק הישן בבבביתא בגמ' פליגי ר' אליעזר וחכמי
 ר' אליעזר סובר שאין אדם יוצא בסוכתו של חבירו שנאמר חג
 דסוכות תעשה לך משלך וחכמים דורשים מכל המזרח שכל
 ישראל יוצאין בסוכה אחת ואי אפשר שיש לכולם שיה פרוטח
 בסוכה אחת לא בשאולה מיורי וגזולה שמכשיר היינו שתקף
 אדת חבירו בחוקרה והוציאו מסוכתו הבבביתא בקרקע משום
 דקרקע אינה נגזלת והוה ליה סוכה שאולה דכשרה לרבנן
 בריש פרק לולב וערבה ובפרק הישן מפרש דרבנן דרשי
 האי לך גבי סוכה לאפוקי סוכה נגזלה וכגון שהיא סוכה
 העשויה בראש ראי' או בראש הספינה שהיא תלושה ואינה
 מחובר לקרקע שאז היא נגזלת וחייב להחזיר כמו שהיא שהיא
 לא קנאה כשיני וגם אין בה משום תקנת השבים שהיא לא
 טרח לבנותה ונס לא הוציא יציאות עליה ובהגהה באש"ח
 בסוף פ' הישן מפרש ופה כל הענין והוא מן האז' וכן מפורש
 גם כן במיימוני סוף פרק ה' בהלכות סוכה שלוחי מצוח
 פטורין מן הסוכה וכו' כגון ההולכים בדרך לשמוע דרש
 פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה ואע"פ שאין הולכים
 אלא ביום משום דטרידי ודואגים במחשבת מצורח ותיקורת
 כדאיתא פרק ב' דסוכה ואין ישנים עראי וכו'
 והגה' מה שיש בני אדם שאינם ישיבים העולם סומכין על
 דרי שיראים אנו מן הצינה והיי כחלי שאין בו סכנת דפטור
 מן הסוכה כדרכי פרק הישן והלכתא אומר זמן
 וכו' מצאתי קבלה מר' מנחם כשהיה מקדש בלילה ראשונה
 היה מאחד ברכת שחייבונו עד אחר ברכת לישב בסוכה כדי
 שיפטר בזמן אחד אקידוש הרגל ואזמן דסוכה ובלילה שנייה
 דאין לברך תו זמן אישיבת סוכה כי אם אקדוש הרגל הייה
 מקדים זמן לברכה סוכה והייה אומר מיד לאחר קידוש
 להודיע

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

עמוד 1

להודיעך דלא בא ברכת זמן אלא אקדושה ואלא אישיבת
 סוכה דמשבידך עליה זמן לילה ראשונה אין צריך יותר וכן
 היה נוהג ה"ר שמואל בר אנדרהם הלוי ולאביה כתב דיש
 לברך גם בלילה שני כמו בלילה ראשון דיקנהו ויכיר דלא קאי
 זמן אהרדרה ואף על פי כן מברך זמן לבסוף מודכי
 ידאין מסוכה לסוכה ועושים סוכה בחול המועד לאפוקי
 בר' אליעזר שחולק על הכמים כבריייתא בנמרא בפרק הישן
 ואמר דאין יוצאין מסוכה לסוכה ואין עושין סוכה בחול המועד
 ויליף מדכתיב וכן הסכות תעשה לך שבעת ימים בעינין סוכה
 אחת לשבעת הימים ולהכי אוסר לצאת מסוכה לסוכה כלומר
 שיאכל וישב בסוכה זו היום ובסוכה אחרת למחר וכן מי שלא
 ישב בסוכה יום ראשון אסור לעשות סוכה בחול המועד
 דבעינין סוכה אחת לשבעת הימים כך פיר' ש"תה זו כבריייתא
 ובד"ש: וכו' נקראין מצות לולב וכו' בפרק הלולב
 הגזול תר לא מצא אתרוג לא יביא לא פריש ולא רימון וכו'
 כתב ר"אם בספר יראים אף על פי שפסלנו בשנים בלולב היום
 וערכה אנו אלולב והיום מברכין אפילו יבשים מסוס דלא
 אפשר לן והוא שעת הדחק כדתנא בההיא בריתא יבשים
 פסולים ר' יהודה אומר יבשים כשרים אמר רבי יהודה מעשה
 באנשי כרכים שהיו מורשים לולביהם לבניהם אמרו לו
 אין שעת הדחק ראייתו אלמא בשעת הדחק אפילו רבנן סווד
 דמברכין ופסק ר"א דהוא הדין אתרוג כמוש וחסר ומניין
 שמעכבין זה את זה תלמוד לומר ולקחתם לשון רבינו יצחק
 אורי ורוע השיב ר' יעקב מאורלייניש ז"ל למי שאין לו אתרוג
 שישראל שאר מינין ויברך ביום שני שאר מינים לא מעכבין
 זה את זה אלא ביום טוב ראשון מידי דהוה אתרוג חסר ואין
 גרא לראת דשאני התם אף על גב דאתרוג חסר דמינין איכא
ראנו דהחבר בר' בעיני הלכ' למעש' כדבריו שהרי דרשינן
 ולקחתם לקיחתם לר' מינין שמעכבין זה את זה
 הלכך כי היכי דלקיחה תמה הפוסלת אתרוג חסר דווקא ביום
 טוב ראשון הכא נמי לקיחה תמה המעכבת בר' מינין דווקא
 ביום טוב ראשון וכן הלכה ע"ל אור ורוע: אלא
 בוכנתו ועוקצו הכל כונן במשנה שנינו נטלה פטמנו פסול
 ובנמרא תנא רבי יצחק בר' אלעזר נטלה בוכנתו פסול ופירש
 האלפסי וכן שאר הנאונים דבוכנתא ופיטמא חד הוא ולא
 בא רבי יצחק לאפלוני אמתייתין עוד שנינו שם נטל עוקצו
 כשר והנה האלפסי ורבינו משה פירשו שם זכב האתרוג
 שבו הוא תלוי ומחובר לאילן שקורין בלשון אשכנז טטיל
 קרוי בוכנתו ואם נטל כולו פסול והוציא חוץ לאתרוג קרוי
 עוקץ ורבי יעקב בר יקר סובר רק החוטם שאנו קורין פיטמא
 הוא נקרא בוכנתא וכל חוץ קרוי עוקץ ואם נטל כולו כשר
 ורבי יצחק הלוי סובר שמן החוטם שאנו קורין פיטמא לא
 דברו במשנה ובכרייתא רק בזכב לבר דברומה שהוא בתוך
 הגומא קרוי פיטמא ובוכנתא ומה שחזן לגומא קרוי עוקץ
 ובתוספות מאלפס בפרק לולב הגזול מבואר היטב וגם
 במדרכי לשם ומה שכתב המחבר ולפי דברי רבינו יעקב
 הוא רבי יעקב בר יקר דלעיל ולא כיש טופסים שכתוב בהם
 ולפי דברי רבינו תם ושעו הסופרים שסברו שרבי יעקב דהכא
 הוא רבינו תם: דלקיחה על ידי סודר שמה לקיחה
 וכו' היינו שאוחז בלולב על ידי סודר כעין צבת כגון שכורך
 הלולב בכודר ואוחז בכודר שהסודר מסייעו להחזיק וכו' האי
 גוונא לא הוי חציצה אבל אם כורך ידו בסודר ולקח הלולב
 תוך ידו והסודר הוא מפסיק בין ידו ללולב כפי האי גוונא
 הוי חציצה ואסור ולהכי צריך לומר כי דיוץ לולב בהושענא
 ונתרי עלין שאינן הוצעין משום דהוי מין במינו אבל אי לא
 הוה מין במינו היה הוצעין דהוי ככורך ידו בכודר ולקח הלולב
 בידו תוספות סוף פרק מקום שנהגו ומכל מקום אם לוקח

ף קכה עא

עמוד 2

הלולב בכלי כגון שהניחו בקערה ואוחז הקערה בידו אף על
 פי שהיא כעין צבת מכל מקום דרך בזיון הוא שלוקחו בכלי
 ולא שמה לקיחה כדאמר לקמן בסמוך: אלמא
 ביענוע זה חוץ מכוליד ומביא וכו' נראה לי דהיינו לפי מה
 שהביא דגרסינן בירושלמי צריך לנענע שלשה פעמים על כל
 דבר ודבר דהיינו הולכה והובאה ומדכתיבי צריך לנענע
 על כל הולכה והובאה שמע מינה שהנענוע והולכה והובאה
 תרי מילי ניכחו ובעי רבי זירא אי בעי לנענע שלשה פעמים
 על ההולכה והובאה כלומר על שניהם רק שלשה פעמים או
 צריך לנענע על כל אחת מהן שלשה פעמי' ובהנה במילימוני
 כתב האיל ולא איפשיט עבדינן להוציא ולפי מביא זו אינו
 צריך להוליד ולהביא לא פעם אחת לכל רוח ומנענע נ' פעמי'
 על ההולכה ושלשה פעמים על ההובאה וכן כתב המילימוני
 בפרק' בהלכות לולב וז"ל מצוה בהלכות שיגביה אגודת
 של ג' מינין בימין ואתרוג בשמאל מוליד ומביא מעלה ומוריד
 ומנענע לכל רוח ורוח שלשה פעמים כיצד מוליד ומנענע ראש
 הלולב שלשה פעמים ומביא ומנענע ראש הלולב ג' וכן
 בעלייה וכן בירודה ע"ל: ונענוע זה אינו כסדר הגיענוע
 שאנו נוהגין באשכנז כי לשם נוהגין לקשות ההלכה והובאה
 ג' לכל רוח ג' הולכות וז' הובאות ונס אין נוהגין כל כך לנענע
 מלבד ההולכה והובאה אלא ההולכה והובאה הם הנענוע
 ונראה לי דסדר הנענוע באשכנז לפי ההנה שבמילימוני עיין
 שם וכן כתב גם כן באש"ר שם ובתוספות פרק כל המצוות
 דף ס"ב והאריך עוד וקצתו: וכאן מצוינו חילוק בין גזל
 דגו' לגזל ישראל וכו' נראה לי שרצה לומר אף על פי שפירשנו
 לעיל בפרק נ"ב בעמוד ד' דגזל גו' אסור כגזל ישראל מכל
 מקום לענין להחשב מצוה הכאה בעבירה כגון הכא דלא גזלה
 בעצמו אלא בא מטקוס גזול זה שייך דווקא הויא דגזול
 מישראל ולא מניו וכן פירש רש"י בריש לולב הגזול אדברי
 רב הונא דאמר להנהו רובני אשא וכו' עד מאי טעמא סתם
 גוים גזלי ארעתא ניבהו ופלישי ארעתא דישראל דווקא
 וכן משמע נמי לקמן בפרק קצ"ב בעמוד א' ולפי פ' בנמרא ב'
 פירושים פי' ראשון דלהכי צריך יאוש בידא דידהו ושגנו רשות
 ביד ישראל כי יאוש גירא לא קני ואתא כגזל ליד ישראל
 ולפי פירוש זה אין חילוק בין ישראל לגו' עוד פירש פירוש
 אחר אי נמי יאוש כדו קני מכל מקום מצוה הבאה בעבירה
 היא להכי נקט המחבר ובכאן מצוינו חילוק וכו' ולא קאמר
 זככאן יש חילוק משום דר"ל אפשר טיש חלוק דהיינו אי
 סבירא ליה לרב הונא דיאוש כדו קני כפי אחרון של דש'
 ואם תאמר איך יעלה על דעת המחבר שיהא סובר רב הונא
 דיאוש כדו קני והלא פלוגתא דרבה ורב יוסף היא בפרק
 מרובה ולקמן בפרק ק"ב בעמוד ב' משמע שהמחבר עצמו סובר
 הלכתא דיאוש כדו לא קני כרב יוסף יש לומר אף על גב
 דסובר הלכתא כרב יוסף מכל מקום הואיל ורב הונא לא דבר
 מוח שפיר שייך לומר אליהו אי סבירא ליה כרבה דהא רב
 ושמואל וריש לקיש כוליהו סבירא להו כרבה וגם בפרק יש
 נחלין אמרינן דהלכתא כרב רב כלל מקום נגד רב יוסף חוץ
 משדה עניין ומחצה: והאש"ר פסק כרבה פרק מרובה
 כשהוא להוציא כגון שקדש הגזלן אשה דברר טיש בו יאוש
 לבר גם מצוינו הכא לפעמים שהוא להוציא כגון שלא היה
 שם גוי או יהודי אחר לקצור אלא הוא שרצה לצאת בו אם כן
 כשאין כאן אלא גזל גוי ויאוש קני שרי ליה לקצור בעצמו ולא
 מיקרי גזל נמצ' הואיל ושרי ליה חייב הוא לקצור אעפי
 שאין קרקע נגזלת יש יאוש לקרקע וכו' כלומר ירושלמי זה
 פליג על דברי רב הונא ורדידיה אין נפקותא אם היהודי עצמו
 קוצר הערבה או ההדס גם לקמן בפרק ק"ב בעמוד א' מביא
 ירושלמי זה וכתב שם שהוא חולק על תלמוד שלנו ואף על גב
 שכתב

עמוד ד

שכתב שם שגם לירושלמי נשתקע איסורו מדרבנן /
 מכל מקום לענין לחשב מצוה הבאה בעבירה אין חוששין
 כל כך / הואיל ואיכא יאוש מדאורייתא גם לקמן בדרף קצו
 בעמוד א / כתב שמשמע שכזמן הזה אין להקפיד על כך /
 אעפ"י שהכמים חולקים על זה בסוף הפועלים וכו' / לא
 נמצא שם שחכמים חולקין עליו אלא שלשם מביא הא דתניא
 אבא הלפתא איש כפר חנניא אומר משום ר' מאיר תנאי קודם
 למעשה הרי זה תנאי / מעשה קודם לתנאי אין זה תנאי ודעת
 המחבר מרתני בשם רבי מאיר מכלל דאיכא חכמים שחולקין
 עליו כמו שמדקדק כי האי גזונא בכמה מקומות בתלמוד / וכן
 דעת התוספות שם ובפרק מי שאחזו בדיבור המתחיל לאפוקי
 הכא / ובמשנה בקידושין בפרק האומר פליגי רבי חנינא בן
 גמליאל על רבי מאיר אבל לא נכתב בלשון חכמים /
 ואני הקטן הקורא ינעתי ומצאתיו בפרק מי שאחזו דף
 ע"ו בלשון חכמי בבביתא דעל מנת שתשמישי את אבא וכו' /
 או משום דיתור אומר במודר הנאה וכו' / רבי אליעזר הוא
 שאומר כן דאפילו דבר שמתירים בני אדם ולא קפדי עלייהו
 אסור למודר הנאה מפירוש נדרים דרבי אליעזר ממו"ץ /
 גם רשב"ם פירש כן בפרק חזקת הכתים כמעט בסופו / והעיל
 בדרף ע"ב בעמוד ב' מביא רבי אליעזר בן יעקב דאמר ויתור
 מותר / וגם שם מביא המעשה דבית הורין / ומה שמביאו כאן
 לאו דשייך הכא דין ויתור אלא לרמיון בעלמא נקטיה / דכי
 הויכ דמחמיר רבי אליעזר בנדרים שפי מבדיני ממונות דאילו
 דיני ממונות דריסת הרגל שריא וליתא משום גזל ואילו מודר
 הנאה אסור ליכנס בהוצירו הכא נמי נהי דקני על מנת להקנן
 לענין דינא קני משום חומרא דנדרים אמרינן דלא קני מפיו
 דבינו ניסים סוף פרק השותפין בנדרים / יש מהן עושין
 פירות כגון אתרוג ותמיים / רש"י פרק הקומץ רבה / אומה
 זו לגנן נמשלה שנאמר גפן מצרים תסיע אילן ישראל /
 וחכמים אומרים חצי מעה וכו' / סלע צורי כד מעות
 כסף / וכוד דיגרים כל דיגרי מעה כסף חצוי דיגרי ג' מעה
 כסף וזה נקרא איסור / ונקרא סלע מדינה והוא שמיני שבסלע
 צורי ומעה כסף ב' פונדיוני / ופונדיוני ב' איסורין איטלקין /
 והאיסור ח' פרוטות / והא' הנקרא שירי הלשכה
 וכו' / בתוספות פרק האיש מקדש האריכו מאד בסדר הבאת
 שקלים / והדבור מתחיל מעלין בחדתין עיין שם /
 קודם יום טוב או אחריו כלומר בליל או יום אחד
 אחר ראש השנה / וכן הוא במשנת מסכת שקלים /
 כ"י / שלא ישכח ויתרום דבר התרום כבר רוצה לומר שלא
 יתחיל לתרום מן הקופה שהתחיל בה כבר כיצד צריך לסדר
 שבאילו ג' פרקים יתן מכל קופה גדולה לתוך קופה קטנה
 אחרת שלא נתן בה כבר מקופה זו נמצא שנתן מכל קופה
 גדולה לתוך קופה קטנה / ובמיימוני בפרק ב' דשקלים
 מבואר היטיב / ובראש חדש ניסן תורמין בתרומה
 חדשה שנאמר זאת עולת חדש בחדשו לחדשי השנה / אמרו
 תורה חדש והבא לי קרבן מתרומה חדשה וגו' / שנה שנה
 בניסן דכתיב ראשון הוא לכם לחדשי השנה ע"ל נמרא פרק
 קמא דראש השנה / ולשון של זהורית שקושרין בראשו /
 היינו אותו חוט שקושרין בראשו מיד אחד הגורל כדי שיהא
 ניכר שהוא משתלח / אותו חוט היה בא מתרומת הלשכה /
 אבל הלשון של זהורית שנקשר בין קרבניו וכשרוצה לדחפו
 מן ההר הירד חולק אותו לשנים חציו בין קרבניו וחציו בסלע
 אותו חוט בא משיורי הלשכה כדלקמן בדרף ר"כ בע"כ / וקצת
 תימא שלא הזכיר הלשון של זהורית הנקשר נגד בית שחייטתו
 של שעיר העולה לשם כדלקמן בדרף ר"כ בע"כ / ולא פיר' מאין
 הוא בא לא ככאן ולא לקמן / ושם איתן שני חושין הנקשרין
 בפעם אחת האחד בראשו של משתלח והשני נגד בית שחייטתו

דרף קכו ע"א

עמוד ב

עמוד ג

של שעיר לשם עניין אחד הוא /
 התבואות והפירות אחר תקופת החמה הם חולקים פי' ומקטת
 כשהוא בקי בחשבון תקופת החמה והמזלות אזי יודע עתידות
 בכשול התבואה והפירות אם יהיה או לא יוקר / והיינו החכמה
 והבינה לעיני העמי' שגלוי ומפורסם ואין לכפור בו כשהחמה
 והמזלות מעידים כדבריו כלומר כשחשב השנה תהא נשומח
 ופירותיה מתוקנים ונמצא כדבריו / או שאמר שחונה תהא
 ונמצא כן / וכי האי גזונא פליגי בסוף פ' כלל גדול אהא דגרסינן
 שם מניין שמצוה לחשב תקופות ומזלות שנאמר ושמרתם
 ועשיתם וגו' / וז"ל רש"י לעיני העמים שהחמה הביכרת היא
 שמראה להם סימן בהילוך החמה ובמזלות שמעידים כדבריו
 שאומר שנה זו נשומח והיא נשומח שנה זו שחונה והיא שחונה /
 שכל העיתים לפי מהלך החמה במזלותיה ומזלותיה כמזל /
 הכל לפי השעה המתחלת לשמש בכניסת החמה למזל / ע"ל
 רש"י: ב"ה שעות ד' חלקים כו' / ולל הלכנו
 היתה נופה מלשמש ז"ת תלמב / ומאחר שאנו מניין שנים
 מתשרי צריכים אנו לדמות כאילו היתה הבריאה למפרע ו'
 חדשים כיו שנמצא המולד של תשרי קודם הכריאה / ואותן
 ו' חדשים היו גם כן כאילו היתה נופה דהא עדיין לא נברא
 העולם ולא שמשו המזרות / ואם כן צריכים אנו להשליך
 ב' ד' תל' על אותו מולד של תהוה ולמעשה העת שהתחילה הלכ' /
 לשמש דהיינו ד' תלמב שהכריאה היתה בתחילת ד' והיתה
 נופה ז"ת תלמב / והיינו נשליך לחוץ וההר המולד על יום ד' /
 שעות ותלמב חלקים / וכשנעשה מולד לתשרי של תהוה כרי
 למצוא תחילת שמושה של לבנה / דהיינו ט' שעות תלמב
 חלקים אחת תחילת זוס ד' / על כרחך אותו מולד היה בהרד
 וכשתשליך ב' ד' תל' על בהרד תמצא ד' תלמב אבל אם לא
 היתה בהרד אז הירד מולד ניסן ד' ומולד תשרי של תהוה
 איש תלמב / ויש טועים ומפרישים כונת המחבר כמה
 שכתב וכשתוסף למפרע ב' ד' תל' כו' / דהיינו האמור
 מבר' ד' תל' שהוא ד' י"ט תלמב ונשליך אותו על ד' תלמב
 ונמצא בהרד ואינו כן מכמה טעמים / דלמפרע ואחר תרי
 גזוני הן / וגם היה לו לומר למפרע של ב' ד' תל' והיה לו לדבר
 בלשון השלכה ולא בלשון הוספה כמו שאמר לעיל תשליך
 עליו איב תשצ' / וגם לא היה לו לומר לז"ת תלמב אלא על
 ד' תלמב דכשמשליכין על ז"ת תלמב אז הפירוש של
 הוין שבת / וגם עד השתא לא השמיענו המחבר מוחשבנא
 דאחור על יתרוכות כלום ואין דרכו לרברב בסתימות / ועוד
 יותר הוכחות שכונת המחבר כדפרשית לעיל / ונלאתי
 להאריך: צריך לדחות ליום של אחריו כו' /
 אינו רוצה לומר לרחות ניסן בענין שנעשה ארד מעובר כיו
 כל החדשים קבועי' בחסרונם ומילואם מלבד מרחשון וסליו
 אלא רוצה לומר שצריכים לעשות מרחשון או סליו מלא כרי
 לדחות תשרי הבא מיום המולד שהוא כ"ח וממילא גם ניסן
 נדחה ליום שאחריו / וכל עיקר דחיות ניסן שהזכירו כאן אין
 נפקותא ואין צריך לדחותם מוחמת ניסן עצמו אלא מחמת
 מולדו של תשרי הבא ולא הזכירו אלא לסימנא בעלמא כלומר
 צריכי' אנו לידע כשבא מולד ניסן באחר מן העיתים הנזכרים
 אזי דאי בא תשרי אחר כך בעת שעריך לדחותם כמו שאמר
 המחבר עצמו / גם מטעם זה לא הזכירו הז"מם עיקר דחיות
 של ניסן כמו שאומר אחר כך הואיל ואינם אלא אות וסימן
 לתשרי וכן הדחיה של ב' ד' אין בה נפקותא מוחמת ניסן אלא
 מוחמת אדו של תשרי: שלא יבא מולד תשרי בנסתרי' והטעם
 של תשרי בנשל' אר' דהיינו גטר' שאינו לפני ארד העיבור
 שהוא נדחה מיום ג' היינו משום שהמולד של תשרי אחר כך
 לשנה הבאה הוא ילח והוא מולד זקן וצריך לדחותו על יום
 שני שאחריו אם כן יהיה בין ראש השנה לראש השנה ששה
 ימים

עמוד ד

דרף קכו ע"א

עמוד ב

ביאורי מדרד אייך שטיין על מצות עשה

ימים זה אי אפשר בשנה פשוטה לכך דוחין זה דגטר על יום ה' ויהיה ד' ימים בין זה לזה ויהיה החדשים כסדרן והקביעות הם פשוטה: פי' אם יהיה מולד ניסן בשבת ב'א שעות וקנא חלקים כו' והטעם של ב'טו תקפט של תשרי אחר העבור שהוא נדחה סיום ב' היונו משום שרובול של תשרי שעבר שהיה בתחילת שנת העיבור היה נ'יה ויהיה מולד זקן והיה נדחה על יום ה' שאחריו נמצא אם יניח זה של ב'טו תקפט ביום המולד דהיינו יום ב' ולא נדחינו על יום שלישי שאחריו או לא היה בין זה לזה אלא ד' ימים והוא אפשר בשנת מעוברת לכן דוחין זה דב'טו תקפט על יום ג' ויהיה ה' ימים בין זה לזה ויהיו החדשים חסרים והקביעות הם מעוברת והטעם של ז'א קנא דניסן שאחר חדש העיבור הגורם דהיינו משום דמולד תשרי שאחריו הוא ב'טו תקפט:

עמוד ג

ואם תמצא ביניהם ששה יהיו שלמים אכן לעיל מעבר לך כשהזכרתי עניינים אילו כתבתי זה אות ככלל הימים וכן כתבו כל עברנים ונתנו סימן ג'ה חלש הו' חלש והיינו כמו שכתבתי ואין שום נפקותא בדבר זה ולא כתבתי וארת לא שלא יקשה לקרא כתיבתי בתוך הספר: ותגרע ט'ן הכל ז'ט תלמב כו' המחבר לא כתב להגרע כי אם ז'ט תלמב וככל ספרי עברנו כתוב להגרע ז'ב כ' ד' יב ימים כ' שעות ד'ר חלקי דהיינו ה' תלמב וט' תלמב והנה אין ביניה חילוק ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ספרי עברנו: והחילו בנין התקופה ומתשו לכן הוצרכו לפחות גם ה' תלמב מחצי שנה של תורה דהיינו חצי יכא ד' וזו הטעם דכשאנו מוני' מבריאת עולם ומסיפין לכל מחזור א' תפה' היינו משו' ד'ט פעמי' יכא ד' ה' פעמים כ'ט יב תשצנ שהם ז' עיבורים של מחזור אחד הולך שוח בשוה מלבד א' תפה' יתירים י'ט פעמים יכא ד' על ז' כ'ט תשצנ וכל זאת לא תמצא אלא כשיש י'ט שנים שלמים אזי יגיע יתרון יכא ד' לחמה לכל שנה אבל כשתנכח חצי שנה ראשונה של בריאת עולם שהיו תוהו והמאורות לא שמשו לא חצי שנה בשנה ראשונה נמצא שבאותו שנה לא היה יתרון והביאה לא חצי יכא ד' דהיינו ה' תלמב בניסן עד תשרי וה' תלמב של תורה צריכין לפחות מן החשבון לפיכך כשחשבנו היתרונות מבריאת עולם דהיינו בהרד ועשין כל מחזור י'ט שני' בתשרי ישל תורה עד תשרי של עכשיו או צריכין לפחות מן היתרונות: ה' תלמב של תורה וט' תלמב של נזיפה דהיינו י'ב כ'ד' אבל המחבר לא חשב סיום מחזור אלא בניסן לניסן מעתה לא הוצרך לפחות אלא ז'ט תלמב של נזיפה ואין בנייהם כלום: והט"ר תשליכם כחדשי הלבנה כו' היינו משום חדשי העיבור שבאים למלאות יתרוני החמה ולא נשאר מן היתרונות אלא מה שהוא פחות מכ'ט יב תשצנ קח לכל טגרא ושגרא יום אחד ושש שעורת וכו' משום דל' תקופות של שנה אחד מניעים שלשים שעורת לכל תקופה ז' שעות ומחצה דהיינו יום אחד וששה שעות: זכר בארנו על פי הקבלה שהפוטשה משקל חצי שעורה כו' היינו לעיל בדף קכב בע"א כי מעה משקלה זו שעורת בינוניות ול' פרוטות עולות על המעה דהיינו משקל חצי שעורה: לפרוטת ארת כי מעה היא ד' איסרים ואיסר ה' פרוטות: כרב הונא דאמר חופה קונה בפרק קמא דקידושין כמעט בתחילתו וכבר רב הונא שחופ' קונה באשה בלי שום קידושין וילוף כ'ו וכה כ'פ שאינו גומר אחר כ'פ קונה חופה שגומר אחר כ'פ אינו דין שתקנה: מלמד שהשליח עושה שליח לשון רש"י ריש פר' איש מקדש ושלחה בנייהשין כתיב ושלחה מביתו מדלא כתיב וגרשה ללמדינו בא שהאיש עושה שליח להוליד נט לאשתו ושלחה מלמד שדאשה עושה שליח לקבל גיטתה קרי ביה ושלחה לא מפיק הא ושלחה ושלחה שני פעמים אמר בענין עכל רש"י ושני פעמים נאמר בפרשה

עמוד ד

דף קכ"ע

וביורי מדרד אייך שטיין על מצות עשה

ושלחה מביתו אחד בבקעה היראסון אשר לא תמצא חן בעיניך והשני בבקע' השני שנאמר ושנאה האיש האחרון ונומ' נאמר בכל הנשים שבקעולם כו' אבל ככל אדם אין לאמר ולקדש ולחוש שמא זו היא שקדשה השליח דאם איתא דנתקדש' לא היתה חזרת ונתקדשת אבל היא אמר מלקדש שמא שלחו קדש לו אות מקרובותיה ואפילו כולן באות ואמרו שלם נתקדשו לא שמכינן אויבוא בעלמא ולפי זה כותב לקדש אשה שכל קרובותיה נתקדשו לאחריהם דאם איתא דקידש אחת מהן השליח לא היו חזרות ונתקדשות ואמר בכל הנשי' שבקעולם היינו דווקא נשים דיש להם קרובות פניות' עכל תוספות פרק התקבל: קדשה בגול של אחרים כו' בגול שלהיש חילוק בין שידך ללא שידך כיון ששידך כבר מתלה ומייד הכל קודם יאוש ולא מביעא גזל דעלמא שאינה מקודשת אלא אפילו בגול שלה דהוה לן למימר כיון דקבלה מתלה ויבגול אורי' לא מועיל כלום אלא יאוש דקודם לכן אינו שלוחיכי אמר בגמרא פ"ב דקידושין:

דלילתה כרבי מחבירו כו' כלומר רבי מוקי פלוגתא דרבי יוסי ורבי יהודא כמדבר עמה על עסקי קידושין ור' אלעזר בר שמעון מוקי פלוגתא אפילו כשאינו מדבר עמה על עסקי קידושין והלכה כרבי רבי אלעזר בר שמעון כד מפרש בגמרא ריש פרק קמא דקידושין: וצריך להיריעו גם פסק זה דרבי עמי כלומר אם לא ידע שתלה כרבי יוסי לא יחא לו עסק עם גיטין וקידושין: ובין היא ובין אביה יכולים לעכב כו' לשון הגמרא איתמר קטנה בחיי האב שנתקדשה שלא לרעת אביה אמר רב בין היא ובין אביה יכולין לעכב ופירשי הואיל ובשעת קבלה לא נתרצה האב אם באתה לחזור קודם שנתרצה האב חזרת' ולא מהני תו רישוי האב עכל רש"י: כיון נתקדשה בפניו כו' אינו מלשון הגמרא אלא מלשון הפייסומי בפ"ב דהלכות אישות בלומר אפי' קידשה בפניו מכל מקו' אינן קידושין והאיל ולא אמר שמדעתו הוא ולא כו' קשה זה דרב אההא דלעיל שפסק שאינו מועיל רישוי האב אפילו אם לא הורה חיה ובלאו הכי צריך לתרץ החיה דלעיל שכתב אפילו נתרצה האב אוד דקידושין: כי הוא נגד כל הסוגיא דפרק ב' דקידושין דשם סברי רב ושמואל כשנתקדשה שלא לרעות אביה חיישין שמא נתרצה האב ואצרכו נט' ולשם אמר רבה בר רב שמי צפירה אמר בר לא סבר ליה דרב ושמואל ופירוש רש"י בר רבינא בפירוש שמעתי ממנו דלא סבר ליה ליה דרב ושמואל דאמרי חוששין שמא נתרצה האב עכל רש"י נמצא שגם רבינא מודה אם נתרצה דהו' קידושין: אם כן כמאן פסק לעיל דלא דהו' קידושין אפילו נתרצה האב: אך לא קשה מידי כי פסק דלעיל מדברי רב אלפס הוא וכתב עליו האנייה והמדרכי הביאו בפרק ב' דקידושין: וזה לשונו טח שפסק רב אלפס כרבינא דלא הו' קידושין בין נתרצה האב בין לא נתרצה כוח לא יסרו דבריו בעני' דדאי חיהא דנתרצה לא פליג רבינא:

ואם באנו להעמיד דבריו צריך לומר כגון שנתאלו המעורר של קידושין בשעת רישוי האב כדאמרינן ביבמות פרק בית שמאי כו' עד וכן פסקו רבינא אבין ורש"י עכל מדרכי: דאמר התם שהיא מקודשת מדין ערב לשון הגמרא כמעט בריש פרק קמא דקידושין ואמר רבא הן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת מדין ערב ערב לא אף על גב דלא משיא נזנאה לידיה סקני נפשיה הכא נמי היא איתתא אף על גב דלא משיא הנאה לידהא קא מיקניא נפשה עכל הגמרא רש"י ואקדש אני לך וכשנתנו לו אומר לה התקדשי לי מקודשת ואף על גב דלא משיא הנאה לידה' מדין ערב משה שמצינו בתורה שהערב משתעבד למלוה אנו יכולין לומר עכל וכו' היא נזנאה איתא גם כן לקמן במקמ ומסבר ברך קבו בע"א כל

עמוד ב

עמוד ד

דף קכ"ה ע"א

כל העושה שליח לקבל קידושין / פירוש אפילו האב
 שעושה שליח לקבל קדושין לבתו הקטנה : אין צריך
 לעשותו בעדים כו' עד לפיכך אם הודו השליח וכו' כל
 אלה הביא האש"רי בפרק ב' דקידושין בשם ה"מבס ז"ל וכתב
 עליו זה לשונו / והראב"ד ז"ל כתב תמיה הוא זו כיון דפסקין
 המקדש בלא עדים אין חוששין לקידושין ואפילו שניה מודים
 אם כן מר"ז מועיל הודאת השליח והמשלח כיון דהודאתם
 היובא לאחריני ויש לחלק דודאי בגמר הדבר שהיא נאסר לכל
 אדם הוא דלא מהני הודאתם שאין דבר שבערוה פחו' משנים
 אבל למיהו' שלהו לקדושה מהניא הודאתם כמו בשאר
 שלוחות / אמנם צריך לדרקק מאי שנא דמהני הודאת האיש
 ושלוחו לבתינת הקידושין ולא מהניא הודאת האשה ושלוחה
 לענין קבלת קידושין / ע"ל האש"רי / ונראה לי הואיל
 וכתב כה"י לישנא אמנם צריך לדרקק מאי שנא דמהני וכו' /
 אם כן יש ברעתו שיש לדרקק ולהלך / אמרתי בלבי לפי
 עניות דעתי / שכך יש לחלק ולומר שכזה הדבר תלוי הא
 דאמרינן אין דבר שבערוה פחות מב' / ז"ל הואיל ואשה זו
 מותרת לכל קודם שנתקדשה אין כח לאסור אותה לעלמא לא
 בהודאתה ולא בשום דבר לא על פי שני עדים ששמעו ממנה
 שעשתה אותו שליח ושנתרצתה להתקדש ולהיות אסורה
 לעלמא אבל כשהאיש עושה שליח לקדש אף על פי שאין
 עדי' במיניה השליח רק שיש עדי' כשיבא השליח לקדש האשה
 ושמעו שנתרצה לקבל הקידושין ולאסור עצמה לעלמ' די לנו
 כשהאמינה לשליח שהבעל שלהו וגם הבעל מודת שתיאסר
 לעלמא הואיל והיו עדים בשעה שנתרצת לקבל הקידושין /
 אבל אם כשהיא עושה שליח בלא עדים לקבל קידושה אפילו
 אם השליח מקבל הקידושין לפני עדים / גם היא מודה אחר
 כך מר"ז בכך הואיל וליא היו עדים קודם נתינת הקידושין
 ששמעו ממנה שנתרצת ליאסור לעלמא ולקבל קידושה
 הואיל וזה חיתד שהכל תלוי בו לפי מה שפירשתי לקמן בדף
 קל"ג כ"ע / שמביא עוד דין זה / ולשם כתב שיש בירושלמי
 שצריך בגט לעשות השליח להחליט לפני ב' עדים ומביא לשם
 תשובת ר"י שכתב כמו בירושלמי / ותימא שכתב כאן בשם ר"י
 שאין צריך למנותו בעדים / הג"ה בארץ המערב רגילין
 כו' / הכי אמר רב שלום נאון מקום שאין בקי לברך ברכת
 אירוסין או נישואין / אלא החתן לברך / חתן מברך לעצמו אבל
 אם יש אחר לברך אל יברך החתן משום דמיחוי כיוהרא / כן
 מצא רש"י בתשובת הגאונים / מחידושים של מרדכי ארוך /
 עוד הג"ה / כתב ה"מבס ז"ל בפרק עשירי דהלכות אישות
 שאין נושאין את האשה עד שתטהר וגם אין מברכין לה ברכת
 חתנים עד שתטהר / וכתב האש"רי בריש פרק אף על פי דלא
 נוהגין כוותיה / וכתב שם מאיזה מקום דרק ה"מבס זה הדין
 ודחה ראייתו / ושם בהגהה כתב מן המלך כי בשם ר"י שצריך
 להויע' לחתן כשכונס אם היא טהורה אם לאו / אבל
 האיש שאנסוהו שיקדש בעל כורחו הרי זו מקודשת לאמימר
 וכו' / גם המלומדי כתב בן בפרק ד' דהלכות אישות וז"ל
 ההגהה לשם אמנם בספר המצות כתב שהגאונים תופשים
 עיקר דברי מר בר רב אשי דאמר לא הו' קידושין / וכן ראב"ה
 כתב כמר בר רב אשי / ותימא לי על דברי ספר המצו' שפירש
 פלוגתא דאמימר ומר בר רב אשי בכי האי גוונא / ובגמרא
 משמע דאיידי כגון שדחק אשה ואנסה לקבל קידושין וקאמר
 הוא עשה שלא כהוגן / ואפקעינהו לקידושין מיניה / וכן פיר'
 רשב"ט וכן ר"י עין שם ע"ל ההגהה / הג"ה מה היא
 ברכת החתנים כו' / יש נוהגין שלא לומר ז' ברכות על כוס של
 ברכת המזון דאמר בריש ערבי פסחים שאין אומרים ב' קדוש'
 על כוס אחד אלא מביאין לוכוס אחד / ואין מברכין על השני
 ב"ה כיון שכבר בירך על הכוס של ברכת המזון כי אין נכון

דף קכ"ו ע"א

לברך ב' פעמים / אך רבינו משולם היה אומר הכל על כוס
 אחד / דלא דמי לברך המזון וקידוש דתרי מילי מינה כדאיתא
 בערבי פסחים אבל הכא חד מילתא היא דג"ה גורם לברכה
 נישואין / אבל ברכת האירוסין וברכת נישואין נהגו לומר
 על ב' כוסות ושעמא רגילין לומ' זה בלא זה כדאמר בכתובות
 מברכין ברכ' אירוסין בבית אירוסין וברכת חתני' בבית חתני' /
 ועוד דנהגו לקרות הכתובה כתיב' / והוי הפסק ולכך מברכין
 על ב' כוסות / ע"ה : אף במקום שכותבין הרי זה
 כותב לבעול וכו' / משמע דווקא יום או יומים עד שיהא לו
 פנאי לכתוב אבל ליא זמן ארוך וכן אנו כותבין בכתובות
 דאירכסא ואמור רבנן דאסור לירד לבר ישראל לשהוי עם
 אנתתיה בלא כתובה אפילו שעה אחת / וכן הכנהג שאין
 שוחין עם נשותיהן בלא כתובה כלל / ולפום ריהטא יש
 תיבא / מאי נפקא מינה אי אירכסא הכתובה / הא גם כן
 המנהג פשוט ככל אילו הארצות להגבות אשה כתובה /
 אפילו בשאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה / אם כן מאי
 נפקא מינה אם אירכס כתובתה / ונראה לי דלא קשה מידי
 דאף על גב דגבין בתנאי בית דין כשאין כתובה בידה / מכל
 מקום ליא סמכה דעתה דאמרה כי תבענה ליה לדינא אמר
 פועתיך ה"כך בעילת זנות היא / הואיל ולא סמכה דעתה כי
 כל המוגיא דפר' אף על פי שקיל ושרי ברכי כשסמכה דעתה
 או לא / וכהדיא איתא שם בגמרא / ובפירוש רש"י כפרושי' שית
 דגרסינן שם / אחתיה דרב אמי בר פפא וכו' / ארוסה
 שמתה אין לה כתובה ואינו חייב לקובר' / כלומר אין לה דין
 כתובה / כי קבורת אשתו היא תחת כתובתה שהיא יורש ממנה
 נדוניית בית אביה וארוסה אינ' יורשה ולכך אינו חייב
 בקבורתה / האידן מוה' עיקר כתובה אף על גב שכתב
 לעיל שכתובה דאורייתא היא שמא הכא מדבר בכתובות
 אלמנה / אף על פי שאמר בין בתולה בין אלמנה מכל מקום
 יכולה להיות אלמנה מן הנשואין שלא נבעלה / שאמר לעיל
 שכתובתה מנה' / אי נמי דבר זה מדרבנן שאסור לשהותה בלא
 כתובה שלא תהא קלה בעיני להוציאה / והלשון משמע
 כן שכתב יתחייב לה בעשרה דברים כלומר חייב לכתוב לה
 כתובה דמן התורה אם מתלה לו כתובתה כותב / לא
 תגבה ער' שתשבע בנקיטת הפ' בפרק השולח כתבו התוספ'
 וזה לשונם / אין אלמנה נפרעת מנכסי יומים אלא בשבועה /
 ואם תאמר והא לא נתנה כתובה לגבות מהיים ואמ' ריש לקיש
 בפרק קמא דבבא בתרא דחוקה אין אדם פורע בתוך זמנו /
 ואמר התם דהילכתא כוותיה / ואפילו מיתמי ליפרע בלא
 שבועה ויש לומר דהבי מילי בעל חוב / אבל אלמנה דאית
 לה בתנאי בית דין מתפס לה צרי' / ואפי' בתוך זמנו והאריכו
 ואני קצתי / והו' כמו אומדנא כו' / כלומר הואיל וכונן
 הזה רגילים להשיא במטלטלין הוי כמו שאמרונו לאב שדרכו
 בכך / שכבר רבא כרבי יהודא באמרייהו פירוש שמואל ורבי
 יהודה סברי הויא דידעין דעתו דאב אז אנו עושין לבת זר'
 כאילו היה אביה קיים והתם בעריך בגמרא מיכרא דשמואל
 לרבי יהודא דפריך שם נפר' מעיאנו האשה מה שצריך שמואל
 לומר בפרנסה שמין באב לימא הלכה כרבי יהודה ומשני ושם
 פסק רבא הלכה כרבי יהודה והמסקנא אליבא דרבא / כך היא
 היכא דאמרינא לאב כגון שגר בינינו ועמדנו על סוף דעתו
 אם היה וותרן או קמצן אוליין בתר' דעתיה דאב אבל היכא
 דלא אמדינ' כגון שלא ניכר לנו טיב האב אז יחיב' לה עישור
 נכסים ממקרקעי' דווקא כמו שאמר רבא בהדיא בפרק נערה /
 וכל אלה מן התוספות דפרק נערה דרבנן ובתהיל במקרקעי'
 ולא במטלטלי' / ולפי מה שפירש רבינו הגאון ומביאו לעיל
 כדף ל"ג ע"ב / דהא דשמין באב היינו דווקא לגרועת הבת /
 אבל לא להוסיף על עישור נכסים וכן סוברים הרבה גאונים /
 צריך

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

צריך לומר הא דפסק רבא דמעיל שומת האב כדו להגבור
 אותם מטלטלין היינו משו' דעיקר התקב' בתחילה כך הייתה
 בין מטלטלין בין במקרקעי' כי רובא דקלמא משיאין את
 בנותיהן בין מטלטלי' בין במקרקעי' נמצא הא דמגבין אותם
 מטלטלי' כשיודעי' באביה שהשיא את בנותיו אף מטלטלי'
 אין זר' קרוי הוכפרת הואיל ודרך העולם כך הוא גם עיקר
 התקנה כך היתה / והא דאמר רבא בפרק נערה דווקא במקרקעי'
 היינו בלא ידעין דעת האב / וחישינן דילמא אין דרכו לתת
 לבנותיו אלא במקרקעי' דחמתיא מחבירו עליו הראייה אבל
 להוסיף על עישור נכסין מזמת אומדנא דאב זה לא אמרין
 הואיל ורוכ העולם אינם עשירים כן ומתחילה עיקר התקב' רק
 על עישור הנכסים היתה ולא יותר ולעיל בדרך ל' בעב כתב
 שאין נבית אלא במקרקעי' לדברי ר' ז' דאכן מטלטלי'
 אנב מקרקעי' מקנינא ומאנב הוי דין מטלטלין כדון מקרקעי'
 כדאמר בפרק חזקת הבתים אבר רבא אקני ליה מטלטלין
 כדון מקרקעי' כו' והאבי דלא כתב אנב כו' כדו שיוכל
 למכור מטלטלין בלי רשות אשתו ואין כח בידה לטרופ מן
 הלקוחות ודבר זה נעשה מפני תקנת השוק כדו שיוכל הבעל
 לישא וליהן במטלטלי' שלו אבל אי כתב אנב הוי דין מטלטלי'
 במקרקעי' וחטרוף לקוחות / ודבר זה מפורש היטב באביח
 במשפט הכתובה: אלים מירשה דאורייתא דמירשי
 דאורייתא / כפקינא למוון אשה ובנות ולא במקבלי' כתנות
 ובאלפסי' פרק יש בחולין האריך: שלא תהא כתובה
 קלה בעיניו היינו תקנה דשמעון בן שמש כדאית' בסוף האשה
 שפלו שמתחילה הוי מיוחדים להם מטלטלים לכתובה ולא
 שעבדו קרקעוורת וכשכועס עליה אמר לה שלי' כתובתך וצאי
 עד שבא שמעון בן שמש כו' / ע"ל פילכה או על
 עיסתה כו' / כברייתא נבמרא פרק הכותב מפרש דרבי אלעזר
 מיידי' כסתם נשים שלא עשאום בעליהם הנוניורת או
 אפטרופסות / ומשום דאין לך אשה שאינה אפטרופסית טעה
 אית על פילכה ועל עיסתה: ולאם לאו תדחה
 מפני בעל חוב לפום ריהטא קשרה הך מילתא דאמימר
 אדלעיל שכתב המחבר בעמוד זר' אם לאור שנסא' הלוח
 קנדה קרקע כול' חולקין בשוה וכן מה שכתב לקמן שכלשון
 אחר פירש רבינו הנגאל יהלוקו כמו לוח וכלוח כו' /
 צריך לומר שדמחבר מפרש הך דאמימר כמו שכתב האשירי
 בפר' הכותב דמיידי' כששני השטרות נכתבו ביום אחד דבעי
 שודא דייני דאמרינן יתן לבעל חוב הואיל והתעיא מעותיו /
 אבל כשהשטרות נכתבו זה אחר זה / ומכל מקום אין בהן דין
 קדימה כגון שקנה הקרקע אחר שנסא' ולוח או דינא הוא
 שיהלוקו וכמדרכי' פרק הכותב האריך כאר' / אבל
 דגדושה לא תמכור אלא בבירת דין מוחזין בפרק אלמנה
 ניוזנית מפרש לחד מאן דאמר משום דחייבו טעמא גבי' למנח
 דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין ובגרוש לא איכפת
 ליה / ולא יודך מאן דאמר מפרש בעניין אחר וקצתי /
 אבל אם השניים בחיים כהדיא לא אשכחנא / בהגוה
 במיימוני' בהלכות קידושין בפרק י' כתוב / זה לשונו נראה
 דטעמא דרבינו הנגאל משום דתם איכא למיחש טפי
 לאינצוי' / כיון שכני הנשארין אין נוטלין כתובת אמן / ולרי'
 נראה דאפילו רתם נוהג מדנקט לשון קדימה גבי' דידר' כמו
 יורשוה שמע מינה מקדם קדימה הא איכא שקלא וכן כתב
 כספר הביעות עכל הגהה / ועוד האריך יותר שם / ז' לא
 ניתנה כתובה לינבות מחיים כלומר סתמא דמילתא אין אדם
 מטלם כתובת אשתו בחייו: א' לא ניתנה ליכתב רשי'
 מפרש הבעיא אפ' דשאין לכתוב הואיל ולא קנו מידם ופשט
 דלא ניתנו ליכתב פן יטרפו טשעבדו ולפירושו לא קשדו
 דרכינא אדרכינא: שאברה פירות אילו פלוני

כחן תקנם לי' / לשון התוספות פרק המדיר פלוני כחן תיקן
 לי את הכרי והח כו' / היה יוכל לומר דאיכא עדים שאכלתו
 דבר שאינו מעושר אלא דלא שכיח עכל' תוספות / שאל
 אותו פלוני ואמר לא היו דברים מעולם / משמע שהם באמיני'
 על פיהם ואף בלא עדים / והאשירי לא כתב כן בפר' המדיר /
 וזה לשון סימני' אשירי / ואילו יוצאות בלא כתובה המאכילתו
 דבר אימור ונודע לו אחר כך כגון שאמרה פלוני תקן לי ארת'
 דכרי או קצץ לי חלה / או טיהר לי הדם ונמצאת שקרנית /
 כגון שהעידו עדים על אותו שעה שאותו פלוני לא היה בעיר /
 וכן יש עדים שהיא אמרה כך לבעלה / אבל אם אין עדי' בדבר
 והיא כופרת שלא אמרה או מכחשת ארת' הוהס נאמנת עכל'
 סמני' אשירי / ובאשירי' מביא ראיה מן הירושלמי שהדין כך /
 ונותן טעם לדברי הירושלמי משום שאין מפיקעין ממון ע"י
 עד אחד והמחבר עצמו הביאו לקמן בעמוד זר' מן הירושלמי
 שעוברת על דרת צריכה עדים משמע שגם הוא סובר כמו
 האשירי שאין תהסס או חזקן נאמיני' להפסיד כתובתה בלא
 עדים / ונראה לי מה שכתב לקמן / וזה לשונו אמר בירושלמי
 ובמסכת סוטה פרק ארוסה / שהעוברת על דת צריכה התראה
 ועדים וכו' / והנה המחבר כולל שני הדברים יחד / שצריכה
 התראה ועדים ומשמע ששני הדברים נשמעים מן הירושלמי
 וכן חנמרא שליבו במסכת סוטה אמר אינו כן כי ראיתי בפרק
 ארוסה במסכת סוטה ולשם לא הזכיר כי אם שצריכה התראה
 אבל מעדים לא כתב לשם כלל / ובאשירי' פרק המדיר
 מביא הירושלמי שכתב שצריכה עדים / אכן התראה לא
 הזכיר לשם לכן נרא' לי שרעת המחבר שכן הירושלמי ומפרק
 ארוסה נשמעין שני הדברים היינו ששמע מן הירושלמי
 שצריכים עדים ומפרק ארוסה שצריכה התראה / וכתבתי זאת
 להודיע האמת: או שהיתה טוה בשוק / וזר כנגד
 פניה / פיר' דשי' טוה בכפה על ידיה והוא מתרדד נגד פניה
 של מטה / והתוספות מביאים פירושו רבינו הנגאל טוה וזר
 צמר ארום היא טוה שיפול מזהרריתו על פניה / והוועות
 מצע ופריצות: או ודאי כופין אותו להוציא / וכן כתב
 המיימוני' פרק ז' דהילכות אישות / נראה לי הא דכתב אם
 הוצה לא יוצא ז' לא אם הוצה לעשות שלא כדון הוצה לקיימה
 אין כח בדיניו לכופו לגרשה ויהיה נש בעל כרוז של בעל כי
 אין העבירות כל כך נזוה' שנוכל לכופו הואיל וכבעיא לן
 במסכת סוטה בפרק ארוסה בעוברת על דת אם רצה הבעל
 לקיימה אם יכול אם לא ולא איפשיטא / אכן אין הרשות
 בידו לקיימה ומצוה לגרשה כשהיא עוברת על אחת מדתי'
 משה או דת יהודית ונקרא' רשע כשאינו מגרשור' וכן כתוב
 בהדיא בשם מהר"ם בהגה במיימוני' לשם בפרק ז' דהלכות
 אישות ובמלדכי' פרק המדיר וכתב שדבר פשוט הוא לגרשור'
 בעל כרחו כי רבינו גרשון מאור הגולה לא תיקן לעקב על
 ידו כמעשות מצוה ומדמיהו להא דאמר בשילהי מסכת גיטין
 אדם רשע שרואה אשתו יוצאה וראשה פדועה כו' / גם באשירי'
 פר' המדיר כתב שמצוה לגרשה: ונסאת אחר כך לחובל
 כלומר הא דתניא בגמרא אר' הואיל ומכוער הדבר תצא'
 ארוכל יוצא ועל כל הגי' דלעיל זה מפורשי' וקאי אבעל כלומ'
 תצא מבעל / אבל רבינו תם פירש תצא מרוכל אם נישאת לו
 אחר כך ומתוך דברי המחבר משמע לא כדברי זה ולא כדברי
 זה אלא תצא משמע בלא כתובה אם רוצה להוציאה /
 אם ראה אותה בעצמו מכאן מוכח שמותר להשיב ע' אחד
 לחבירו אף על פי שידוע בודאי למשביע שמשבע לשקר כמו
 בכאן / שראה אותה דמטא על ידי שבועה תפרוש / אכן אם
 תשבע לא יפטר הבעל מעונש המכואר לקמן בדרך קצנ' בעב'
 אינו יכול להשיב ע' ידו גילגול ונראה לי היינו דווקא
 כשיש רגלים לרבר קצת שזינתה כדלקמן בדרך קצ' ע' י'
 ואם

דף קכ"א

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

ח"ע

עמוד ב

עמוד ג

ואם תצא הבת למרחץ כו' פירוש מחוץ לעיר ומעתה אומר שפיר אהל' והוא שלא היה שם מרחץ בעיר כי אם היה המרחץ בעיר היה שומע באחרים ונתפייס ונס מחוץ לעיר אם היה לו שום קרובה שם שיוצאת לשם היה לו לבדוק בה ומבעלה ראשונה ראתה דם' קשה לי אפילו בתחילת נישואיה למה לא נאמר גם כן נסתחפה שדיחו כדאמר לעיל בעמוד ג' כשנולדו המומין אחר האירוסין דאמרינן נסתחפה שדיחו' וכל שכן אחר הנישואין ויש להלך ולא כלשבע זכר' שנינו בפרק המדיר וזה לשון המשנה' האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא אמר רש"י כמה דברים אמורים במומין הקטנים אבל במומין הגדולים כופין אותו להוציא ע"ל המשנה' ולשם נגמרא אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים' וכן פסק המחבר ודלא כרבא בר יעקב אמר רבי יוחנן הלכה כלשבע' צא מהן שנים שבחוצה לארץ' משמע שרועה להביא ראיה דלא כרבינו משה ורב אלפס' וצריך עיון איך נשמע' וכל הו"א ואמר בירושלמי ותני כן חלה הוא או שחלתה היא וכו' משמע שרעת הירושלמי דהא דאמר צא מהן' שנים שעתה בחוצה לארץ מדבר כמו הד' דתניא חלה הוא וכו' מדאמר ותני כן והך דחלה וכו' מדבר בכל אדם' אם כן הא ד' שנים דרועה לארץ מדבר גם כן בכל אדם ולא באברה לבד' וכך רועה לומר כמו שחוצה לארץ מעקב בכל אדם מטעם עונות כך חולי מעקב בכל אדם אבל אי הוצה לארץ לא קאי אלא על אברהם מה אומר' וכן תניא חלה הוא כו' מה ענין זה אצל זה דילמא הא דרועה לארץ מעקב גבי אברהם היה מטעם שטבעו היר' רק להוליד בארץ ודלא בחוצה לארץ וזה היר' רק באברהם לבר משום שברכתו נאמרה דווקא בארץ' אבל שמה אונס אינו מועיל' ושמה כל ששהה' שנים צריך להוציא ולא תלינן במידי אלא על כרחך גם הטעם דרועה לארץ מטעם אונס עונ' וזה שיה בכל אדם' ומסתמא הא דנקט בדרייתא או שהלך בעלה למדינת הים לאו דווקא מדינת הים שהוא חוצה לארץ דאם כן אפילו אשתו עמו נמי אלא רועה לומר שהלך הבעל למרחקים ולא היה אצל אשתו' לא בדבר מועט פירוש שחונך מעט

עמוד ד

מן הגנט אחרי שנכתב כדי ליפותו מחמת זה אין לפסול הגנט' והוא מן הגליון בתוספת סוף פרק כיסוי הדם' ושמעתני שצריך לחתוך אותו מועט לחתיכות דקות דאז נראה שליפותו התך במנו ולא לצורך הקלף' מעפר עיר הנהגת דיותר נראה מחובר גט בקלף גרול מחיבור עפר עיר הנהגת כך מפרשים התוספות בפרק ב' דגיטין' ואמרינן בפרק כיסוי הדם כו' בסוף פרק כיסוי הדם אמרינן דמותר לכסות דם בעפר קרקע עיר הנהגת' אף על פי שכתוב ואת כל שללה תקבון וגו' וצריך שריפה ואסורה בהנאה' משום דרשינן מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה' יצא קרקע זו שמחוסר תלישה קביצה ושריפה' ולמחרת תהא מותרת בלא עדים צריך לומר הפשט' מה לל וכי טעמי תורה בא לפרש' והלא ג' גמורה היא דילפינן דבר דבר ממנו' ונראה לי שבא לומר דאף לרבי מאיר דאמר עידי חתימה כרתי' ודבר דבר הוה נקיים שפיר בעידי חתימה מכל מקום מודר דבעי גם עידי מסיר' מוכח הך סברא והיינו כמו שכתב לקמן בע"ג בשם ר' ורבי שמואל ואין להקשות למה כתב זה בשני מקומות' ותרי זימני למה לי' כי כן דרך המחבר בכמה מקומות' והלכך אין נקראות אותיות עדי שזייבין כו' מכאן מוכיח שכשעושה אדם מלאכה גמורה בשבת ורעותו לעשות בה עו"ד דבר אף על פי שאינו לצורך מכל מקום אינו חייב' כיצד יעשה כו' לשון התוספות כרוש פרק קמא דגיטין כיצד יעשה לרבנן שתנשא לכתחילה או אם נישאת שלא תצא אבל לולד אין צריך שום תקנה' ובלא תקנה לא הוי

דף קכ"ט ע"ב

מוד ב

עמוד ד

ממור דלית להו כל המשנה וכו' ולרבי מאיר כיצד יעשה קודם נישואין' אבל אחר נישואין נראה דאין תקנה דכיון דהולד ממור אם כן כל הדרכים האילו בה' ותצא מזה ומזה' וכל הנהו דתנן לקמן בהורק ע"ל וכחאי גוונא' כתבו גם כן התוספות בפרק החוב דף נ"ה' א"ל' רבא נהא לא חזרה שליחות אצל הבעל כו' שליח שחזר ובעשה שליח למי שנשתלח לו ניתק משליחות הראשון עד שלא היה שחזר לחזור אצל שולחו הראשון' ולימר לו עשיתי שליחותך' ושלחות שאינה ראויה לחזור ולהנידה איננה שליחות לשון דש' פרק התקבל' מכאן מדקדק ל' שאם לא קראוהו כו' כלומר רבי יצחק מדקדק הא דאמר בגמ' שצריך לקרותו פירושו צריך ואם לא קראוהו פסול' אפילו בדיעבד שלא תאמר רק לכתחילה צריך' והיא אינה ימלה לשומרו' פירוש הקונטרס נהר או גבשושית מפסיק בינה לבין הגט ואם היה בא כלב ליטלו אינה יכולה להציל ומייתי אפילו קרוב לח העתקה' היה משנה שמו ושמה ושם עירו ושם עירה כו' שכתבו רק השם שנדרג במקום כתיבת הגט ולא היו מקפידים לכתוב שיהיה כשהיו לו שני שמות רש"י בריש פרק השולח' ואם כן אותם משומרים ואותם שכופין כו' נראה לי שרעת המחבר מונקט אותם משומרי' כלומר אותם משומרי' המצויין בינינו בעיה שמענינים בשותיהם ואינם זנים ומפרנסים אותם אבל אם הירר משומד הפץ באשתו ורועה לנהוג עמה כראוי מחמת רשעתו אין ביינו לכופו שיגרש את אשתו כמו שכתב מהל"ס ומביאה בהגה"ת במימוני בפ' כ"ה בהלכ"ו אישות והטעם משום דרוכ משומדי שעכשיו אינם כופרים אלא מחמת שרועים תאות לבם ורוכס אחר כך חודים בתשובה ולכך אין נחשבין כל כך כגוים' וגירסא זו תופס רבינו משה עיקר כו' בפרק השולח נקט במילתיה דרב נחמן גט גופירה מי בטיל משמע דלא מצוי להיות גט לא בטלין משמע אבל אם בטלו מצוי לבטול' ושתני הגירסות פליגו אחרדי כדאיתא בהדיא בתוספות ובספר תרומה' ותפסו הגאונים כגירסא דפרק האומר ואחר כך מכיא המחבר דברי רב ששת דפרק האומ' משקלי עלי' שיכול לבטל הגט שלא בפני העדים מעתה קשה מה מועיל ביטול מודעא בשעת נתינת הו"א וקיימא לן שאינו יכול לחזור ולגרש בו כשבטלו' יכול לבטל זה שלא בפני זה כו' כלומר אף על פי שר' סובר שיכול לבטל השליח שלא בפניו היינו משום דאתי דיבור ומבטל דיבור אבל כשעושה לעדים לכתוב דהיינו לעשות מעשה מודה רבי דלא מצוי לבטל אלא בפני כל אחר ואחר דאין דיבור מבטל מעשה' ורועה לומר כי לא יוכל לבטל גוף הגט לא אחר שנכתב כלומר רבינו ברוך לל כן' נמצא כך סדר הסוגיא לפירוש רבינו ברוך כשהתחילו העדים לכתוב ועדיין לא נגמר לא מצוי לבטל אלא בפניהם ואם בטל הגט בפניהם אז אינו מועיל ביטול מודעא וגם אחר שנגמר אם בטל הגט בפניהם לא מצוי לגרש בו שני דרכים אילו אמרינן דמורה רב נחמן דאינו חוזר ומגרש בו אך בזה מחולקים ב' דרכים אילו שאחר שנגמר כתיבת הגט יש כח ביד הבעל לבטלו שלא בפני העדים והואל ונמרו מעשיהם ועל זה מועיל בטוב ביטול מודעא נמצא הא דהצריכו רב יהודה ורב ששת גט אחר מיירי שבטל הגט בפני העדים' והא דרב ששת בפרק האומר משקלי דמועיל ביטול מודעא מיירי שבטל הגט שלא בפני העדים אחר שנגמר או מיירי שבטלו קודם שדבר לעדים לכתוב והלך לעדים אחרים ואמר מרד שאני רועה לצוות לעדים לכתוב גט לא יועיל' לכל אלה מועיל ביטול מודעא וכל זאת מבואר היטב בספר תרומה' שמוח' לא היה יכול לתרץ כלום' בפרק כל הגט גרסינן הו"א

עמוד ב

עמוד ג

דף קלא ע"א

עמוד ב

ממור דלית להו כל המשנה וכו' ולרבי מאיר כיצד יעשה קודם נישואין' אבל אחר נישואין נראה דאין תקנה דכיון דהולד ממור אם כן כל הדרכים האילו בה' ותצא מזה ומזה' וכל הנהו דתנן לקמן בהורק ע"ל וכחאי גוונא' כתבו גם כן התוספות בפרק החוב דף נ"ה' א"ל' רבא נהא לא חזרה שליחות אצל הבעל כו' שליח שחזר ובעשה שליח למי שנשתלח לו ניתק משליחות הראשון עד שלא היה שחזר לחזור אצל שולחו הראשון' ולימר לו עשיתי שליחותך' ושלחות שאינה ראויה לחזור ולהנידה איננה שליחות לשון דש' פרק התקבל' מכאן מדקדק ל' שאם לא קראוהו כו' כלומר רבי יצחק מדקדק הא דאמר בגמ' שצריך לקרותו פירושו צריך ואם לא קראוהו פסול' אפילו בדיעבד שלא תאמר רק לכתחילה צריך' והיא אינה ימלה לשומרו' פירוש הקונטרס נהר או גבשושית מפסיק בינה לבין הגט ואם היה בא כלב ליטלו אינה יכולה להציל ומייתי אפילו קרוב לח העתקה' היה משנה שמו ושמה ושם עירו ושם עירה כו' שכתבו רק השם שנדרג במקום כתיבת הגט ולא היו מקפידים לכתוב שיהיה כשהיו לו שני שמות רש"י בריש פרק השולח' ואם כן אותם משומרים ואותם שכופין כו' נראה לי שרעת המחבר מונקט אותם משומרי' כלומר אותם משומרי' המצויין בינינו בעיה שמענינים בשותיהם ואינם זנים ומפרנסים אותם אבל אם הירר משומד הפץ באשתו ורועה לנהוג עמה כראוי מחמת רשעתו אין ביינו לכופו שיגרש את אשתו כמו שכתב מהל"ס ומביאה בהגה"ת במימוני בפ' כ"ה בהלכ"ו אישות והטעם משום דרוכ משומדי שעכשיו אינם כופרים אלא מחמת שרועים תאות לבם ורוכס אחר כך חודים בתשובה ולכך אין נחשבין כל כך כגוים' וגירסא זו תופס רבינו משה עיקר כו' בפרק השולח נקט במילתיה דרב נחמן גט גופירה מי בטיל משמע דלא מצוי להיות גט לא בטלין משמע אבל אם בטלו מצוי לבטול' ושתני הגירסות פליגו אחרדי כדאיתא בהדיא בתוספות ובספר תרומה' ותפסו הגאונים כגירסא דפרק האומר ואחר כך מכיא המחבר דברי רב ששת דפרק האומ' משקלי עלי' שיכול לבטל הגט שלא בפני העדים מעתה קשה מה מועיל ביטול מודעא בשעת נתינת הו"א וקיימא לן שאינו יכול לחזור ולגרש בו כשבטלו' יכול לבטל זה שלא בפני זה כו' כלומר אף על פי שר' סובר שיכול לבטל השליח שלא בפניו היינו משום דאתי דיבור ומבטל דיבור אבל כשעושה לעדים לכתוב דהיינו לעשות מעשה מודה רבי דלא מצוי לבטל אלא בפני כל אחר ואחר דאין דיבור מבטל מעשה' ורועה לומר כי לא יוכל לבטל גוף הגט לא אחר שנכתב כלומר רבינו ברוך לל כן' נמצא כך סדר הסוגיא לפירוש רבינו ברוך כשהתחילו העדים לכתוב ועדיין לא נגמר לא מצוי לבטל אלא בפניהם ואם בטל הגט בפניהם אז אינו מועיל ביטול מודעא וגם אחר שנגמר אם בטל הגט בפניהם לא מצוי לגרש בו שני דרכים אילו אמרינן דמורה רב נחמן דאינו חוזר ומגרש בו אך בזה מחולקים ב' דרכים אילו שאחר שנגמר כתיבת הגט יש כח ביד הבעל לבטלו שלא בפני העדים והואל ונמרו מעשיהם ועל זה מועיל בטוב ביטול מודעא נמצא הא דהצריכו רב יהודה ורב ששת גט אחר מיירי שבטל הגט בפני העדים' והא דרב ששת בפרק האומר משקלי דמועיל ביטול מודעא מיירי שבטל הגט שלא בפני העדים אחר שנגמר או מיירי שבטלו קודם שדבר לעדים לכתוב והלך לעדים אחרים ואמר מרד שאני רועה לצוות לעדים לכתוב גט לא יועיל' לכל אלה מועיל ביטול מודעא וכל זאת מבואר היטב בספר תרומה' שמוח' לא היה יכול לתרץ כלום' בפרק כל הגט גרסינן הו"א

ביאורי מהרר אייוק שטיין על מצות עשה

הוא נברא דסדר גיטא לדביתיהו אמר ליה לשליח לא
תיתביה ביהליה עד תלתין יומי וכו' עד וביחוש שמא פייס כו'
עד אמר רבא אמר בני שואין ואמר בארוסא פירוש אם
חיישין שמא נתפייס כבשואה שהיא חביבר עליה יאמרו גם
כן בארוסה והיא עובדא דלעיל טיורי בארוסה ונראה לי
שהחבר מדקדק כסאן שבדיבור בעלמא אינו יוכל לבטל
דאי מועיל דיבור נדיא היה לנו לומר גם כן בארוסה אבל אם
צריך מעשה לבטל הגש כדפדשו חיישין שמא בא עליה או
עניין אחר יש לומר כולי האי לא חיישין שהטריח בארוסה
וחיינו מה שכתב שמה לא הירח יכול לתרץ כלום פירוש כי
בוששטא זו אם מועיל דיבור נדיא לבטל לא היה יכול לתרץ
אם אמרו כבשואה כו' ומה שפירש רבינו שמשון וביחוש שמא
פייס ונטל את הגט דל שבטלו כהלכתו אבל לא בדיבור
נדיא אך העניין שם בתוספו ובתוספות מאלפס או לשונות
הספס דחוקים וקשה ליישבם על מכונם ומה שכתב וזל
דבינו שמשון וכל העניין דשמה פייס הוא מן התוספות דפרק
ב' דנישין בדיבור המתחיל שמא פייס אעפ
שאנו מקום עיקר דירתם כלומר שאין לכתוב הגט אלא
בעיר שהעדים שם בשעת כתיבה ושם אותו העיר וכתוב גש
כמו בכור וכן איתא לקמן בעמוד זה אנו
מעטירין אותם בפרק מי שאחז בדכפליה לתנאיה לעיל בדף
קכר בעב כתב בשם רבינו משה דעל מנת כאלו אומ' מעכשין
דמי ולא בעינא שיכפול תנאו וברייחא דמי שאחז מוקי דלא
כהלכת וקעת תימא שלא הביא גם לשם דברי לי כמו שהביאם
כאן כגון קידושין וגיורשין ושבועת טהרה כו' בסוף פ'
שבוע העדות ובפ' האומ' בקידושין בתרץ יביא דר' מאיר חנקי
כתיב כי בפרק האומר במשנה אומר רבי מאיר דבעינא תנאי
כפול ובגמרא מקשה עליו בפרש' כושה דכתיב ואם לא שטית
טובאא תרת אישך הבקי ממו המרים האלה שמע מינה דלא
בעינא תנאי כפול אלא מכלל לאו דאם לא שטית גומר אגו
שומע הן הא אם שטית לא תינקי ומתרץ הבקי בלא יוד כתיב
דמשמע גמי חנקי וקאי אפסוק דלכתריה ואת כי שטית וגובר
כלום אם לא שטית הבקי חנקי ואת כי שטית דהוי גמי תנאי
כפול אלא להוציא שתויין ופרועי ראש כו'
גמי שתויי בפרש' שמינו כתיב יין ושכר אל תשת ולא תמותו
הא אם תשתו כבואכם אל אהל מועד תמותו ופרועי ראש
ילפינן בחוקש משתויי יין דאיתקשו יוד כספר יחזקאל
כדלעיל בדף פג בעא' ושם אין תנאי כפול אלא מכלל לאו
אתה שומע הן אבל באונס דשכיח ולא שכיח כו' כגון
חולי כדמפרשים התוספות בריש פרק קמא דכתובות ובפרק
מי שאחז וענין לקמן בדף קנש בענ' שאלה
בעלמא מותר המחבר מבין שהגמרא ביירי בשאלה שהשאל
לרב ודר כרי לקגורא הגט אנב וחדר והצריך רבא לתחזיק
בחדר כדי לקבות השאלה ודבר זה התירו חכמים משו עיגונה
שלא תזקק ליבם ואף על גב שקנתה הגט לגמרי אין בו
נפקותא כל כך הואיל ונקבה אנב השאלרת ובלאו הכי מוכח
דהיא עובדא בשאלה מיירי כמו שפירש' וזל שם בתוספות
בדבר המתחיל מה שקנתה אשה קנה בעלה ואפילו
לדת שפירש' שם שיכול לדבר בקניין נמוך ולא בשאלה לא
בא לפרש' אלא שאינה מוכח שטרבר בשאלה מחמת אותה
קטיא שהקשה בתוספות בפרק חוקת הבת' כו' אבל מהכת
הקשיא שהקשה בגירסא בתוספות למה לי הקנרת לה הדר
בהלפינן צריך לומר דבשאלה מיירי ושאלה אין נקנית
בהלפינן כמו שפירש' שם בגירסא בורקין אותו בפירי
דימות הגשמים בימות החמה לשון התוספות בפ' מי שאחז
אין לפרש' ששואלין לו אם רוצה פירות של ימורת הגשמים
בימות החמה או אפכא ואמר הן כי זה אפשר למצוא בכבושין

עמוד ג

עמוד ד

דף קלב עא

כדבש או בעניין אחר אלא ששואלין לו אם רוצה שילקטו מן
דאילן עכל התוספות אדם מקנה דבר שלא בא
לעולם יכיר למה לי כו' לשון המשנה בפ' עשרה יחסין האומ'
זה בני נמוך אינו נאמן כו' עד רבי יהודה אומר נאמן לשון
הגמרא כדתיבא יכיר ויכירו לאחרים מנאן אה' יהודה נאמן
אדם לומ' זה בני נמוכי וכשם שנאמן אדם לומ' זה בני נמוך כך
נאמן לומר זה בן גרושה וחלוצה וחכמים אומרי אינו נאמן
אמר רב נחמן בר יצחק לרבא בשלמא לר' יהודה חיינו דכתיב
יכיר ויכירו לאחרים לא לרבנן יכיר למה לי בעריך היכירא
למאי הילכתא אילימא לתר' לו פי שנים אלו בעי למיתב
ליה בטבתה מי לא יהיב ליה לא צייכא בכנסים שנפלו לו
לאחר מנאן הרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא
לעולם יכיר למה לי בכנסים שנפלו לו כשואה נוסם לשון
רש' על הגמרא אינו נאמן אפסולה קאי אבל לעניין ככוררת
לא פליגי בעריך היכירא קרא לבכורה הוא דאתא וכגון שכת
במדינת הים דלא החזיק לנו הככור אלא על פי אביו ופרכינן
למאי הילכתא אשמעינן קרא דאביו נאמן עליו ליטול פי
שנים פשיטא דנאמן לומר לי קרא מינו דאי בעי למיתב
ליה כוליה נכסיה ויחיב ליה מתיסן גמי למתבינו ביהליה
בדיבור בתורת בכורה לארד מנאן לארד שאמר בכור הוא
נפלו והוא רוצה לילך לדרך רחוקה ומעיד עליו שאם נפלו
נכסים של אביו או אחד ממורישיו לו לפני בחיי יטול זה בח
חלק בכורה דלרבי ואי לא דאשמעינן קרא לא מרבי דליכא
מנו דאיבעי למיתבינו השתא דלא מצי יהיב בתורת ירושה
דבר שלא בא לעולם והשתא שקיל ליה בתורת ירושה
כשהוא נוסם לארד שהעיד בו אהני ליה שאם יפלו לו נכסים
כשואה נוסם יטול זה חלק בכורה ואי לא דהיימניר
קרא לאב להכירו טעום מנולא זכי בהו' דמורה רבי מאיר
באומר נכסים שיבואו לו כשאהיה נוסם נתונים לפלוגי שלא
אמר כלום שהרי בשעה שבאים לעולם לאו בר מתנה הוא
ולרבי נקט כשהוא נוסם וזל נקט לארד מיתא דהנהו אפילו
בחוקת בכורה לא מרבי ליה דכוותה דאין הככור נוטל
בראונו כבמחזוק עכל' וטעמא מה שהקשה המחבר בטר הכי
לרבינו הגמאל הוא הדין הוה טעי להקשות לפדשו כי גם הוא
פירש שאינו בר מתנה כשהוא נוסם והוה מצי לשנויי כמו
שכסני לפי' זחאך שריכינו זכנאל פירש רבירי יותר שהוא
חשוב כמת לכך נשא ונתן אליבית' ואם גירשה כגשין
תיגשא כו' נראה לי שהתקנות מוצקות את כלשון ראשון
שבפרק הוורק אמר רבי אבא אמר שמואל אם ניסת לא תצא
או כלשון אהרון אמר רבי אבא אמר שמואל אם נתגרש
תנשא לכתהילת' לבי יוחנן אומר שלא יחפה
על בת אצותו פירוש להצילה שלא תיחגך בבית דין כדין
אשת איש המונה תחת בעלה וגם כוסן הוח
מועיל זמן שלא יטרוו מסורים כלומר אף על פי שאין זנין
דיני נפשות מכל מקום יש תועלת לכתוב זמן בנישין שלא
יטרוו מסורים ובאשירי בריש פרק ב' דנישין האריך בענין
זה אף הוא מחתימו בעדים כשירים כו' ראיתי
בירושלמי וקאי התם על רבי כנא דחייש שמא התם בו
פסולים ועליו אמר רבי אבא לא חיישין שקילקלה ביה
שמים הואיל ולא מצי לקלקלה בבית דין שמתוך שיווע שאם
בא ועירער עירעונו בטל אף הוא מחתימו בעדים כשירים
עכ' סוגית הירושלמי והמחבר מביא ראיה ממנו שהבעל אינו
נאמן לפסולו ומה לא הביא שום ראיה כלומר
מן הירושלמי דלעיל שדקדק ממנו שצריך למגדת השליח
בעדים לא הביא רבינו יצחק ראיה והשיב
זת כי מארד שהורגלו העולם עכשו כו' מנאן משמע שכל
דבר שיש בו נפקותא בשטרות קעת' והעולם רגילים לכותבו
אם

עמוד ג

עמוד ג

עמוד ד

דף קלב עא

עמוד ב

עמוד 3

אם שינה אחד ולא כתבו שהוא פסול ואיננו
 כלומר ואי זנתה ואם כן הוי משמע דווקא אם זנידת תחוי
 מגורשת ואי לא לא ובערך פי' נואף אשה חסר לב תרגום כן
 דנייר איתתא לא תנאף תרגום ירושלמי עמי בני ישראל לא
 תהוון גיורין / עוד יותר מקומות הביא וקצאתי
 אחד בנכה ואחד בכריכה פ'ישי תחת אותו מקום אם כן
 קשה לבדוק שם ואיפשר שהיה שם שיעור קטן שאינו נראה /
 הוא הדין לחליצה דהוה דבר טבעיה שאינו נאמן ולקמן
 בדף קל"ו בעל כתיב וסני אם הוהקה גדולת כשנים על פי
 הגבירות והשכינות ואין צריך להביא עדים על השנים /
 דילמא אתי לאחלופי בגט פלטי שוכתבנו סופר בור
 בגט גירושין לגרש בו אשה / ותקנו לכתו בקוצר כאשר
 בארנו למעלה לעיל בעד שאין כותבין אלא ביום פלוני מאנת
 פלוני בת פלוני בפלוני בעלה בפנינו כן מפר' השלשן ביכמו
 פ' ב'ש / ובפרק שינוי דנישין פסקינן הלכה שכונין ג'
 חדשים מיום הגתירה וכו' בפרק שני דנישין פליגי בה רב
 ושמואל רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה
 וסתם דתלמודא פסק הילכתא ובמקצת נמרו כתוב והילכתא
 משעת נתינה ובמקצת כתוב משעת כתיבה כי הכתראים
 מהולקים בגירסת הגמרא / שמואל יזיק הולך
 בשעת השמיט כו' וכן כתב המיימון פרק לא דהלכות גירושין
 ותימא גדולה הוא שכתבו טעם זה שאינו עומד במסקנה /
 ומניחים האמת דמסיק התם דסתם מעוברת למניקה קיימא
 וחיישינן דילמא מעברה ומעברת חלכה וקטלה ליה / אבל
 דידיה ממסמסא בחלב וכצ"ל / וכן האלפס והאשירי מביאים
 דק טעם זה העומד במסקנה וטעמא קמא דדילמא יזיק הולך
 לא הוכירו / אחרי כן מצאתי בתשובת מהרי"ל מולין ול' בסוף
 קד שמהלך כ"ץ ול' הקט' קשיא זו למהררי מולין / בתוך שאלה
 אחריתי המתולת אביר הרועים / והשיב לו משום הכי הביא
 טעם זה משום שהוא טוח באלמנה וגרושה דבשניהם שייך
 טעמא דחסא אבל טעם ומניקה לא שייך בגרושה הואיל
 דאינה משועבדת להניק / ומשו' הכי כתב רבי' שמשון גרושה
 ובנקת מותרת לינשא / ורכיבו תם חולק עליה וכתב ה"ל דהא
 למאי דהוה בעי למימר דטעמא משום סנדל או משום דחסא
 לא הוה חילוק בין אלמנה לגרושה / והוא הדין להאי טעמא
 דאין חדר בו אלא מהטעם כלבו / ע"ל תוספ' פ' החולץ בדיבור
 והמתחיל תם מעוברת למניקה קיימא / וטעתה יש לומר שגם
 הולמבם וה"ל סבירא להו כרכיבו תם ומשום הכי הביאו טעם
 זה דמיניה מוכח שגם גרושה אסורה לינשא כמו שכתבו
 והתוספות בשם רבינו תם ובתשובת מהרי"ל מולין ול' כתוב
 בסתמיות ובקיצור / ואני ביארתי יותר / (זכר האריך בזה
 ז"ל הרב רבי רוד פ'ציגטון בהקדמתו להלכתם) /
 עוד מסופק שם עם טעם עוד אחד כו' ואם היה זה הטעם
 אם כן במלחמה חיישין דילמא הוא לא דיוקא כי אומרת
 ודאי מת במלחמה ולא היה נאמן עד אחד במלחמה כמו האשה
 בני תרווייהו אמרו בדדמיו / או דילמא טעם דעד אחד נאמן
 בעלמא משום דלא משקר במילתא דעבידא לגלויה אם כן
 הוא הדין במלחמ' נמי לא אמר דבר כשאינו יודע בודאי הואיל
 ועביד לגלויה / אף בקברותיו אם המלחמה ידועה
 במיימוני פרק י"ג בהלכות גישין כתב הלכות אילו ולא כתב
 שם בלשון הזה דאם המלחמה ידועה והמחבר הוסיפו מעצמו /
 ונראה לי כי המחבר בפרש דעת המיימוני כן כי בזה כולא
 עלמא מודה ואין ספיקא בדבר / אבל כשאין המלחמה ידועה /
 והיא בחזקת המלחמה כלומר שלא היינו יודעים שיש מלחמה
 באותה מדינה אלא מפייה בעיא היא / לשם אם נאמר שתהא
 נאמנת במינה דאי בעיא אמרה שלום בעולם ומדימנא וא
 דילמא הלא לוכא למיטה מינה דאי בעי לשקורי / דאית

דף קל"ו ע"א

עמוד 7

דף קל"ה ע"א

גופא לא מיכונה לשקורי אלא כיון דאיתחוק מלחמה אמרר
 בודטי דסבורה היא שמת והתוספות האריכו שם בענין מינה
 גם רש"י ואריך שם / כדמוכח במעשה דההוא
 גבר דטבע בגדלת דהיתיר דבא לינשא ארת אשתו שטבע
 ונמצא אחר ה' ימים והכיר עד אחד / ותניא
 כותמיה ובשל סופרים ה"ך אחר המקיל וכו' אף על גב דאשת
 איש איסורה דאורייתא מכל מקום קרוין דין דר' שפיר בשל
 סופרים כי מן התורה די בעד זה כי עדות יפה הוא כמו שאמר
 בתר הכי שלא הצריכה תורה דווקא שני עדים ושאר חומרות
 של עדות כגון מפייהסולא מפי כתבם וכו' / וליש דעות קרוי
 עדות זה שנמצא כתוב מפי כתבם / מכל מקום כל זאת לא
 מוזק הואיל ועביד לגלויה / ואין אדם נחמד לכתוב דבר שקר
 במילתא דעביד לגלויה / להכי נאמן אפילו עבד אפילו שפחה
 וזה לא גרע מעדות עבד ושפחה / אם יודע בודאי שכל
 לו חרדשו כו' כל שאין לידע בודאי לא שמת אביו או שהירד
 בכירת האסורים מיד אדרי שבא על אשתו פעם ראשונה כי
 על הטבילה אין לסמוך כלל כמו שכתב לעיל בדף קט"ו ע"א /
 מי שאינה עם האשה כו' דחולצת ולא בתייבמת וזה
 מדברי המיימוני בפר' ג' דהלכות יבום וחליצה ומביאה במרדכי
 פרק ב' דיבמות ומסיים ביה ה"ל ועריך לומר דמתניתין כגון
 שהיו חבושין בבית האסורין ע"ל מרדכי / והמרדכי בא לפרש
 דברי המיימוני במאי דכתב שכשם שזינתה עם זה כך זינתה
 עם אחר / והתנן בפרק ב' דיבמות מי שיש לו בן מכל מקום
 פוטר את אשתו אביו מן היבום ומפרש בגמרא מכל מקום
 לאתווי מאי אמר רב יהודה לאתווי ממזר והמחבר הביא
 לעיל בעמוד ד' שמע מינה דלא חיישין לשמא זינתה עם
 אחר / ומפרש המרדכי דהמיימוני צריך לומר דמתניתין מיידי
 שהיו חבושין בבית האסורין / תר' יבמה שלשה
 חדשים הראשונים וכו' שאינה יכולת לינשא מחמת בעלה
 ביוזמת משל בעל שכן כתב לה ארת תהא יתברר בבית
 ומיתונא בנכסי כל ימי מיגר ארמולותי וכי בביתי / מכאן
 ואילך אינה ניוזמת לא משל בעל ולא משל יבם ואינה דומת
 לשאר אלמנה דהתם כל זמן שלא ניסת לאחר ואמרה מחמת
 פלוני בעלי שכבודו גדול עלי אני וישבת יש לה מזונות / אבל
 הך אגודה בינם / לפיכך אין לה על נכסי בעלה מזונות /
 ולא משל יבם עד שתיכנס לחיפה עמו בדין שתבעתו בדין או
 כנס או פטור וכרח ניוזמת משל יבם דקנסין ליה ע"ל רש"י
 פ' רכיבו תם כמה שיורשי האב עיקר דהיינו נכסי מלוג
 כו' כלומר פלוגתא דר"ש ור"ב דווקא אסיפא קאי כך מפרשים
 דתוספ' פ' החולץ ובפ' האשה שנפלו ומדקדק מרדכי נקט חילוק
 בתם דמשמע אבל מילי ומדנקט יורשי הבעל עם יורשי האב
 ותלה יורשי הבעל ביורשי האב ועשרת יורשי האב עיקר זהו
 בנכסי מלוג / וכן אמר אב"י בפרק החולץ בכתובה דמתניתין
 לא פליגי וכי קתני יחולקו אנכסים הנכסים וינאמין ע"ה /
 אבל בשאר נכסים מורים כו' בכתובה ובנכסי צאן ברזל שהם
 בחזקת יורשי הבעל / ומה שאמרו ל"ה הנכסים בחזקת הן
 עומדי' ול' נכסי צאן ברזל בחזקתן והיינו בחזקת הבעל שעמדו
 כבר בחזקתו ובאחריותו עד עתה / וכתוב בחזקת יורשי הבעל
 פירוש טנה ומאתים גם הם בחזקת יורשי הבעל כמו נכסי צאן
 ברזל / ומעתה צריך ליתן טעם הואיל ושניהם בחזקת יורשי
 הבעל למה חלקם בתרי בני היד' לו למתני נכסים וכתובה
 בחזקת יורשי הבעל אלא לפי שצריך טעם יותר לומר נכסי
 צאן ברזל בחזקת הבעל ממנה ומאתים דדבר פשוט הוא שהם
 בחזקת הבעל לפיכך חילקם ותנא הנכסים בחזקתן הן עומדי'
 כלומר בחזקת אותם שעמדו כבר דהיינו הבעל שצריך לקבל
 אחריו עליהם והרד תנו וכתובה בחזקת יורשי הבעל דמילתא
 דפשיטתה היא בלי שום טעם / וקבוצתה תלת כתובתה
 כפ' מעו' לח א' 38 i כו'

עמוד 3

עמוד 7

דף קל"ו ע"א

עמוד 7

עמוד 3

עמוד 7

עמוד 3

עמוד 7

כו נראה לי שכל אף על פי שכתובה בחוקת ירשי הנעל
דמתניתין פירוש מנה ומתים מכל מקום וקבורתה תתור
כתובתה שהוכרנו לעיל בדרך קצו בעק צריך לומר שהתם פיר'
בדונייתה שקבל עליו אדרי' ונעשו צאן ברזל ולא מנה ומת'
דלא אין אום חייב בקבורת ארוסתו ומט' יש לה ממנו מנר'
ומתים: ומדקדק עוד מרברי כש' כועד הרי הם בחוקת
ירשי הנעל כלומר ל' דיקדק אעפי שבפרק מי שכתב פליגי
אמוראי אחא דקתני נמי התם הבכס' הרי חן בחוקתן נבי נפל'
הבית עליו ועל אשתו בחוק' מי ואיכא ל'מך בחוק' ירשי הנעל'
ואיכא ל'מך בחוקת ירשי האב / ואיכא ל'מך ית'לקן / ל'מך כולי'
עלמא מודה הבא שהנכסים בחוקתן כ'ה פירוש בחוקת ירשי
הנעל / וגם כש' מודו ל'ה / כל זאת מפרש באר היטב באריכו'
בתוספות בפרק האשה שנפלו כריבור המתחיל נכס' בחוקת'
וכיבנות בפרק החולץ בדיבור המתחיל ו'כ' אמורים הנכסים
בחוקת' / וכל העניין כפול לעיל בדרך קצו בעק: פתח אשתו
מותר כיבכמתו דהוי ליה יבמה שהותרה ונאסרה והותרה
תחזור להיתררה וראשון ומאן דאמר משום דכיון שאין אני
קורא בה יבמה יבא עליה כל זמן זיקתה הרי היא כאשת אח
שיש לה נכסים: למיודח' ל'מך רגלו בקרקע
רשי: ואחר כך מקריבן ליבם לא הפצתי לקחת ה'ה נראה לי
דהכי נמי צריך לומר לא הפצתי שתי תיבורת אילו יחד בלא
הפסק שלא יהא משמע שרועה לומ' לא כאשר אמרתם הפצתי
לקחתה: עונין אחריה בית חלוץ הנעל כאן הנהתי
בית חלוץ הנעל כי כן כתב לקמן בהפוך הדרך בעד כטופס
גט חליצה וגם הרמבם כתב כן בזה המקום וכוונתו מקומות
תפס המחבר שיטת הרמבם: שלשה פעמים
משמע אבל היא עצמה אינה אומרת לא פעם אחת אבל בהג'
כתב ומביאה בהנה במיימוני שגם היא צריך לומר נפ' ה'ל'
ההנה / רב יהודאי כתב שהיבמה אומרת שלשה פעמים חלוץ
הנעל וכן הדיינין וכל העומדים שם אמרי' הכי ומפרש האשם
בלג' לפני מה חולצת נעלו שכך אמר הקב"ה לאשה אמור
אל ה'יבם שלא ירצו ליבם רשע בגופך הייתה יכול לקיים
מצוה ומאנת לפיכך תחלוץ כנעליך כאכל וכמגודרת שדרכם
להיות יפהים וגם כשיפח סרוחה שבגופך הית יכול לקיים
לאחיך וזע' לך וירקה לפניו טיפה סרוחה והדיינין עונים
חלוץ הנעל כאכל / חלוץ הנעל כמגודה / חלוץ הנעל כמורד
במצוה עכ"ל: ליכא חוקה דרבא דאמר קטנה
שהגיעה לכלל שנותיה אינר' צריכר' בדיקה חוקה הביארת
סימנים ומוקי לה דוקא למיאון אבל לחליצה בעי בדיקה:
ופ' לא הוא בעיני כו' כלומר בתמורה אני על מה שכתב
הספר תרוםתה ואם נדוקר' שהדיים שוכבורת ומשין אז היא
גדולה בודאי והלא אמר רבי הלכה כדברי כולן להחמיר ולא
להקל אם כן מה מועיל דין שוכבין לקולא הלא שאר התנאי'
פליגי על אותו סימן ולעיל הביאם בדרך ק'לד בעק' וקשיא זו
ק' דוקא לפי רבינו משה שפירש דפליגי אפילו לעניין נערוה
כלומר לעניין גדולה ולכל אחד מן התנאים סבידא ליר'
דבלא סימן דידיר' עדיין קונה היא להכי אמר וההרני לומר
שהדין עמו / כלומר חודך ואמר שהדין עם בעל תרומות כי
גם לעיל מסיק המחבר דפליגי דדוקא לעניין נגדורת אבל
להחשיבה נערה וגדולה כודה כל אחד לדברי חבירי' והיינו
דלא כפי' רבי' משה / נמצא דלא ק' מידי ולעיל הביאו בביאור
היטב: אעפ' שיש לחלק היינו כדלעיל בדרך בא עק' שהביא
דברי ה'ג' ולת שחלקו ותירצו המשני' והה שכת' כאן הוא מרברי
ל'ת אות באות: קיימא לן דאין תנאי בחליצה כלומר
אעפ' שהתניתה עמו לתלו כך וכך כדי שיחלוץ לה ואינר'
מקיימת לו התנאי מכל מקום החליצה כשירה שמע מינר'
שמעשים אותו לחלוץ: כתנאי בני גו ובני ראובן

עמוד ד

דף קל"ז ע"א

עמוד ב

בתו פרק המדיר מקשה ה'ל' תנאי שאי אפשר לקיימו על ידי
שליח כו' ואם תאמר ומה סברא יש כאן דלא נמרי מותם
אלא לעניין מה שהיא סברא דהא לא ילפינן מותם דלא מרבי
תנאי אלא בנתינת קרקע ויש לומר דהיינו טעמא דהואיל
והמעשה כל כך בידו שיכול לקיימו על ידי שליח סברא הוא
שיחיה כמו כן בידול שווי' ביה תנאה אבל חליצה שאין בידו
לקיימה על ידי שליח לא הויא בידו נמי למירמי ביה תנא
ואפילו לא נתקיים התנאי יהיה המעשה קיים / עכל התוספ'
ה'ל' רשי לשם דאיפשר לקיימי למעש' של תנאי דהיינו ונתתם
על ידי שליח כי התם שהרי משה צוה ליהושע לתת להם את
הארץ שהיה שלוחו של משה והוא נתנה אבל חליצה לא איפשר
לקיימה על ידי שליח שאין יכול לומר לשלוחו אם נתן לך
פלונית מאתי' זו חלוץ' לה הילכך לא תנא הוא לבטל החליצה
עכ"ל רשי: שאם אמר לה אחר כך התקדשי לי
בזיקת יבמין כו' כלומר אם חלוץ' לה החליצה בלא תנאי או
שנתקיים התנאי שהתניתה עמו ואחר כך קידשה בכסף ואם
לא התקדשי לי על ידי כסף ו'כ' בזיקת' יבמין אין הקידושין
תופסין בה אפילו מדרבנן דהוא סבר שקידושי יבמה תופסין
בה ולא נתכוון לקנותה אלא מכח כומי אחיו והא' פקעו להו'
אבל אם יש תנאי בחליצה ועדיין לא נתקיים מהי התנאי
דאכתי איכא עליה זיקת' יבמין לעניין דכי אמר לרה התקדשי
לי בזיקת' יבמין דצריכה גט מדרבנן דלא אתי חליצה דהרר'
על תנאי ומפקע לזיקה לנמרי אבל אם לא קידש' ארר החליצה
שהייתה על תנאי כולי' ע'מא מודה שמתורת' לע'מא על ידי
דחליצה אף על פי שלא נתקיים התנאי מטעם דאין תנאי
בחליצה / כך מפרש היטב ב'רשי פרק ד'ג ובתוספות פרק
המדיר בדיבור המתחיל תנאי דאי אפשר לקיימו ע'י שליח:
ואינו דומה המתבייש מאדם חשוב כו' כלומר גדול
הבנות שגם מאדם רקוקל מן הקלים מהבושרת הגבא מן
המכובד כדאמר לקמן בדרך קצו בעק' ופ'לו השמלח
לשון כבוד כשמלה מוזרות כן מוזרין הדברים כך הפירו' של
ופרטי השמלה: והעיד עליה שנבעלה מאותו
הגואף שקינא לה כבר ממנו אבל אם העיד עד אחר שנבעלה
מאחר שלא קינא לה כבר עליו אינו נאסר: ופסל
לעדות בעבירה מרברי סופר' אבל הפסל בעבירה דאורייתא
זהו נרוע יותר מעבד ואשה / כדאמר לעיל בדרך ק'לה בעק'
כדי ליינעה כי אף על פי שכבר נמחקה המנילה אם הייתה
מורה ואמרר' נמסרת' אין משקין אותה כמו שכתבתי בעק'
לקמן במשנת פרק היה נוטל: ומקשה ואינו
הרצ' כ'מ' הוא אינו הרצ' / ומתרץ אין יצר הרע כו' וכך הפשט
כלום מה מועיל המפה עדיין מכתור' הרבר ומתרץ האיל ולפי
שעה הוא די הוא בדוציעת מפה / והפשט כן מדלא קאמר ואינו
דוצע' בתמיהה וגם מדלא קאמר אלא בתירוצ': ולשקין
אותה בעל כרחה אבל אמרה טמאה אני אפילו אחר שנמחקה
המנילה אינה שותה כדאמר במשנה פרק היה נוטל' דדוקא
כשאמרה אוני שותה משקין אותה בעק' אחר שנמחקה המנילה:
שיד' חרוקות פלשי מליאות פנימות והריצין: ויהא חרוק
מובלע בה כלומר חריצין כתופין וסמוכין ומובלעים זה בזה:
הגדה שחוקת הסכין שנפגמה בדבר הקשה כו' ואם נמצא
היותך בעצם המפרקת במקום שהסכ' נפגם שם ר'יבך ורבינו
שמריה מתידין כי מחשבין אותו כשבירת עצם / ויש אוסרין
ואומרים כי אין לתלות בשבירת עצם אלא כשהכה כחכ'
הנה' אבל ראוי שידע ההיא דשהיות מצטרפות כו' כתוב באו'
ונבא' שאין השוחט חייב לידע אלא ה' הלכות ובדיקת סכין'
וכיסוי הדים / ובמה שיסתפק ישאל לרוב' / ואם אין הכס'
יחמיר: דגה' שד'ט' ולא בירך א' ערום ששחט כו'
במדכדי כתב השוחט בלא ברכה פיגלושחט' אשה או סרים

דף קל"ח ע"א

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קל"ט ע"א

עמוד ב

דף קמ"א ע"א

עמוד ב

דף קמ"א ע"ב

דרך נקב הבשר ושיהיה רוב היקף הבשר שעל היקף העצם
דוכו קיים / והל' התוספות / רוב עוביו ואמרו לה רוב היקפו
זימנין דמשכחת לה זה בלא זה שאין העצם עולה לגמרי אלא
מרחיב מצד אחד ומיצר מצד אחד / ובקונטרס פירש בעא:
אם רוב הכשר קיי על השכר כגון שעור ובשר חופין את
דוכו כדלעיל / והא דלעיל משנה היא בפרק בהמה המקשה /
ורב מוסף בגמרא / דבין בהמה ובין דאבר מותר או אסור כמו
שמפרש המחבר כאן / שהלכה כרב ולא כשמואל שחולק
עליו שמואל סבר בין מלמעלה בין מלמטה אם רוב בשר קיים
זה וזה מותר ואם לאו אבר אסור ובהמה מותרת:

עמוד 3

דכסיכין עד שיאדמו אפילו במשהו / כלומר בכב
מעיים שהן רכים חיישינן שמא נקבו אפילו כשלא האדמו
עצמן אלא הבשר שכנגדן אבל כסימנין שקשים אין נאמרים
אלא עד שיאדמו אבל אם האדום הבשר כנגדן והם עצמן לא
האדמו כשירים והוא מדברי רב וביד בפרק אילו טריפות:

דף קמ"ד ע"א

רב יהודה אמר בנפיה רגליה היינו כנפיה / פירוש רב
יהורא מורה בדרשור דמשלחי רגל אלא רגלים של זה העוף
הם הכנפים כן הוא בהדיא בגמרא הל"ט פ"ט ב' פירושים
בלשון אחד פירש שפליגי דלרב הווא צריך שיאחזנה ברגליה
וישלחנה ולרב יהודה צריך שיאחזנה בנפיה וישלחנה ובלשון
שיני מפר' דרב יהודה סובר אינה קרויה שלוח לא כשישלחנה
הציפור שלם בעוד שיש לו כנפי' לאפוקי שלא יגזלו בראשון
דכנפים שלא יוכל לעוף ואחר כך ישלחנה / ורב הווא סבר

דף קמ"ד ע"ב

דשפיר קרוי שלוח כשיש לו רגל רגלים ואף על פי שגזלו
הכנפיה שלא יוכל לעוף וכשהלך העוף שנים או שלש פסיעות
מותר לו לחזור לתופסה ופירוש אחרון נראה לו עיקר משום
דמייתי עליה עובדא מהווא דגזינהו לנפיה ושלח והדר תפסח
ובגדירי רב יהודה והצריכו להחזיקו עד שיגדלו לו הכנפיים
וישלחנ' שינית / והיינו רב יהודה לטעמיה ועוד לפי פירושן
אין הלשון מיושב דהתם פיר' משלחי רגל השור שהשור הולך
ברגליו וכאן הפי' שיאחזנה ברגליה כל זאת פירשו / ונבב

עמוד 3

וגזלן פירוש נבב שמורה כעצמו דאינו משלם אלא קרן בלבד /
אבל כדברים אחרים לא הקילו לתפוס כדכתב רבינו תם
דווקא אי תפס ארז המזיק עצמו הכלב או השונרא דבמזיק
הקילו אבל במידי אחרים לא דאי בכל דבר שיתפוס לא
מפקינן מיניה אתי לידו תקלה / דהוה אסור למחר יגזל
כל אשר לו ולא מפקינן מיניה משום דאין דנין דיני קנסות /
ולמה יפסיד יותר על מה שהזיק ולא יגזלו לעמוד על דבריו
דאי לקח יותר מכדי נזקו יכולין בית דין לדון כדו שהזיק לו
המותר ולא מיקרי דיני קנסות בבבל שהרי נפרע כבר מנזקו
בתקנת הבמים שאמרו לא מפקינן מיניה ואין אנו דנין אלא
לחזירי המותר / הלכך נראה לי דכל מידי דתפס לא מפקינן
מידי / והא תפוס יותר מכדי נזקו מוציאין מידי המותר /

עמוד 3

ע"ל האשירי פרק קמא דבב' / ובגמרא גרסינן
דמי שעורים כזול פירוש שעורים השוים זה מעדיכין בשני
שלישי הוה / ואומ' בעל בהמה לא נהניתי כי אם דמי שעורים
שהאכלתי לבהמתי ואפילו שעורים לא האכלתי וכו' כי אם
שמצאתי לקנותם בשער הוול / ולכך דק דמי עמיר כי אומר
בעל בהמה לא האכלתי לבהמתי אלא תבן דהיינו עמיר /
שינוי שם בהמה שאכלה בתוך הרחבה / פירוש שאכלה
בלח' ברחוב העיר / ואפילו חזרה על צדי הרחבה פ' שעמדת
בתוך הרחוב ומחזרת ראשה לצדי הרחוב שהוה כלוה דצדי
הרחוב דנין כרשות היחיד להתחייב בו שן ורגל / אבל אם
הניחה את הרחוב וכו' הואיל ועמדה כולה בצדי הרחוב הוי
כאילו הלכה בבית ואכלה שם כי אין לה רשות להלך ולעמוד
בצדי הרחוב / אבל מה שיכולה לאכול בחזרת ראשה לצדי
הרחוב עומדת בלח' כדרכה פטורה ואינו משלם אלא מרז

דף קמ"ה ע"א

כפ' מעו' לח ב' 38 ii שנהנית

דף קמ"ב ע"ב

או זקן בן פ' שנה או נער פחות מל' שנה אסורין לשחוט
והמרא בעלמא הוא זקן פ' התוספות / והנה ופירש
דבינו שלמה שאם אין ביכר בה שום הפרש נמור כדריאה שיש
עליה סוק כעין חיסרון כיון שעולה בנפיה כשירוקן פסק
דבינו קלוגימוס הוקן תוספות פרק אילו טריפות:

עמוד 3

מוגלא הוא ליה סרוחה נראה לי סרוחה לאו דווקא דהא
אפילו ליה שאינה סרוחה טריפה ככוליא כדאמרינן לקמן
בעבר דרף בעא ואיפשר הפחבר נקט סרוחה לרבותא דריאה
דשם אפי' ליה סרוחה כשירה ועוד שמעתי דל' דלקמן מיירי
בתוך הכליות עצמן דאפילו בליחה שאינה סרוחה טריפה
זהא דקאמר מבחין מיירי קעין העלתה צמחים דהיינו מבחין
קאמר דדווקא בסרוחה ותדע דחכי הוא דאם לא כן מאי מק'
אחלתה צמחים דהוא מבחין והא דרב מתנה דקאמר מליא
מוגלא הוא מבפנים אלא ע"כ נמי מיירי מבחין סביבו ככוליא
שמלאה אכעבועות מלחות סרוחות סביבה דבהכי שייך נמי
לשון דמלא / ומיס וכיס דקאמר הכא מיירי אפי' בתוך הכוליא
כדמשמע הלשון אף בכליות אם כן ל' וכיס שאינם סרוחים
אבל לא בא להוציא עכורים מהלרין / אם באה לפניהם
שלימיה כו' כגון שברוקרה בנפיה ואין שום רוח יוצא
ואחר כך נמצא בתוך הריאה / סמך כסימן ר' ושם האריך
מאד בדיני מוק וחילק בין ריאה לכבד בכמה גונו
בעניינים אשר לא חילק בהן הסמך / ניקב הקורקבן

דף קמ"ב ע"א

זהו החיצון / וכיס שלו קיים זהו הפנימי סמך בסימן ר' /
ואם נשתייר בו כעובי דינר זהב כשר פ' אפילו במקום
העב לא אמרינן דניקב טריפה / לא שניקב לגמרי ויצא המחט
לחוץ / אבל אם נשתייר כעובי דינר שלא ניקב כשירה /
אמר רבינו בר פפא לקתה ככוליא כו' בגמרא מפרש רש"י
לקתה כגון שטליא מוגלא / והאשירי כביאו / עוד מפרש
האשירי שזו קרוי לקותה כגון שנתמסמס הכוליא / וכן פירש
המיימוני בפרק ט' בהילכות שחיטה והורר דעה בסימן
כו' שזו קרוי לקותה ככוליא כגון שנתמסמס עד שאם יאחז
אדם במקצתם מתמסמס ונפלי עורו שם שצריך שיגיעו הלקות
וחמים העכורים עד הלכן שבה / וכו' באשירי כתב כשיש
מוגלא ככוליא אפילו לא הגיעו למקום הריץ טריפה /

עמוד 3

ומסתמא כשנתעלונבינו בבהמה זה הלשון קאי על
לשון הגמרא בפרק אילו טריפות דהתם אפילו גזינן אמוראי אי
שמושת רגל בעוף טריפה אם לאו ומסיק הלכה רוחת בשרא
דשמושת ירך בעוף טריפה / ומפרש המחבר הא דאמר בגמרא
שמושת ירך בעוף טריפה כסתמא כמיעכל גיביה מיירי דאם
לא כן היה טריפו' בעוף יתר על בהמה והתם תניא כל טריפו'
שמנו חכמים בבהמה כנגדו בעוף / וכן פ' שני בגמרא / וכן
התוספות וכל הפוסקים ל'כד רבינו אלחנן שפירש בעוף
טריפה שמושת ירך אף בלא מיעכל גיביה / אע"פ

דף קמ"ב ע"ב

שיש לשון אחר שמקילו יותר היינו רב פפא דלקמן שמביא
אחר כך דמתני מילתא דרב כמו שאמר עולא ואמוראי גינהו
אליבא דרב / כן פ' שני בגמרא עביו ורוב היקפו /
בפרק בהמה המקשה מסיק שצריך שיהא עור ובשר חופין
רוב עובי השבירה רוב היקפו / ושם פ' שני למאן דאמ' שתולח
ברוב עוביו ל'כד איזהו נקרא רוב עוביו ל'כד כגון שלא יצא
רוב עובי השבירה לחץ אלא מיעוט הל' העצם נגלה ורובו
נכסה / ואיזהו נקרא רוב היקפו למאן דאמר שתולח רוב
היקפו ל'כד היקפו במש' אבל עוביו של עצם לא מעלה
ולא מוריד אם רוב היקף הבשר שמכיס העצם על השכר קיים
אפילו נהפך חלל ויצא דרך נקב קטן כשר / ואם רוב היקף
העצם שסביבת השבירה מוגלה אפילו כיוונה בליטת ראש
השבירה לצד בשר הקיים והרי כל חלל העצם נכסה אפי' הכי
טריפה ובמסקנא בעינן רוב עוביו נכסה שלא יצא רוב החלל

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

קלח ע"א

דף קמ"ב ע"ב

קלש ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

עמוד 3

דף קמ"ב ע"א

שנהגית וכן הדין נמי בפתח הזכות הסמוך לזה דינו כולו
אבל בתוך הזכות אין לה רשות שור שקשורו בעליו
במסורה ונעל פלשו אונעל שאין דנין נזקין
אלא על פי עדים כשרים כו' בגמרא מפורש לאפוקי מדרך
בקנס ואזי כך באו עדים בני הדין ובני ברית הדא למעוטי
עבדים ודא למעוטי גוים ודריבא דאי אשמעינן עבד משום
דאין לז' חיים כו' ואי אשמעינן גוים משום דלא שייך במעורת
כו' ובתוספתא לא גרסינן על שפת הנהר כלומר
אין נפקות בזה היכן הם רועים עג' הנהר או במקום אחר אלא
גרסי' שהיה רועה והאי דנקט שהיה רועה משום דדרך שורים
הריכה להיות לשם ואיכא לספקי בשורים טובא כך פ' רשב"ם
כריש פרק המוכר פירות ל' פ"כ זה האדם שהשיך
בו הנחש פטור ממינת בית דין לשון המשנה בפרק הגשופין
סה כו' את הכלב ססה כו' את הנחש פטור השיך בו את
הנחש דבי יהודא מחייב וחכמים פטרוין ולשון הגמרא לשם
אמר רב אחא בר יעקב כשתמצא לומר לדברי רבי יהודא ארס
של נחש בין שינוי עומד לפיכך מכיש בסייף ונחש פטור
לדברי חכמים ארס של נחש מעצמו הוא מקיא לפיכך נחש
בסקילה והמכיש פטור עכ"ל ה' זופר בור ב"ה ופותרו
ל"ה חייב בפרק הפרה כפרש רש"י במשנה וכל שכן אם חופר
בדה ופותרו ל"ה פסק רב אלפס שאף על פי שרב
יוסף חלק שם על רבא קיימא לן כו' רב יוסף כפרש דתם
דבבור ב"ה כולי עלמא לא פליגי דחייב מאי טעמא בעל
הבור אמר דחמנא דאית ליה בעלים וכי פליגי בבור ב"ה רבי
זשמועאל סבר בור ב"ה נמי חייב דכתיב כו' יפתח וכי יכרר
כו' אין הלכה כאחר מהם והטעם הוא שבדבר
שמשוק שם תמיד צריך להודיר יותר כו' לכאורה צריך עיון
ברעקנין זה אצל זר' אם פסקו והאמוראים כאן בפרק הכונס
כו' שמעון דאמר הכל לפי גובהה של דליקה ולא כהנך תנאי
דפליגי עליה ונתנו שיעורים קצובים לדליקה בין גובה בין
נמוך ול"ש מחייב יותר מהנך תנאי דפליגי עליה כמו שמוכח
שם בהדיא במשנה ובגמרא דפרק הכונס וכי בשביל כך
שפסקו כאן והאמוראים הלכה כ"ש והא גם כן הלכה כמותו
בפרק ל"א ויחפור ושם פליגי דרבנן סברי אף על גב שבגרי
המעוירי כתיקרי ושהרחיק ותנורו כשיעורו שאתו חכמים
שצריך להרחיק בתחילת הבניין ובפירו' מכן חבירו מעכב עליו
מכל מקום אם הויק משלם מה שהויק ול"ש סובר שם שלא
נאמרו אותן השיעורים דהרחקת תנור ובניין המעוירי ב"ה אלא
שאם הויק פטור מלשלם נמצא שרבנן עצמן הוהליקס על
ל"ש בפרק הכונס מדודים שפטור כשנבית כשיעור ולא עוד אלא
שפטרוין יותר מל"ש חכמי ב"ה בפרק ל"א ויחפור ודליקס על ל"ש
ואמרי' שחייב אם כן מאיזה טעם נאמר שיהא גם כן הלכה
כ"ש ומה צריך רב אלפס דבריו פשיטא שאין ללמוד הלכה
דלא יחפור מהלכה דהכונס וגם רב אלפס בעצמו מוכיח שם
סברתו שהביא המחבר משמו שיש חילוקי משום דהכא טכוח
והכא ל"א טכוח מדרבנן פליגי עליה דל"ש בתנור דקיהיב
שוקורא לפטור והם סוכרים אפילו הכי חייב ובפרק הכונס
אינו נופיהו קא יחבו שיעוריהו לפטור כמו שכתבתי
אכן נראה לי דלא ק' מידי כי רב אלפס בא להשמיענו שלא
תאמר הואיל והאמוראים פסקו בפרק הכונס הלכה כ"ש אם
כן שמע מינה שהלכה כהך בתנאי דפרק הכונס כשאדם מרחיק
תנור כשיעור דתו אינו חייב בניזקין בין ל"ש בין להנך תנאי
דפליגי עליה אם כן עכ' ממילא צריך לומר שאין הלכה כהנך
חכמים דפליגי עליה דל"ש בפרק ל"א ויחפור אלא כ"ש שאמרו
שם לא נאמרו שיעורים הללו אלא שאם הויק שפטור מלשלם
להכי אמר רב אלפס שיש חילוקין בין דליקתן לתנור משום
דחך תדיר וצריך ליהורוהו ל"א תדיר וחידוש הוא הואיל

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קמ"ז ע"ב

והרחיק כשיעור ע"כ מן השמים נגזר והאריך עוד וקצתי
או דרך הרבים פירוש שהוא רחב י"ו אמה כדלעיל ב"ה פ"א
בע"כ ודבר זה תקנה היא למזיק ונפקא מינה אם אמר
המזיק אי איפשר בתקנה זו שומעין לו וכן כתב הרמב"ם
בפרק שני דהלכות הובל ומזיק הו"ל ב"ה כשרצה המזיק
תקנה זו אבל אם אמר המזיק אין רצוני בתקנה זו לא ארפאהו
דברי יום כיומו שומעין לו ונע"ל דינר כסף נראה לי
כמו או חצי דינר כסף ואו אוקתני ודעל צודי הוא ד' דינרין
של כסף וזוקי שור בארס פירוש שור שהוקב בארס
שדרי כפי ריבתה תורה הובל בחבירו כדלשומין כו'
אף על פי שחייב מלקו משום לאו דלא יוסיף כדלוקמן בעמוד
ג' אם כן הוא הדין ב"ה גם כן וכפ' אילו נערוהו בגמרא האריך
בו והעיקר כתב המחבר לעיל ב"ה פ"א כע"כ והנה
ההובל כו' משלם ה' דברים כו' היינו דווקא באי שדנין דיני
קנסות אבל בהל' אין משלמין לא שבת ורופי' משום שבאילו
שני דברים חסרו מסוין אם לא יתנם לו כמו שכתב מיד בתר
הכי ולקמן ב"ה קפ"ו בע"א כתב בהדיא דין זה וכתב
כי לא אל חפץ רשע אתרה ל"א יגורך דע לשון הגמרא פרק
השוואל גם עובד לצדיק לא טוב אלא דע וכתב כי ל"א אל
חפץ רשע אתה צדיק אתה השם לא יגור במגורך דע
ת"ה במאמינו למזיק כלומר שמתין בעל השטר לשורף
שכך היה כתוב בו כלומר לכל הפחות כפי מה שמורה המזיק
צריך לשלם לדברי רבינו יעקב כאשר יתבאר בעבר
לדף בע"ג פירש רבינו תם כי עשו תקנת נגזל במסור כשאין
יודע המסור במה הפסידו ומגביתא בכפפתא פי' ארגו
שמכתיבים בו כפפים ואין גבילין לתבית בה מגדלות לא ודאי
אפי' באונס חייב ואין להקשו שמהא דאם נשא ונתן ביד חייב
מיידי גם כן בשאנכמה להמאות מסון חסם ורואה הוא לו מסון
זה כמו שפורש הירושלמי ד"ל האלפס מבין חברייתא בחד
מילתא סיפא דומיא דרישא ה"ל חברייתא תניא ישראל שאנכמה
גוים והראר' מסון חבירו פטור ואם נשא ונתן ביד חייב
ומסתמא דרישא בהראא דפטור מיידי לכל הפחות במסון זר'
ואפילו אם תמצא לומר דמיידי גם במסון חסם מכל מקום
מיידי מכל שכן במסון זה ועלה קאי ואם נשא ונתן ביד חייב
אפילו במסון זה דהא לא מולק כברייתא ובאב"ה בסימן
אלף ז' מביא דברי האלפס עם כל ראיות ש"ל ויש מביא
דברי רבינו שב"ש שסותר ראיות של הרב אלפס גם מביא שם
הירושלמי ופ"ר רב' תנאל שהכל חולקי על האלפסי והאריך
באר וקצתי אבל העמיד האנס על המסון מתחילה
כו' לשון רש"י בפ' הגזול בתר' ה"ם דאם נשא ונתן ביד חייב ה"כ
דלא אוקמינה לגוים על המסון מעיקרא על ידי האונס אלא
ה"ל ונטל ונתנו להם אבל הכא משערי דאוקמינה על היין
קלייה ובההיא שעתה פטור הוא דכי אמטי תנדידהו אמטי
עכ"ל כלומר בתחילה הראה להם ועל זה אינו חייב דוא תניא
כשהראה על ידי אונס שהוא פטור וכשנתנו להם אחר כך
גם כן פטור משערי שהראר' להם והעמודים על המסון הוי
כנשרף וגם האשירי פירש כן אבל משנה שעברה
באור שנתפייס המלך אין לו לעבט דווקא במס' של אותו
שנה יש כח לגבאי המלך לעבט אחר על חבירו הואיל והמס'
שייך למלך או לשר המדינה הינא דמלכותא דינא הוא אבל
כשעבר השנה כבר פרע הגבאי למלך כל הקצנה שקיבל עליו
על השנה שעברה ומטעתה המס' שלו ואין לו כח למשכן את זה
על חבירו כך מפרש רש"י בפרק הגזול בתרא דא"ר
הכא טלאי כדמעיקרא דמיס כדשתא נראה ל"ל דהכי פירוש
דלענין ענל ונעשה איל או חרשה ונעשה שמינה או איפכא
משלם כפ"ל נמי וכן ד' הו' כדמעיקרא כמו קרן אבל דמים
דתינו וקרא וז"ל בשל עכשוו' ששמיין אותו טלה של שעת
גביה

עמוד ב

דף קמ"ז ע"א

עמוד ג

עמוד ג

עמוד ד

דף קמ"ז ע"א

עמוד ב

עמוד ג

גביב לפי גדולתו או לפי קטנותו שהיה כשעת הגביב לפי יקרא הולא דהשתל ועמא דטלאים משום דאל תורה גבבי מיכך דיכרא גבבי מיכך והוא הדין כחוש והשמינה דאל שמיכר גבבי מיכך אבל לגבי דמים אין שייך לומר יקרא גבבי מיכך דשמו בעיר אורת אורת יוקר אפילו באותו זמן עכל התוספות בפרק מרובה והו דוקא לפי זה אבל דבינו הם פירש בעא ופליג על ר"י: אבל לוקחין מהן חלב או גבינה במרבר דאין דרך בעלי לילך לטם וליטלם והדועה נוטלם: אבל לא בשוב שדרך להביאם לבית בעל הבית רש"י כגון נשים שמכרו כלי פשתן כגליל זה מלאכת הנשים והן עצמן עשות ומוכרו ורדעת בעליהן הוא: או עגלי מן הרועים: בשרן כרחבה לעין כל ומדמוכרין בפרהסיא לא גבבום: לא שרון מקום ומקום גדול עגלים הוא ולוקחין עגלים בזהל ומגדלין אותן ושלחם הם ולשון זה עיקר דתניא במנחות פרק כל הקרבנא אלים ממואב כבשים מהכרן עגלים משרון רש"י: מוכין שהכובס מוציא הרי אילו שלו הכובס מוציא מכנר צמר דבר מועט על ידי שטיפה ואין בעה מקפיד ומן הדין הוא שלו המכפיד אין קפידתו קפידה ושהכורק מוציא על ידי קוצי שקורין קולטין בלעז רש"י: ואם היה אצל בעה פירל שויה שכיר יום אצלו: גיבש אחד לארבע מאות ונראה בעיני משום רמז הלח נשאר בכלי ולא מן היבש הלכך בעי הכרע יתירה טפי מיבש עכל רש"י: לא ימוד בגסח כו דהוי פסידה דלוקח כי לא יהיה לו כי אם דכרע אחר: למחוק לא יגדוש ויוסף דבימי כו התם יליף מקראי דאין לשנו מנהג מורדי העיר: וממחה משקלותיו פי מקנה כמו ומחה ה' דמעה מעל כל פנים משקלותיו אכני משקל ששוקל בהן לא כגון בשר: אין עושין מחק צידו אחר עבה וצירו אחר קצר העב אינו נכנס בדחק ואינו מוחק כל כך כמו צידו הקצר: ושלוקח מוחק בצד העב וכשמוכר מוכר בעזי הקצר: ולא ימוחק בבת אחת כל לא יוכל למחוק יפה כל המדה בפעם אחת: ולא ימוחק מעט מעט שמוחק טפח ומגביה וחוזר ודוחק ומוחק טפח אלא בפעם אחת ובנחת: או עזי המידה וההדר ומוחק עזי האחרת: ומתריך תני אין נענשין עליה כו פירוש אם אין בירת דין מרחיץ עם המבוא עד שיקיים כמו בשאר מצוות עשה דאם אומרים לו עשה כוכה או לולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפש כדאמר בהכותב ובפרק הוועה חכא אין נענשין הכד אם אינם טורחין כל כך אבל כוהרין הן להעמיד אנדרמים ולעשרה שאר תקנות שאינם צריכים שידא כל כך כך מפורש בתוספת שנין פרק קמא דבבא בתרא ובתוספות שלנו הוא גבי הא דכפיה לרב בתן וכו': אן שגזל עבדים והוקינו לפי הסקנא: רוצה לומר משום דבמשנה פרק הגוהל טנינו במה ועבדים שהוקינו משלם כשעת הגוהל ורבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך והלכה כחכמים ובגמרא במסכת מהפך הגירסא וחכמים סובדים שבעבדים אומרים לו הרי שלך לפניך: חייב להחזירו דמיה כשעת הגוהל כדברי רבי שמעון שאומר דבר הגורם לממן כממן דמי מחקתי כאן מן הספר מה שכתב כדברי רש"י כו כי בגמרא פר הגוהל קמא מביא הך דרבי שמעון אגהל חמץ לפני המועד ובא אחר ושורפו אחר המועד לטם שייך שפיר הא דל שמעון אבל כששורף החמץ ביד הגוהל שלא על ידי אחר אין שייך הא דלש וברוב תופסי סמך אינו: כמו שמביא כוין על כל דבר פשע כלומר בחוה עניינא בסוף פרק המפקיד יליף מעל כל דבר פשע אלוכא רבש דחושב לשלוח יד בפקדון חייב שמע מיכר דהחושב פירוש דיבור וכה פליב מדכתיב אם לא שלא ידו: ואין לנו לומר מיגו בענין זה: זהו כפי ר"י בפרק חזקת הבתים בדיבור המתחיל

דף קמ"ט ע"ג

עמוד ד

דף קנ"ב ע"ב

עמוד ג

דף קנ"א ע"א

הוי מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע כו דאומר דוקא כששני הדברים יחד שצריך לישבע להכחיש העד לא אמרינן מיגו דכולי האי לא חציף איכשי אבל להכחיש העד גרידה בלא שבועה אמרינן מיגו כן איתא בהרואי סם בתוספות וקצת תימא שכתב המחבר כפי ר"י והלא התוספת הקשו שם על פי ר"י ומתריך אותו ואין להאריך: שיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש כאביי כו בריתא היא ומקשינן מימר לרבא שמוכר יאוש שלא מדעת הוי יאוש הדין לטון הנמרא והברייתא לפי גירסת ר"י: תש שטף נהר קרויו ועצו ואבניו אם נתיישן הבעלים הרי אילו שלו הא סתמא לא ומתריך חבט ביכולין להציל וכך הפשט של הברייתא לפי ר"י אם נתיישן הבעלים דהיינו שהיו שם בשעת שטיפה ולא דרפו ואפילו אומרים שאינם מתיישאין בכך כלום דהיא הם מתיישאים כלבם: הא סתמא שלא היו שם הבעלים בשעת שטיפה ולא נתיישאו עד שנודע להם ששטפו נהר ואז כבר אינו יכול להציל לפי שאין בו סימן לא דכשמצאו באימרא אותו לידה שהבעלים לא ידעו עדיין: אלמא יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש: ומשני ביכול להציל אפילו אחר שטיפה כגון שיש באבידה סימן שהבעלים אינם מתיישאים כשידעו: כל אלה מלשון התוספות: וכתבתי כדו לבאר הפשט דיאוש שלא מדעת: שזוא קאי על הבעלים כל יאוש שאינו מדעת הבעלים פירוש שלא ידעו מן האבידה בשעת שבארת ליד המוצא שיוכלו לייאוש זהו קרוי יאוש שלא מדעת כמו שפי' שם רש"י וכמו שכתב המחבר לקמן ברף קנ"ב ע"א שלא יטעה השועה ויודקדק בדין שכתב כאן המחבר ואם אין ידוע אם נתיישן שזוא קאי יאוש שלא מדעת: כי זה קאי על המוצא ועל כל העולם שאין ידוע להם אם נתיישאו הבעלים: ולפום ריהטא משמע כן אבל אינו כן: אלא כמו שפירשו התוספות הואיל ואין ידוע לנו אם כן עכ' מיירי שלא היו שם הבעלים שיוכלו לייאוש ומכאן קרוי יאוש שלא מדעת: ואף על פי שמתוך משמעות ההלכה משמע כן: גם זה הוא מן התוספות שם ובאים להשמיעינו שלא נטעה והאיל ולאביי שהלכה כמותו בדין זה מרבר הברייתא באין יכול להציל ככו שמבין הסדר שמקשה לרבא: אין הפשט שאין יכול להציל כלל דלא היה אומר על זה הא סתמא לא דהא דרשינן שם אשר תאבד מבגד ומצארת היינו שאבדורה מבגד ומצויים אצל כל אדם יצא דו שאבדורה כמנו ומכל אדם כדלקמן בהיפוך הדין עד ואפי' אם לא ידע שנאבד היה של מוצאו: וזה הדין רוצים להשמיעינו: ודיונים של בעלי דברים הם: ולפי פירוש סם לפי שפירשתי מוכרם לברם ושטיס הרבה: ולא יתנגדו לא לבנו רב אלפס כו פליגי אפילו לאהר שנסבע: ובספר רב אלפס גרסינן דבה נרארה ר"י כך הפשט דאי גרסינן ברא היה הלכה כמותו לפי שזוא בתראה: אלא יבא הגגול ויטול את השאר הואיל ואין כאן עוד חיוב שזה פרוטה אלא פחות משה פרוטה אבל בבבא שנייה כשפורעו או מוחלו עד שזה פרוטה שלימה בקרן וחסר לו עוד שורה פרוטה חייב להחזירו אחריו או ליתן לבית דין: ובלבד שיתן לבעלים רביעי הקרקע או שלישי המעות כלומר אם קנה ד' אמות קרקע בעד ג' זוזים צריך להחזיר לבגול אמה אחת דהיינו רביעי הקרקע: או יתן לו זוזב אחד דהיינו שלישי מן המעות שהוציא כבר כי לעולם דרך שהרוצח מוחל במקור חלק רביעי שנתן שזהו בל: ואם אמרו בשביל פלוני מוחלנו מה שמחלו מחלו לו רביעי שמהו הקשה מאי קמשמע לן ברישא פשיט כיון שמחלו להם כחול לאמצע: ופירוש שותפין שבקש אחד מהם למחול לו ומחלו לו מחלו לאמצע כאילו הויר שלוחם ואם אמרו בשביל פלוני מחלו שמעעמם אמרו כן בלא שום פיוס שלא בקשום על ככה אז מה שמחלו מחלו לו אשירי: פרק הגוהל ובתשובת ספ' מע' לח ג' ס' iii מוחלם

עמוד ג

עמוד ד

דף קנ"ב ע"ב

דף קנ"ג

מהדרים כסימן ש' : מהשבין לפי המשאוי אם השליך
זה טאה לטריין זהב ושליוק זה משקל טאה לטריין ברזל רש' :
לפי שאינו מהזירה עד שיתן סימנים כובהקים / וכן
הוא דאמר נתר הכי והמדרד או המשקל או המניין או מקום
האבידה סימנים מובהקים הם / כל הגי לאו דוקא מובהקים
במש' אלא רצנה לומר שהם סימנים טובים שמחזירין אבידות
למי שמגיד אותם לאפקוי סומקי וחיווי שאין מחזירין עליהם
אבידה / והשתא אתי שפיר מה שאומר המחבר אחר כך כי
בדרת ומשקל וכיחבא בהם שמחזירין אבידות על ידיהם הם
סימנים שאינם מובהקים / כי שם רצנה לומר שאינם מובהקים
גמורין כמו נקב בעד אות פלוני שהוא סימן מובהק גמור אף
לענין איסורא / והמחבר מביא ראיה בן הנמרא שקורא סימן
מובהק לאותו סימן שהו הגרוע מכלום רק שהוא סימן שלכל
הפחות מחזירין אבידה על ידו לאפקוי סומקי וחיווי :

גבי מאי לא אמר סימנים וכו' התם בפרק שני ורצנה
לפשוט שמחזירין אבידות בסתם כלומר מי אבר אבידה ולא
שמחזירין מי אבר גלימא טאה דתנן שם אמר המחבר ולא
אמר סימניה הרי זה לא יתנו לו אי אמרת בשלמא אבידות
מכרוי דא קמשמע לן אף על גב דאמר סימנא גלימא כמאן
דלא אמר סימנין ולא יהביה ניהליה / אלא אי אמרת גלימא
מכרוי דא קאמר גלימא והאי קאמר גלימא צריכה למיכר דכל
כמה דלא אמר סימני' דלא יהביה ניהליה / ודחי לעולם גלימא
מכרוי ומאי לא אמר סימניה דלא אמר סימנים מובהקים
דידיה עד כאן לשון הגמרא / פירוש ומאי לא סימנין לא אמר
שום סימן שעל ידו מחזירין אבידה אלא אמר רק סימן סומקא
או חיוורא / והוה קורא שם סימנין מובהקים שמע מינה שדרך
הנמרא לפעמים לקדורת מובהק לסימן גמור רק שעל ידו
מחזירין אבידות אף על גב שאין לו שום בעיה הילכך לפי מה
שמסופק רב אשי בפרק קמא דבבא מציעא אם צריך סימן
בובהק בגש לא קאי אלא על נקב בעד אות פלוני ולא על שאר
הסימנים כי מובהקים שלהם לאו דוקא ושורש אילו הדברים
כתבו התוספות בפרק שני והדיבור מתחיל ואנא יהיבנא
סימנים מובהקים : שאן דבר זה מצוי ותדיר התם
קאי כשנכסי בעל אבידה אכורין על המחזיר אם רשאי להחזיר
לו והליגות פרוטה דרב יוסף ומסיק דהי אכור אם לא מטעם
שדבר שאינו מצוי הוה פרוטה דרב יוסף ואינו קרוי כל כך
הנאה ובהדיא הוא בתוספות פרק שני דבבא מציעא ובתוספות
האלפס מפורש בביאור יותר : אלא שאינו נחשב
שומר שכר בכך כיון דלא שכיחא כך מפרשים התוספות
בפרק אילו מצאורת נדיבור המתחיל רח והג פסקו דהלכתא
ברב יוסף דף כט : כרבי אליעזר שהוא שמותי
בפרק קמא דבידה פלטי שברכוהו ורבינו תם פירש דשמותי
היינו דהוה מתלמידי סמאי ומביאין ראיה מן הירושלמי :

לדברי רבה ורב יוסף כל העניין כפול לקמן ברף קעו בעא
ושם שיטת הסמג לפי הסוגיא דפר' האוכני וכאן השיטה לפי
הסוגיא דפ' שבעה הדיבין וענין אחד הוא ולקמן ביארתי הסוגיא
ולעולם לא ילמד בהן לכתחילה פי' דבר שלא לבד כבר
שעריך עיון רב ומשהא אותו לפניו כך פלטי : ולדברי
רבה שפסקנו כמותו עין חייב בגניבה ואבידה / פירוש לרבה
שסובר שומר אבידה הוא שומר חניס דווקא עין כן שיש לו
רשות להשתמש בנעשרו שש אבל לרב יוסף בלאו הכי הוה
שש : שהרי באסור בא לידו ומה שכתב לעיל מינה
הילכך דבר שיש בו סימן מכרוי ודבר שאין בו סימן זכר בו
הוא מן המייבוי כריש פ'טו בחילכות גזילה ואבידה : וגם
העלו הרודר דאי לאו הכי הוי ספק היכח ואסור ליגע בו
כדלעיל בעא וגם הוי מקום סימן כך פי' התו' ואם נמצא
תוך חנות מלא הן חולקי' זה לא קאי אסכין ואכיס לא אחתיב

עמוד 1

עמוד 2

ק"ר ע"א

זו"ב

כסף או הפץ אחר אשר שנינו עליו אם נמצא מתצוי והלחין
שלו מתצוי ולפנים של בעל הכית ותני עילה ברייתא בגמ' אם
היה הכותל בטוילא מהן חולקין : כשטע שאין צריך מיד
ליד כו' והוה מסקנת המחבר שהדין כן כדלקמן ברף קנו בעא
ובתו האריכו ברין זה כפ' דקידושין ברין הם בחבסה גם נקני'
במסירה : ע"ד תניא שם בתחילה אחד שונג ואחד מויד
כו' כלומר תחילת משפט כל הרצחין לגלות ואפי' מוידין והתם
יליף בקראי כמו שפי' שם רש' : שולחין וכביאין אותו משם /
שולחין אחריו ומציעא אותו בערי מקלט אשר נס שמה ובחזקת'
אותו לעיר אשר הרג שם ודין אותו שם להריגתו או להעלית
ואם חייב ממיתין אותו ואם זכאי פטירין אותו / ואם ימצא ברין
שחייב גלות מחזירין אותו לערי מקלט אל המקום ההוא אשר
הוציאו אותו משם / ושולחין עמו כ' תלמידי חכמי להחזירו אל
עיר מקלטו אשר היה שם בתחילה / והתם אומרים לאנשי עיר
מקלטו שאל' ינהגו בו ככה שפוכי דמים כי נמצא ע"פ בית דין
שבשונג בא מעשה לידו כך נפדש בחדיא במשנה ובכריתא
בגמרא וכפ' שפי' אילו הן הגולין : ואפילו כירידה שהיא
צורך עלייה אינו גולה כו' מאד יש לתמוך שפסק לפטור
כירידה שהיא צורך עלייה / ובגריש פר' אילו הן הגולין שנינו
בכריתא בנכרא או השליך עליו להביא ירידה שהיא צורך
עלייה לחיוב גלות / ואחכ בעו שם ר' אבהו מר' יוחנן היה עולה
במולם ונשטטה שליכה תחתיו ונפלה והרגה מוה כהג עלייה
הוא או ירידה הוא / אל כבר ננעת כירידה שהיא צורך עלייה /
ופלטי וזא רבינא לה לחיובא / ואחכ מקס' ר' יוחנן מכריתא
אחת / ובתרין רבי יוחנן בה שיתרין והביא ראיה מהך כריתא
דקצב ור' בבא שנונית באותה ברייתא וכלם לחיובא כירידה
שהיא צורך עלייה / איכ' כמס' אפכא ממה שכתב המחבר אכן
אחכ אבר שם לימא כתנאי ומביא תנאי דפליגי בעולה במולם
כו' ומת' דכע עולה במולם פטור משו' דעלייה היא והא דתנא
חייב מיירי לכוין דאדם פועל לעולם אבל לענין גלות כע'
סברי דפטור ומסתמא דעת המחבר והואיל והגמרא מוקי דכע'
סברי פטור מגלות לכן פסק כן / אע"פ שעוד יותר תירוצי בתרין
שם עד לימא כתנאי מם תפס המחבר הך תירוצא עיקר / ועוד
אפי' לשאר תירוצים יש ליישב דברי המחבר שמדבר במולם
ששליבותו מהדוקים יפה והוא עין חזק שלא דתליע כי סתם
כולמות כן הם לכך לא הוצרך המחבר לפרש בחדיא הואיל
וסתם סולמות הם כן / אך זה ק"א זה שכתב וכל שימו' בחזרה
שהיא עלייה מאחזיריו וירידה מלפניו גולה / זה אינו לכע' דהכל
מודים בעלייה שלאחריו שהיא פטור דהא בחדיא שנינו כן
בכריתא דקצב שהו' פטור וליכא מאן דפליגי / ואורכה בתירוק
ראשון שתפס המחבר עיקר פטור אפי' יוד' שהיא צורך עלייה
שכתוב בכריתא דקצב / זה הכלל בכריתא דקצב כל ירדות
מחייב ואף אם הם צורך עלייה / וכל עלייות פטור ואף אם הם
צורך ירידה / ויש ליישב שהמחבר סובר דהא כהא תליא
הואיל ובתירוק ראשון שהמחבר תופסו עיקר קאמ' שטע סובר
ירידה' שהיא צורך עלייה פטור / זה כע' סובר עלייה שהיא צורך
ירידה' ואיפשר שהמחבר גורס כריתא דקצב בענין אחר
במה שגורס רש' וממה שהיא כתובה בספרים שנינו כי רש'
כתב בתחלת הברייתא הג' ובכל מקום שזשי כתב
כן מסתמא ישנה גם כן גורסא אחרת / ואין לתמוה במה
שכתב המחבר ואפילו כירידה שהיא צורך עלייה אינו גולה
כיעד היה עולה במולם כו' משמע דעד השתא לא דיבר מיירידה
שהיא צורך עלייה והלא כתב כבר וכל שימות בהולכה שהיא
הגבה מלפנים וירידה לאחרי ואינו גולה עליו ואתה ירודה
גם היא צורך עלייה / ול' שהמחבר תפס שיטת הגמרא שלא
כתב ההוא לשון כירידה צורך עלייה לא על סולם והכריתא
דריש פרק הגולין שכתב או השליך עליו להביא ירידה שהיא
צורך

עמוד 1
דף ק"ה ע"ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קנ"ו ע"א

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קנ"ו ע"ב

צורך עלייה כתבה בכתם ואיפשר שגם היא קאי על כולם ואף על גב שלשי פירוש שם בענין אחר לל שלישי פירוש לפי והקעין שבקעי על כולם ונתן לו דיעה איך הבינ הכרייתא ובמיימוני פרק ו' דהלכות רוצח ושמירת נפש כתב כלשון הסוג: בין לרעת בין שלא לרעת פירוש בין שכרה שם לרעת קליטה בין שכרה שם שלא לרעת קליטה שהיא לא היה יודע שהיא קולטת: מוליכין הגוף אצל הראש לפי שהראש מלך על כל הגוף ובגמרא פרק ענינה ערופה מפרש לחר כד שהראש במקומו עומד והגוף הוא דרהט ממקומו ונפל שם עש: בכור שלשם טפחים וככית גובה ערופה פירוש אם הבור כביתו או בחצירו עשה לו מעקה גובה ג' טפחים אבל אם עומד הבור כביתו או בחצירו עשה נפש פרק י"א: וכן ישנו בירושלמי דתרוסות וזחלב וחציר וזחלב כו' זע דהא במשנה פרק קמא דקידושין שמביא בתר הכי ובפרק קמא דחולין מביא בגמרא תנן ג' משקין אכורי משום גילוי המים והיין וזחלב ואילן דבש וציר לא תנן וקתני מניינא דמשמע הני דווקא ותו לא: ובפרש בירושלמי מתחת און הכלי כו' תמיהני למה מביארו הירושלמי ומניח תלמוד שלנו והלא גם תלמוד שלנו מפרש כן בפ"ק דחולין: בתלמוד בינוני שאינו ממהר קריאתו ולא מאחר כך פירוש ר"ש כו"ף פרק קמא דיומא: חשונא שאברה תורה פירוש כי תראה חמור שונאך וגו' אותו מצוה של פרוקיה מיידי בשנאה מחמת דבר עבירה אבל ה"א דלעיל הפוגע בשנים באותו חשונא מיידי בשונא דעלמא ששונא בלבו כי בשנא דקרא ששונא לשם מצורא אין בו כפירות ייצר וכן פירשו והתוספ' בסוף פרק אילו מציאות וז"ל לכוף את יצירו ואם תאמר כיון דבערבי פסחי' מוקי לה בישראל שסותר לשנאנו כגון שראח בו ערות דבר מה שייך בו לכוף יצירו ויש לומר דל"א מיידי בשנאה דקרא ובתוספ' ע"פ בפור' בביאור יותר וז"ל ויש לו"מ כיון שחזא שונא גם חכירו שונא אותו דכתיב כמים פנים לפנים כן ל"ב הארס באדם וכאין מתוך כך לירי שנאה נמורה ושייך כפייית יצר ע"כ ומסתמא דעת ותוספ' כאילו מציאות כמו שכתבו בע"פ ומה שכתבו ויש לומר דל"א מיידי בשונא דקרא ל"א אינו שונא משום דבר עבירה לבר אלא מלבו גם כן שונא הואיל גם חכירו הרשע שונא מתוך כך מתעורר ומגדל הריב ביניה תדיר ויהא השנאה מן הלב וקק מהיכא לייף המחבר שהזהירה תורה לרחם על הרשעים ולעזרם והלא הפסוק מיידי כפריקיה ויש כאן ענין כ"ה והתם מסיק דענין כ"ה דאורייתא וליכא למימר שהחבר אום דבריו על טענינו כגון שפוגע באוהב ושונא כדלעיל שהתורה לא דברה בזה הענין רק כריית דהא כפר אילו מציאו אבל שונא דקרא מדבר כפריקה ונטענינו כת"ב כי תראה חמור אחיך וגו' ושנא יש לומר דעיקר הראייה כדכתיב אם ימדו וגו' אך הלשון אינו משמע כן: יכ"ל שמעון לומר לרא בן טול קרקע זובמעות שאני חייב לך וזהו רבותא דאף אם אינו יכול לחזור בו טבל מקום צריך לומר למה לא יאמר לו שמעון טול קרקע זו במעותך למאן דמפרש אפילו אי אית ליה זוזי מציי לסלק ליה לבע"ה בשאר דברים וכדאי גזונא אמרינן בריש פר' המוכר פירות נבי המוכר שור לחכירו וכמצא נגחן ומשמענו כאן שזה לא דומה לשור נגחן דהתם שורה מעותיו כיון דאייקר בישראל כל זאת מפרשים התוספ' כפרק קמא דבבא מציעא בדיבור דבתחילת עדי שלא החזיק בה וכו' וכן אמר רבא אם אסף המוכר כל פירו' ונתן ללוקח קנה כו' כפול לקמן בדרף קמא בעמוד ד' ולשם כביאור לענין שתועיל הגבהת הכל' ממוכר ללוקח כמו חזקה של ג' שנים שטוען ראובן קניתי השדה משמעון ונתתי לו המעות ושמעון טען לא היו דברים מעולם וכן הוא בגמרא פרק חזקת הכתים כמו שכתבתי שם לשון הגמרא

וכו שפיר עלינו לשכס אבל שתועיל הגבהת כל ממוכר ללוקח לענין חזקה דלא מצוותו למיחר בהו כמו נעל גדר ופרץ וד' אינו כפרק חזקת הכתים גם כן שאומר לעיל מוזר המוכר צחיח סלע כו' ובפרש גם כן לענין חזקת קניין שלא יוכלו לחזור בהו ובפרק חזקת הכתים מפרש כדאי דקאי על חזקת ג' שנים דגרסינן שם אמר רבא אכלה כולה וזרין מבית רובע כו' כמו שפירש שם לשכס כדאי גם כן שאומר המוכר קרקע לחכירו ונכנס בה הלוקח וזרעה או נרה או שאסף פירות האילן וכו' וכן לקמן בדרף קמא בעמוד א' כתב הלוקח קרקע מחכירו והחזיק בה באכילת פירות קנה גם זה לא מצינו כפר חזקת הכתים שתועיל זרעה או אסיפת פירות לענין חזקת קניין כמו נעל גדר ולהפך פירש לשכס על האיך דאמר רב יהודה דאי דשדי ליפתא בר פילי כו' וז"ל ואכילת לפירות לא היה חזקה ואכילת פירות אינה חזקה ולא הוי חזקה לקנות שהיא אינו עושה בלקיטת הפירות ולא באכילתו טום תיקון בקרקע שהוא דומרו לנע"ל וגדר ופרץ וכו' עד והכי נמי אמר' לקמן בשמעתין והוי אכילת פירות דבנכסי חכירו קנה לענין חזקת ג' שנים להיות אכילת הפירות של ג' שנים עומדים במקום השטר ובנכסי הגר לא קנה כלום לגבי לקנות קרקע מיד כדן קרקע שנקנה בכסף וכשטר וכחזקה נעל וגדר לא הוי חזקה ע"כ הרי פירש כדאי שאסיפת פירות ואכילת פירות לא מועיל לענין חזקת קניין כי אם לענין חזקת ג' שנים אע"ג ששם קאי על נכסי הגר ושם צריך קניין ערופא מבקניין נכסי חכירו הואיל והיכא דעת אחר' נקנה כמו שכתב לקמן בדרף קמא בע"א כ"מ משמע מתוך לטוב' לשכס שאינו מועיל בשום מקום כי אם בחזקת ג' שנים ואפילו אם נמצא בשום מקום שקונה מכל מקום קשה שהמחבר מביא זה מפרק חזקת הכתים ובפ"ה לא קאי כלל על ענין הקרקע מיד כי אם על ידי חזקה ג' שנים כדפרישתי אהרי כן עיינתי בטור חושן המשפ"ט ומצאתי כפי לא וז"ל כתב הרמב"ם ז"ל והמוכר שדה כו' ממש כלשון הכ"ב עד והראב"ד השיג עליו וכתב דהעמדת בתבה ואכילת פירות לא מצינא לא כנגד טענה אבל למקניא ביה ארעא לא מקניא אלא כמיידי דמצינא לארעא כגון נעל גדר ופרץ והכי מכתבו ע"כ חושן המשפ"ט נמצא שכיוונתי דעת הראב"ד ז"ל ותל לא מיידי הרי הן כמטללין לקניין ויש להן אונאה כו' לאפוקי קרקעות שאין בהן אונאה כדתנן בפרק חזקה והביאו לעיל בדרף ס' בעמוד כ': משוך לקנות אינו מועיל לשון הגמרא לקנות מי קאמר ליה קני: והילכתא צבורין לא בעינן האבן וקני בעינן זה קאי אדלעיל שפסק דלא בעינן צבורים אבל אנב בעינן כי על אותו ענין אומרים שם בגמרא והלכת צבורים כו' ולא קאי אקרקע כל שהוא והמחבר הביא הדין דקרקע כל שהוא לעיל לאטמוענין כמה יהא הקרקע שקונין על גבי: לא קנה כלים שעליה עד שימשוך הכלי עצמו שעליה בפרק קמא דבבא מציעא פירשו התוספ' למה לא יקנה מטעם חצר כיון שהשאלו לה הכהמת לקנות על גבה וזה יבור מתחיל משוך ברובה וקני כלים שעליה כו' ובאותו ויבור כפרשין התוספ' אם אבד משוך קיפה וקני כלים שבתוכה דקנה: ובסירה אינה קונה לא ברשות הרבים ובהצר שאינה של שניהם דבאותן מקומות לא תועיל בסיכה דמשיכה אינה כועלת אלא כסיבטא או בחצר של שניהם כמו שאומר המחבר וכמקום שמישך כועלת שם לא תועיל מסירה כדלעיל בתחילת המצוה: כיון שקיבל עליו הנפקד לזכות בהו ללוקח כו' לשכס מביא תוספת זו כפרק הכפירה ובהו מהולקת נירכו התוספ' בגירסת הכרייתא לפי מה שפירש לשכס שבכרייתא שנה לדין רשות המוכר והנפקד בשוה ובתוספתא מחלק ביניהם כוה שמועיל ברשות הנפקד כשמקבל עליו לזכות בהו ללוקח אבל ברשות ספ' מצו' לה ד' 38 iii האבד

עמוד ג

עמוד ד

המוכר לא תתקל לא הגבהתה או שכירות מקום : והיתה
המידה של כרמך כו' בפרק הכפינה בפר' לשבס משום דדעת
הסריכור כל זמן שלא נתמלא המידה שתהא המיד שאולה למוכ'
ואחרי שתמלא תהא שאולה ללוקח : ולמי שהיא שאולה היא
קונה לו' כשהכלי עומד בסיטטא או כחצר של שניהם דחינו
במקום שיש להם רשות להעמיד הכלי : אבל ברשות הרבים או
ברשות שאינה שלהם שאין להם רשות להעמיד שם כלי : או
הכלי אינו קונה לבעליו כדאמר שם רבי יוחנן כילו של אדם
קונין לו ככל מקום שיש לו רשות להביחו : וכן
פירות שהיו צנוונין כו' אותה כבא היינו כבא קמא : אלא שכח
אתא לאשמועינן אף על פי שהמוכר מודד בעצמו ככל מקום
כשנתמלא המידה הרי הוא של לוקח : ולעיל מיירי שהסריכור
מודד עור שמעינן מכבא זו : דרוקא כשהמדה אינה של שניהם
או כשנתמלא המידה הרי הוא של לוקח משום שהכלי שאול
ללוקח כשנתמלא וקונה לו' אבל אם הורה הכלי של מוכר
והמוכר מודד אינו מוכר אף על פי שהוא מערה המדה לארץ
אינו קנין ללוקח עד שיתן הפירות לכליו של לוקח והיינו כרבי
זירא : ודלא כרבי אסי אמר רבי יוחנן דאומר שם כשהפירות
צנוורים ומנחים בסיטטא והמוכר מודד בכילו ונותן הפירות
מותרו על גבי הקרקע בסיטטא או קונה הלוקח ורוקא כשמודד
המוכר אבל אם מודד הלוקח אפילו כשהכלי של מוכר כשמערך
הפירות מן הכלי ונותן על הקרקע קנין ללוקח כך מפרשים שם
התוספות : אם פסק את הרמים כו' וכשלא פסק
הרמים הדבר שאין דמיו קצוכין אין אחד מהן נגמר המקח בדעתו
דדילמא לא יוכלו להשוות יחד : מסקנת ההלכות
בפרק הוחב ובקידושין פרק קמא כל הגישום דמים באחר כו'
לשון המשנה פרק קמא דקידושין כל הגעשום דמים באחר כיון
שזכה זה בתחייב זה בחליפין כיצד החליף שור בפרה או חמור
בשור כיון שזכה זה בתחייב זה בחליפין : גמר' כל הגעשה דמים
מאי נידע מטבע : שמע מינה מטבע נעשה חליפין : אמר רב
יהודא הכי קאמ' כל הגישום דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה
בחליפין : דיקא נמי דקתני כיצד החליף שור כפררה או חמור
בשור שמע מינה : ולמאי דסלקי דעתך מעיקרא מטבע מאי כיצד
הכי קאמ' פירות נמי עכדי חליפין כיצד החליף בשור כפררה
או בשור חמור בשור כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין הניחא לרב
ששת דאמ' פירי עכדי חליפין לא לרב נחמן דאמ' פירי לא עכדי
חליפין מאי איכא למימ' הכי קאמ' יש דמים שהן בחליפין כיצד
החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור מאי טעמא דרב נחמן
סבר לה כרבי יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומאי טעמא
אמר משיכה קונה גזירה שמה יאמ' לו נשרפו חטיף בעליה מילת
דשכיחא גזרו ביה רבנן מילתא דלא שכיחא לא גזרו : כירד רבנן
עבל הגברא : והילך לשון רשי' כל הגעשה דמים באחר שדרכו
לתתו דמי' כשקוני חפץ אחר והשתא קא סלקא דעתא דמטבע
אתא לאשמועינן : כיון שזכה זה בתחייב זה בחליפין דהיכא
דנותנו זה כתורת חליפין ולא כתורת דמים אלא כעין שקונין
בסודר כעין שלף איש נעלו כיון שזכה בו המקנה ומשך זה אחר
מיד הקנה כתורת חליפין נתחייב הקונה באונס חליפין ככל מקום
שהם אם מתו או אבדו עליו לשלם מעות שפסק עמו לתת לו לפי
שכטמושך המוכר את הסודר או את הזהו כתורת חליפין נקנה
המקח ללוקח בכל מקום שהוא : החליף שור בפררה כיון שמשך
בעל הפרה את השור ניקנית הפרה ללוקח ככל מקום שהיא
ואנסה עליו ובגמר' פריך מאי כיצד הואיל והו' אתי לאשמועינן
דמטבע נעשה חליפין שאף על פי שכתור' דמים קיימא לן דמעות
אינן קונות אלא משיכת המקח כי הריבוכה ניהליה כתורת קניין
סודר קנו כי סודר הוה ליה למיתבי כיצד החליף מעות בפרה גמ'
מאי נידע מטבע שהוה הניתן דמים באחד ככל מקום ואשמועינן

דף קנח ע"א

מתניתין דאף על גב דכתור' דמים קיימא לן דלא קנוכי יהיבין
כתורת חליפין קנו : שמע מינה כו' ואנן קיימא לן בפרק הוחב
דאין מטבע נעשה חליפין : כל הגישום דמים באחר כל דבר
שאם כבא לתתו דמים באחד צריך לשלמו דמים דחינו כל
משלשין בר מטבע : כיון שזכה זה כו' אם נותנו כתורת
חליפין ללוקח כמשיכה שמשך בעל המקח את זה ואשמועינן
דתורת חליפין במשלשין ולמיכרא דאף על גב דליתנהו כלי
לא משלשין בעלמא הוה חליפין : ולא מטבע אתא לאשמועינן :
דיקא נמי דלא מטבע אתא לאשמועינן : מאי כיצד הוה לירח
למיתבי כיצד החליף מעות בפרה : הכי קאמ' כו' תרתי אשמועינן
בקט כרישא מטבע והדר אשמועינן שאר משלשין : ופירי נמי
כו' כל מידי דלא הו' כלי פירי קרי לירח לענין חליפין ומשום
דפירי שכיחי נקט פירי : עכדי חליפין עושין תורת חליפין ולא
אמרין בעל דרוקא : בשור שור וכל שכן שור חי דעוקי שפי דדמי
לכלי שמשמשין בו : הנהא לרב ששת איכא לתרועה למתניתין
בין למאי דסלק ארעתיה מעיקרא בין למאי דתריצא כל הגישום
לא לרב נחמן מאי כיצד למאי דסלקא דעתך מעיקרא ואף למאי
דאוקמינא נמי ליתא : פלוגתא דרב נחמן ורב ששת בפרק הוחב :
הכי קאמ' יש דמים כחליפין מלה בתניתין חזא מילתא היא
קאמר ובמטבע עסיקין : והכי קאמ' כל הגעשום דמים באחר
דחינו מטבע פעמים שרמים קנין כמו חליפין דבעל כשנותנו
כתורת דמים : כיצד החליף דמי שור בפרה מוכר לו שור כמנח
ומשכונתחייב לזה המנח : אמר לו המוכר יש לך פרה ליתן לי
בדמים אמר ליה הן : סמאח לו כמנח או כפרס אמר לירח מוכר
השור הרי המעות שאתה חייב לי נתונין לך בדמיה מעות הללו
קונין בלא משיכה הפרה כחליפין דכלי מאי טעמא שני משאר
מעות : סבר לה תנא דמתניתין כרבי יוחנן דאמר כו' ומשכיר
מדרכן איתא שמה יאמר המקבל מעות נשרפו חטיף בעליו ואי
מתרמי ליה דליקה לא טרילאציליגה סבר לא כשריפתא אפסיד
ולא כהג' לתן אשתכר : להכי אוקימנא ברשותיה להיות תפסד
השריפה עליו והשכר לחזור אם נתייקר דלימסר נפשיה ל'
לאציליגה : במילתא דשכיחא שאר נתינת מעות במקח מילתא
דלא שכיחא שהיא מחייב לו המעות מקום לכן : לפיכך
אין למדין מטנו לדין אחר כגון אם יש לו שטר ביד אחר ונקנה
לאחר כמעמד שלשתן כמו שפירשי' התוספו' בפרק קמא דגישין
בדיבור המתחיל תנו מנה לפלוגי ובת כו' או אם יקנה לגוי גם זה
לא מועיל כך מפרשי' התוספו' בפר' קמא דגישין בדיבור המתחיל
במעמד שלשתן קנה וכן כתב גם כן לקמן ברף קמא כעמוד ב'
או אשה שמקנה חוב כתובתה לאחר דדילמא לא אתי לידו גכיה
כגון שהיא מייחה ברישא גם על זר' לא תקנו כך מפרשים
התוספור' בפרק קמא דגישין בדיבור המתחיל תניחו לפלוגי
במעמד שלשתן כו' ולקמן ברף קעו בעמוד ב' כתב עוד מדין זה :
שאמר כדרכו הונא אמר רב קמילג' כו' מסיק התם דרבי
מאיר וחכמים בתרתי פלוגי במקדש אשה במלואה שיש לו על'
אחרי' בשטר או בעל פה כמלו' כשטר פלוגי בהי' דכ'ע אית לחו
דשמואל דאומר המוכר שטר חוב לחיובו וחזרו ומחלו מחלו :
ובאשה סמכ' דעתא קמילג' : מר סבר אשה סמכ' דעתה ומימר
אמרה לא שביק ליה לדידי ומחיל ליה לאחריני : ומס' אשה נמי
לא סמכה דעתה : ובמלו' ע' פלוגי כדרכו הונא אמר רב : דאמר
רב הונא אמר רב מנה לי בידך תניחו לפלוגי במעמ' שלשתן קנה
ט'ס כי קאמר רב נפיקדן אבל במלו' לא : ומס' לא שנא מלו' קנה
ולא שנא פיקדן : וכתוספות פק' דגישין מפורש באריכות בדיבור
המתחיל תניחו לפלוגי במעמד שלשתן כו' : גרסינן
בפרק הספינה בהו' ופירוש רבינו רבנא' ובשערי דרכ' האיי כו'
כלום כל אילו הנאונים סכידא לחו שהגרים כן לאפוקי מלשכס
דגרים אמר אמירא וזילכתא אותיות נקנית : ומה שהזכיר המחב'
גס

עמוד ג

גם כן הלכות גדולות דהיינו רב יהודאי גאון כמו שכתב לעיל
 בדף לא בעמוד ג' במדרכי בפרק הספינה לא כתב כן כשם רב
 יהודאי גאון גם בתוספות שם מביא גירסת הג' בענין אחר ממה
 שכתב המחבר: ליון שהחזיק בקרקע בקנה השטר בכל
 מקום שהוא זהו לפרוש ולשכס שפירש בפרק הספינה ובפרק מי
 שמת' ובסתמא אמרינן דלדעת כן מכל לו המוכר דלכשיחזיק
 הלוקח בקרקע שיקנה גם השטר אנכ קרקע: ונראה
 לר"י שמדבר בענין שאומר לו אנכ כו' משמע ש"ל מוכן הגמרא
 שאומר לו בפירו' אנכ ולא בסתמא כפירש לשכס' אכן מה שכתב
 המחבר בשם ר"י: לא מצאתי בתוספות פרק הספינה ולא במי
 שמת' ואיני יודע מקומו: כמו שישנומו אותו בית
 דין של שלשה אפילו ע"פ שנים כו' הואיל וחזקיר לשון שומא
 ובית דין דהיינו דרך בית דין לעשו' שומא' כי הס' חכמי' ויודעים
 השומא דעתו כדון בית דין שרובו ככולו' אבל כשאומר כמו
 שיאמרו שלשה דהיינו אמירה בעלמא וגם לא חזקיר בירת דין
 דעתו אכני אדם דעלמא ולא תלח דעתו כרוב מהם' להכי צריך
 שיאמרו כולם' אבל כשהם ד' אפילו אמר לשון שומא דעתו
 אכולם ולא ארובא' כיון דיצא מתורת בית דין וחזקיר יותר מג'
 אמרינן לחוב דעות קנחית' ור"י לא חזקיר בירת דין בגירסת
 הגמרא רק בלשון שומא ואמירה מחלק כמו שפירשתי:
 פירוש אתן לך קרקע כפלים מערבונך' אבל אין ל'ל
 שיחזור לו כפלים כמעט דאם כן למה יקנה במקח לרבי יהודאי
 כנגד ערבונו: ל'יצד הרי שהתפס שטרי או שוכרי
 בבית דין וקנו מידו כו' דעת המחבר שלא יועיל קניין או בבירת
 דין חשוב כשאר אסמכתות דדוקא כזה מועיל' כדמפרשי' התוס'
 בפרק ד' דנדרים שאינו אלא הודאה שמודה ששטר שלו פסול או
 דאיתו שקר והבל' והאשירי מפרש בפרק ד' דנדרים שהיא
 מטעם מחילה וצריך לפרש הגמרא דפ' ד' נדר' הכי דגרסינן התם
 הווא נברא דאיתפס זכותא כבי דינא ואמר אי לא אתינא עד
 תלתין יומי ליבטל' הנך זכותא איתניס ולא אתא' ואמר שם
 רבא אנוס הוא ואנוס רחמנא פטריה' ורב הונא אמר דמכילין
 זכותא ומקש לרב הונא מדה דתנן מי שפרע מקצ' חובו והשליש
 את שטרו ואמ' אם איני נתן מכאן ועד שלשים יום תן לו שטרו'
 ר' יוסי אומר יתן ד' יהודה אמר לא יתן' ואמר רב נחמן אין הלכת
 כו' ויבי' ומשני שאני הכא דאמר ליבטל' זכותא' ופירשו התוספ'
 והאשירי כדפרי' לעיל ומסיק והילכתא אסמכתא קניידי' והוא
 דלא אנוס והוא דקני מיניה בבית דין חשוב' ומפרש המחבר
 דהך חילכתא קאי אעובדא דלעיל דדוקא ולא בשאר אסמכתות'
 וכן מפרש ג' האלפסי בשם גאון בפרק גט פשוט' וכן הבימוני
 בפרק לא דמכירה' והאשירי חביא מפרשים אילו בפרק ד' נדר'
 ודאיתם' והוחה ראיתם ומפרש שהחילכתא קאי על כל
 האסמכתו' ונראה ל'י שגם רבינו שמשון דלקמן בעמוד זה אית
 ליה שהחילכתא קאי על כל האסמכתות דקאמר כל קניין הוי
 מעכשיו ואפילו הכי אינו מועיל בשאר אסמכתות אלא בבית דין
 חשוב' מיהו כדאיתא ב'ל חשוב קנה אף בשאר אסמכתות שמע
 מינה: ואם עכבו הכהן או החולי כו' האי עיכובא
 דנחר מפרש האשירי שגדל הנחר ממי גשמים והפשרת שלנים
 דלא הוי שכיח כאונס דפסקא מכרא דהא מקשינן מהו' דפסקא
 מכרא על רבא' ומשני שאני התם דאונס דשכיחא' והאי אונסא
 דמתפס' וזכותיה הוה חולי' או עיכוב נחרא כמו שמפרש המחבר'
 וכתבתי זאת כי היכי דלא תיקשי הך דהל' דמועיל אונס דעיקוב
 נחר אוך דמייתי לעיל בדף קלא בעמוד ד' דלא מועיל אונס
 דפסקא מכרא לכל הלשונות' ואין לומר דהתם מיירי לענין
 גישון ושאיני התם דלא מועיל האונס משום צנועות ומשום פרוצו
 דהא מפר'ים התוספ' כפ' מי שאחוזו בדיבור המתחיל איתביה
 רבינא לרבא דאונס דשכיח לגמרי כגון האין דפסקיח מכרא

עמוד ד

דף קנט ע"א

עמוד ב

עמוד ג

ד ד

לכע' אינו מועיל אף למאן דלא נדר משום צנועות ופרצות' וגם
 המחבר עצמו כתב כן לעיל: והוא שיהא בבית דין
 חשוב ו'ל האשירי פרק ד' נדרים וכד' חשוב היה אומר ר'ב היינו
 חבי דגמרי דיני אסמכתא וידעי' דלא קביא אלא מכח הפקר בית
 דין: כיוצ' שהיא נטרפה קודם שחיטה וצריך
 המוכר להחזיר לו הדמים כדלעיל כד'ס' בעמוד ד': וה'ס'
 כל בית ובית כחצי ארכו וחצי' החכו ככניין החיל' שהיה ארכו
 מ' ורוחו כ' דהיינו ס' ונכחו שלשים: שתי גרופיות
 שני ענפים כדי שיחזור ויצמח למוכר' וחיינו טעמא דכולהו וכל'
 אחד הנזכר יש לו טעם שזה צומח בכך והצומח בכך וקצתי'
 ותמימי שחזקיר המחבר זיתים שתי גרופיות כלשון ת' משמע
 שגם הוא בכרייתא לשם ואינו כן דהא דזיתים סתמא הוא לשם
 והאחרים בכרייתא הם שניוים שם: והג' שיש לו
 מעקה עשרה טפחים פירוש אפילו כשיש לו מעקה גובה עשרה
 טפחים דאילו בפחות מכן הרי הוא בכלל הכית': החזיק
 בשדה זכה ככולו' כו' אבל במכר שנינו שם מכר את השדה לא
 מכר את האבנים שאינם לצורכה ולא את התבואה התלושה מן
 הקרקע כו': שטא' ימכור כול' מפני שדעתו נוטה
 אחר המעות כו' האשירי מפרש הטעם בפרק מי שמת' דרוקא
 בנכסי' אביו שייך הטעם שאומר המחבר דחיישין שטא' ימכור
 כול' מפני שדעתו נוטה אחר המעות' אבל בקרקע שקנה יכול
 למכור' דהא אין דעתו נוטה אחר הממוץ הואיל וכבר קנה הקרקע
 בעד מעות ולפי' זה הטעם נראה ל'י אם נתן לו קרקע כמתנה
 שחיה דינו כקרקע שירש דגם שם יש לחוש דילמ' דעתו מקרכת
 לגבי זהו הואיל ולא ראינו שנתן מעות בעד קרקע' ובשם דת'
 כתב שם האשירי שאין חילוק בין קרקע שירש לקרקע שקנה
 והכל לא מעי' למכור' וכס'י אביו דנקט בגמ' אורחא דמילת' נקט
 שטא' ימכור כול' דהוא לומר אע"פ שעיקרו רואת שמכר ביוקר
 מכל מקום אין ממכרו ממכר דלא חלקו חכמי' דחיישין שטא'
 לפעם אחרת ימכור כול' וכן הוא בהרי"א בגמרא פרק מי שמת'
 דגרסינן שם ולישעמך זכין שוח חמש בבית הכי נמי דוביכיר
 זכין כו': והינן מקנה אותה לישראל אלא כשטר
 כו' דהיינו דאמרינן גם כן בפרק ח'ל וכביאו לקמן בדף קפד'
 בעמוד א' ישראל הכא מחמת גוי הרי הוא כגוי כו': עושין
 כפי משפט המלך דינא דמלכותא דינא ומלכא אמר לא ליכול'
 ארעא שום מחזיק לא בשטר פירוש אלכ' יש בידו שטר מן המוכר
 והיאך יקנה זה המחזיק הואיל ואין לו שטר מן הגוי אלא לוקח
 ראשון יקנה בדינא דמלכות' לכי אתא שטר הגוי לידה' השכס'
 ה'לוקח קרקע מהכירו והחזיק בה באכילת פירותיה
 כו' לעיל בדף קב' בעמוד ב' הבאתי זאת והארכתי לשם:
 אמה או יתר כנגד הפתח קנה כו' דשם יותר נראה לבני'
 אבל במקום אחר טפי מאמה בעי': הציר צורה' צורת היהאו עוף'
 אבל סוד וכיון דאמרינן לעיל אמה כנגד הפתח לא היינו צורת
 ברייה אלא ציורים בעלמא מעשה צעצועים ופרחים' אבל צורת
 חיה או עוף חשיב ודי' באחת ולא בעינן אמה ולא כנגד הפתח:
 המציע מצעות ושכס' שם על הקרקע' ואע"ג דלאו היינו בעל וגוד'
 ופרץ' שלא תיקן שום תיקון בקרקע לא שנהנה גופו מן הקרקע
 ששמשו הקרקע הוי חזקה' לשכס': שאומר לישראל'
 ליתן לגוי מתנת חנינם שנאמר לא תחנם פירוש לא תתן להם
 מתנת חנם: כדמפרש' טעמא ביירושלמי דפרק
 מציאת האשה במדרכי' ובאשירי פר' קמא דקידושין מפרש הטעם
 בשם חירושלמי דלכך תיקנו שיהא מציאת אשה לבעלה שלא
 תנכב משל בעלה ותאמר מציאת מציאת' אבל מתנה ליכ' למהיש
 לחכי שתנכוב ממנו ותאמר במתנה ניתן ל'י דמתנה אית ליה
 קלא: ואומר ש'רכבן כשנותנו לעבד והאשה על מנת
 שאין לאדון' וכו' במשנה פרק קמא דקידושין פליגי רבי מאיר
 וחכמים

עמוד ד דף קס ע

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קסא ע

עמוד ב

עמוד ג

וחכמי' רם אומר אין עבד קונה את עצמו ע"י עצמו בכסף וחכמים
אומרי' קונה עצמו על ידי עצמו בכסף ובלבד שיהא הכסף משל
אחרים וטעמא דרבי מאיר משום דאין קניין לעבד בלא רבו
משום הכי כשאוריים נותנים הכסף לעבד שיפדה את עצמו מיד
קנאו הארץ ורובן סברי דיש קניין לעבד בלא רבו ומפרש שם
דכ שאת פלוגתייהו כשאמרו לעבד על מנת שאין לאדון דשות
בו וסכל מקום סברי רבנן דיש כח לעבד לפרות עצמו ורבי
אליעזר מפרש פלוגתייהו כשאמרו לעבד על מנת שתעבד בו
לחירות עד שיאכל משל אביו ומשל אמו והיכי
דמי שהוא של אמו ולא של בעלה זה מפרש שם דאקני לח אחר
כו' לענין אם משלה היתה הכרמה כו' התם תנן
האשה שנדרה כנזיר ודפרישה את כתמתה ואחר כך היפר לר
הבעל אם משלה היתה הכרמה תעא ותרעה בעוד ואם משלה
חיתה ברמה חטאת תמות והעולה תקרב עולה ושלמים יקרבו
שלמים כו' דאמר רב אם אמר לה טה שאת נותנת
לפיד כו' התם תנן הבודר דביית חתנו ממנו הוא דוגה לתרת
לכתו סעוק אומר לה הרי סעוק אילו נמוכות לך בנתנה ובלבד
שלא יהא לבעלך דשות בהן לא כה שאת נשאת ונחנת לפיד
ע"י המשנה ואמר שם כנברה אמר רב לא שנו אלא דאמר לר
כה שאת נשאת ונתנת לתוך פיה כלומר לזה דוקא יהיה נתון
לך דבתי אפילו לדודה לא גמר נתן מתנה גמורה להכי לא
קנה הבעל אבל אם אמר לה טה שתירצי עשי קברו יתרון בעל
דשמו אמר אפי' אמ' טה שתירצי עשי לא קנה יתרון בעל שתקוף
לה רבו וירא כמאן אולא הא שמעטא דרב כרבי מאיר דאמר יד
אשה כיד בעלה ורמינהו כו' דאי כרבי אליעזר
לא היה מועיל כה שאת נתנת לפיד לרבי מאיר דהא ר' אליעזר
מוקי פלוגתייהו בעל מנת שתעבד בו לחירות והיינו כמו שאמר
כה שאת נותנת לפיד דבתי לישני לא משתמע דנותן אפילו
לרדוהו מתנה כמורה האפילו הכי קאמר רבי מאיר דלא מועיל
וח' אינו מועיל לר' אליעזר פירוש אפי' לרבנן והוי שמואל
דלא כמאן : אם כן על כרחך צריך לומר דסובר רב ששת והוי
אתי כרבנן דהא רב ששת מוקי פלוגתייהו בעל מנת שאין לרבו
דשות בהן והיינו כמו שאמר מה שתרצי עשי ובלבד שלא יהא
לבעלך דשות בהן דבתרומתו לישני נתון להם מתנה גמורה
קמקי דמועיל לרבנן : ואף על פי שיש דוחקים
להלך כין אשה לעבד כו' כלומר כל הראיות שהביא המחבר
שמעיל הלשון שאין לבעלה דשות בה היינו דוקא באשה תאמר
בעבד אינו מועיל דהא פלוגתייהו דרבי מאיר ורבנן בפרק קמא
דקדושהו בעבד ועל ידו קאי הפלוגתא דרבי אליעזר ורב ששת
אבל באשה טמא כולה מדי דמועיל על מנת שאין לבעלה רשו'
בה דהא יותר יד העבד כיד רבו משה שיר האשרה כיד בעלה
כדאמרנו לעיל בעמוד זה וכמו שפרשתי מצאתי אחר כך בחדי'
כהנך כמיימוני פרק ג' דהלכות זכיות : דשליח
מתנה כשליח נש כשם שיכול לחזור ולמטל השליח והנש בטרם
יגיע הגט ליד האשה כך יכול לחזו במתנתו קודם שתגיע הבנתה
ליד המקבל והיינו טעמא כמתנה משום דחורף לא כזכי' כך
מפורש כנברה ריש פרק השולח : משום דעבד ליה
ניח נפשיה וגומר ומקני ליה נראה לוי דקאי על הא דתנן בפרק
קמא דנישין האומר תנו גט לאשתי ושחררו זה לעבדי דקא
סברי חכמים חזרו כגט ואינו חוזר בשיחרור : אבל
הגו אינו זוכה הואיל ואינו ראוי לשליחות כו' כמו שכתב לקמן
ברף קטו בעמוד ב' : כשם שאין ישראל כו' זהו
בבא הרהש האשמועינן שאין כה לישראל להיות זוכה לצדק גוי'
וכל העניין מן הגמרא דפרק איהו נשך אחר מתניתין כלור
ישראל מעות של בברי כו' לפיכך אמר לשלשח
כו' אין זה כלום כ' כלומר אפי' ג' שהם בית דין מכל מקום אין להם

עמוד ד

כח לסבור מילי שנטמאו להם לארץ וזכור פליגי רבי מאיר ורבי
יוסי אבל שנים אפילו רבי כורה כך כפרשי התוספודר בפרק כל
הנש כדביבד המתחיל ומילי לא במספרן וכן כת' גם כן כדורכי
ס' התקבל אכן מכל מקום היה אין מושב הלשון לא כדוחק
דהא דיש חיל' בין ב' לג' היינו דחק כשאומר להם תנו גט לאשתי
אזי סובר רבי מאיר לכו' אין כח לדבר עם אחרים ולג' יש כח
הואיל והם בית דין אבל כשעשאן שלוחים ואמר להם כפירוש
שיאמרו לאחרים זה תלוי בפלוגתא דאמר אברו שהביא החכר
לעיל ברף קל בעמוד ג' אס' כן ל' כ' כו' : מכל מקום יש
לומר דנקט ג' הואיל ושורש פלוגתא דרם ור' יוסי כג' נאמרה ג' גם
בתר הכי כתב המחבר וכך אמר רב' כו' והוא הדין אם אמר לג'
כתבו וחתמו אינם יכולים לומר לספר' דהא מסקינן בפרק
דמקבל ובפרק מו שאחזו דסבר רבי יוסי בן בנא מכל מקום נקט
המחבר ב' הואיל ודובר עמון שיהו עדים אין דרך שירכז עם ג'
אבל כאן עשאן שלוחים או בית דין שהם ישתדלו בדבר שיכא
גט לאשתי כדאי גונא דרך הוא שידבר עם ג' : מפני
שהיא מסותרת כלום במקום שכתב מילתא שהוא אנוס בנתנת
בתריותא אזי הוי נתינת קמייתא כמו טסירת מדעא על נתינת
בתריותא אף על גב שנתנת קמייתא מסותרת הייתה מכל מקום
היא מועדא לבתריית' כך בסיק שם כנברה בפרק חוקת הבתים
וכפירוש ר' שבס האריך בה בכיאריות : שווא דדיני
שנדא דדייני פיהו כדיון תולר' הורכר שיכול ליתנו לאותו
שחביב לו' כלומר כאילו קבל שחזר ונתן לו' ובתוספות פרק
חוקת הבתים פיר' רבינו תם כדברי הירושלמי וסתר פירוש ר' שו
מכסה מקומות מן התלמוד גם בתוספות פרק קמא דנישין :
ובפרק קמא דנישין מוכיח דשווא שייכא אף במטלטלין
גבי שליה בסוף פרק קמא דנישין תנ' כשאמר אומר לשליח הורף
מנה לפלוני וכשהורף מצא שבת ונטרם יחזיר בת גם המשלח
אומר שם לחד תנא מה שיעשה השליח עשהולקמן בחוץ פרק
בעמוד א' מביא ברייתא זו אבל אינו מביא דעת אותו תנא לפי
שהוא אינו סובר כן מכל מקום מוכיח הך סברה ממנו :
אבל כתב כל נכסיו לכן בין הבנות וכו' אותה כבא אינה
בגמרא פרק יש נוחלין ולא אוכל ליישבה אלא לענין עישור
ככסים דבענין אחר בלא כתיבא חבל לכן והין לומר דאיידי
ככני בנים כנן שהיו לו שני בנים ומתו והאחד דבי' בן והאחד
הניח בנות : דהא בסיק בפרק מי שמת דלא קרו אינשי ברא לבר
ברא' ואם דעת המחבר דכן היינו זכר בנות היינו נקיבות' אם
כן לא היה פירוש דכן בין הבנות ככן בין הבנים' ואי מיטא גם
כן בין הבנים פירוש כן' כלומר זכר בין זכרים והם בני בנים
או בני אחים אם כן חיה דוחק שהניח דיני הגמ' ששם מיידי ככן
בין הבנים נרדא כדומכח שם' ומפרש דיני זרים שאנם מן
הנ' לא מחזרת כדפרישית לעיל : גרסנן בירושלמי
פרק ב' דיני נזירות מי ששלח כלים למדינת חיים כו' ירושלמי
זה מביא לשבם וגם האשירי כמעט כריש פר' מי שמת גבי ההא
נכרא דשדר פסקי רשיראי כו' ולא פירש עליו כלום' ונראה לי
כששלח דרך ורוחן אמרינן לבניו ולבנותיו נתכוין אבל כשערת
מיתה אמרינן להנאת בניו ובנותיו נתכן להצילן ממתונרת
אשתו ומבעלי חובתיו ולא נתן דעתו ומחנתו זה לבן וזה לבת רק
שישאר לרועו אכ' ממילא יפה כח הבנים מבנות' אף על גב
דמשלשילי דיתמי לא משתעבדי לבעה כדלקמן ברף קעו בעמוד
א' : וכן כתובה לא נתינת אלא במקרקעי בזמן חכמי התלמוד
כדלעיל ברף קכו בעמוד ג' מכל מקום כעוה על היותם לפרוע
חבות אביהם או אם תפש כח מטלסלי' מייס שהיא נוכח בהן
כדלקמן ברף קעו בעמוד א' : חמשיא כנו הגדול
כו' קנה הבית ובמסכת גיטין מוקי לה כשיש לאביו בעוד כיר
אחר לרור בו רשכס' אבל הבית לא קנה דכין
דמשמש

דף קסב
עא

עמוד ב

עמוד ג

דמשמש האב בתוך חבית לא הוציאו מחוקתו ולא מיקנ' ליה
 לבנו רשבים: גרסונו בפרק התקבל המפר לים והוצא
 בשיירה והוציא בקולר / לטון מרדכי בסוף פ' התקבל ירושלמי
 היוצא בקולר אמר רבי מנא ולא סוף דבר בקולר של סכנה
 אלא אפילו בקולר של מנון / שכל קולר בחוקת סכנה / מח
 בין מסוכן ובין חולה / חולה כדרך הארץ / מסוכן כל שקפץ
 עליו החולי / בדרך כל הארץ הקרובים נכנסים אצלו מיד
 והרחוקים לאחר ג' ימים / ואם קפץ עליו החולי אילו ואילו
 נכנסים אצלו מיד / ולפי זה יש להסתפק באיזה מסוכן אמר רבי
 שמעון בן שורי אף המסוכן במתניתין עכ"ל / הל' מרדכי בפרק
 מי שמת / פסק האלפסי הני ארבע דתנא בגיטין דאינון יוצא
 בקולר ומפרש לים ויוצא בשיירה ומסוכן כלהו בצוואה וידהו
 כשכיב מרע דמצוה מחמת מיתה נינהו / כתב הר"ר חיים בר
 יצחק הצרפתי הא דחשיב הכא מסוכן כמצוה מחמת מיתה
 לאו באומר בפיר' וי' ליה דמית שאם היה אומר וי' ליה דמית
 מאי קמ"ל אלא טעמא משום אומרנא שאנו אומדין דעתו שהוא
 מצוה מחמת מיתה וראיה מ"ל התקבל גביא יצא בקולר הודו
 כי הוה נפיק אמר ד' מאה זוזי לרבינא כו' ומסיק שאני גביא
 דמצוה מחמת מיתה הוה / וכן פסק מהר"י זצ"ל / וכן הסכימו
 כל גדולי אשכנז וצרפת / ובה"ג כתב מצוה מחמת מיתה היכא
 דאפיק בפומיה דקא מית / כתנת טמ' היכא דאמ' סתמא ולא
 אפיק בפומיה מחמת מית / ומהר"ם זצ"ל כתב דאף הבריא שאמר
 ינתן לפלוני כך וכך מנכסי אם אמות היינו מצוה מחמת מיתה
 כו' וכל' כאחד מבניו והעיל מעבר לרף בע"א כתב מה
 תנא על כתובת' כשתב כן / אי נמי הכא מיירי שאומ' שתישיל
 כחלק אחד מן הבנים לבר מכתובתה כך פירש רש"ם
 ואמר רבי יעקב דווקא בשליש כו' פ"ה דקאמר גם בבריא
 שמת מצוה לקיים דברי המת היינו דווקא בשליש כו' ועיקר
 דברי רבינו תם כמעט בסוף פ' קמא דגיטין בדיבור המתחיל
 והא לא משך / אין לשינוי אלא מה ששייר הראשון
 שם בפרק יש נוחלין תניא נכסי לך ואחריך לפלוני וירד
 ראשון ומכר ואכל השינוי מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רש"ם
 ואמר אין לשינוי אלא מה ששייר ראשון בל"ו / ואומר שם
 שהלכה כרשב"ג / כו' כל הראיות שמביא סייעתא
 ללשון ראשון הם קשות ללשון שינוי שתי לשונות יש בנמרא
 וללשון ראשון היזק ראייה לא שמיה היזק וללשון שינוי שמיה
 היזק / הכל כמנהג המדינה רוצה לומר כמו שאמר
 אחר כך מיד או גויל או גזית או הפסיק כו' / דדוקא זה תלוי
 במנהג / אבל שיעור עובי החומות לאו במנהגא תליא מילתא
 אלא בשיעור המפורש במשנתו ואם נהגו ביותר לא כפינו
 ליה דקים להו לרבנן דלא צריך טפוי ואם נהגו בפחורת מנהג
 גרוע הוא ולא אזלינן בתריה דקים להו לרבנן דבציר מהכי לא
 קאי / אשירי ותוספות מסכת בבא בתרא ולשם כתוב בתוספ'ו
 שמכאן מוכח ריש מנהגים שאין לסמוך עליהם אפילו היכא
 דתנן הכל כמנהג המדינה / ועושה הזית כמו
 אמה כו' / הזית לטון קצה פירוש בראש הכותל עושיהו / כל
 הזית לטון קצה הוא וכן שנינו בתמיד גבי מערכה וחזיתו
 מוצחה ראשי הגזרין רש"י / הכי נמי בעשה בראש הכותל
 בסיד / מבחוץ לצד חלק חבירו ואם היו עושין אותו לצד חלק
 שלו חיישינן שמא גם חבירו יעשה ככה אבל לקיפול הסיד לא
 חיישינן / ורבינו שלמה פירש בחלוקת בור
 כלומר הא דאמרן בגמרא עד שיחא בה כדי שימלא הפועל זה
 קאי אבור של שני שותפין שבאים לחלק הבור ולא קאי על
 חלוקת השורה / ברא בכרך אחד פירוש משום
 בזיון כתבי הקדש / אבל בשתי כריכות אם רצו לחלק
 חלקים אבל אם אינם רוצים אין אחד יכול לכוף אר"ת חבירו
 לחלק ולהעלות בדמים אם אחד טוב מחבירו / וכן כל הדברים

קטן ע"א

דף קט"ז ע"ב

עמוד ד

דף קט"ז ע"א

וד ב

עמוד ב

דתרווייהו צריכים לבר ותרווייהו צריכים למר דכי האי גוונא
 לית דינא דגוד או אגוד אלא דווקא כשאמר גוד אתה הכל או
 אגוד הכל / כופח את חבירו לעשות לו בית שער
 ודלת שבזנין כותל נגד השער עגול סביב ועושין באותו היקף
 פתח קטן מן הצד משום היזק ראיית בני זה שלא יראו תוך
 החצר רש"י בריש ב"ב: שלחן בית בחצר אהרת
 פירוש הסמוך להצירו רש"ם: אינו יכול לפתוח
 פתחו לחצר השותפין שלו פירוש אפילו ביתו אסור לפתוח
 כדי שיכנס ממנו לחצר השותפין / תוספות ס"ה / וכן מה
 שכתב אחר כך אפילו בנה עלייה על גב ביתו לא יעשה לר"ת
 פתח לחצר הוא הדין לפותחו תוך ביתו אסור דהא מרבו
 עליהם דריסת הדירון ונקט לחצר אידי דרישא וחכל מלשון
 המשנה דהא ולא תמצא היתר תוספ' בניין לפותחו לחצר אלא
 כמו שכתב המחבר אחר כך אבל בונה עלייה באמצע גובה
 ביתו פ' שמתק גובה ביתו לשנים כגון שבונה מעזיבה כחצי
 גובה ביתו ובמצא עלייה בנויה מאליה / וכן הוא שמתק הדרו
 שיש לו כבר לשנים פ' שמתק ברופן וחכל מלשון המשנה
 וחגמרא דסוף פ"ה / ופירש רבינו שמואל וכו' זהו נתינת טעם
 למה התירו לו להפסיק ביתו ברופן או מעזיבה משום דבלאו
 הכי היה רשאי למלאות ביתו אכסנאי / אם כן מה בכך אם
 מפסיק ביתו וכן פירוש רש"ם בהדיא בסוף פרק ח"ה
 ואם היה דר באותה העיר עמהם כו' נראה לי דאתא
 לאשמעינן אף על פי שלא רר בעיר שנים עשר חודש כמו
 שכתב מיד אחר כך וכל הדר בעיר שנים עשר חודש או שקנה
 בית דירה וכו' שמע מינה שמדמה מי שיש לו בית דירה לאותו
 שדר בו שנים עשר חודש: אבל אם שכחוהו גבאי
 המלך לכתוב בו אינדסקי שלהם והוא לטון הנמרא בפרק זה
 כמעט בסוף והני מילי דאצילתיה מתא אבל אינדסקי
 סייעתא דשמיא הוא עד כאן לשונו / וכל לטון רש"ם והני מילי
 דמסייע ליתן במס הקהל כגון דאצילתיה מתא / עבדי המלך
 היו תובעים אותו לברו והם הוצילו והקיילו משיא בטענותם
 שאמרו עליו שאין לו ממון ומתוך כך נתברר מס שלהם
 והכבירו עולם יותר כגון שהמלך רגיל ליקח מכולם מס קצוב
 לשנה וכאו לתבוע לכל אחד כפי אומד דעתם עד שיעל
 גבוים לחשבון מס הקצוב לשנה / והיו שואלין לזה יותר מדאי
 והם הפרצוהו ופטריוהו ומה שפחתו מה יגבו מן השאר / אבל
 אינדסקי ממוני של מלך רגילים לגבות מכל בית ובית ומכל
 איש ואיש עד שיעלה החשבון למס הקצוב ושכחו לזה או לא
 רצו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם בטל וסבורי היו שאין
 לו ממון ונברו כל המס מן השאר אף על פי שהכבירו עליה המס
 בכדי שזיה לו לזה ליתן פטור / דסייעתא דשמיא הוא לך עכ"ל /
 לטון תוס' אינדסקי פירוש כותבי שטרות המלך דייסקא הוא
 שטר כדאמר כו' / צריך להרחיק הכותל מכנגד
 החלוקה ד' אמות כו' שאין הכותל האחרון מחלף לאורך כותל
 ראשון אלא מן הצד הוא בא לו אם זו בא לו ממזרח למערב זו
 בא מצפון לדרום וראש עוביו כנגד החלק ומאפיל / דהכא
 ליכא למיחש לדושה דההוא פורשא / עכ"ל רש"י / וכך סוגית
 הנמרא בפרק לא יחפור ודעת המחבר הא דמצרכינן הרחק ד'
 אמות מחמת אורה לא משכחת לר"ת אלא כבא מן הצד דאז
 משום דושה דההוא פורשא / מעובי הכותל ליכא למיחש ולא
 היה צריך להרחיק כלום / אי לאו משום סתימת אורה / אבל
 כשבונה כותלו נגד כותל חבירו אורך נגד אורך צריך להרחיק
 ד' אמות משום דושה אף על פי שאין כאן חלונות /
 לאחר ז' חזיק / כך הוא בגמרא פרק קמא ד"ב ומפרשים
 התוספות שהוא לאו דווקא דבשמיני עצרת לא יוכל לסתור /
 ב"ב / שהיו מנודנין האפרנא שניבנית אחר כך וכו'
 כלומר ולשם נבנית בהיתר דהא ביהר הבר היתר קודם
 האפרנא

דף קט"ז

עמוד

האפדנא כמו שאומר החבר בהדיא שנבנית האפדנא אחר כך לא אמרו אלא בעשן תדיר והיינו דווקא לענין שאין לו חוקה אבל לכתוביה כל קיטרא יכול למחות שור זה בסיון ק"ק הבכור נוטל שני חלקים שלו כאחד שטאבר פי שנים כו' כפול לקמן בדף קפ"ה ע"א ובפרק קמא ד"ב בקשים והתוכפות למה לי קרא תיפוק לירד בשום סדת סדום ובתריעים לפרש שלא נתן לו הכתוב כח אלא כשני אחים ואילו היו כ' אחים רוצים להשתתף לא היו כופין לשלישי לתת להם חלקם ביחד ועוד דבכורה מתנה קרייה רחמנא כדאמר ביש גחלין ואין לכופ את הנותן

עמוד ג

ושכן קרוב פירוש שהוא שכינו במקום אחד כגון שיש להם שני בתים סמוכים בעיר והם חלוקי עתה מתחת קרקעות על השדה או חלוקה בין הגוי לשון הנקרא פרק המקבל וכן מניין וזכין לניו לית בה משום דינא דבר מצוה וכן מנין דאלו לאו אריא אברחי לך מנכסיך זכין לגוי נוי לאו בר ועשית הישר והטוב הוא ומשמתינן ליה ער דקבל עליות כל אונסא דאתי ליה מהמתיא ע"ל הגמ' ותמימי שדבא חבר כתב בתר הכי דין ורז ומכר לגוי שצריך לו לקבל ואונס כו' מפרק הגזל בתרא ונביח פרק המקבל דשביק מיניה

עמוד ד

אם טען חלוקה ואמר קבלן אתה לשרה זו כו' פירוש שאומר לו הקרקע שלך שאתה אומר שבשבילי אתה מצרן לשרה זו שלקחתי אותו שדה אינה שלך אלא קבלן אתה כו' ע"ד שיתערבו שתי השדות כו' אם יוכל להכניס המצרן תלם אחד משרהו לתוך שדה זו / תלם שורת המענה פי שאין הרכב והבניין כפסיקין לגמרי בין שתי השדות אלא קצת יש חלק בין השדות שיוכל להכניס תלם כדון כל השלוחים משמע דחלוקה הוי כשליח של בעל המצר כדלעיל בע"ז ובדלקמן בעמוד זה / א"כ קנומינו בנמרא פרטי היינו טעמא דצריך למוקי מיניה דאי לא קני מיניה מצי א"ל משהה הייתי כך כדו' להעמידה על דמיה דראויים לרז שאם באתי אני אצל הבע"ל היה מעלה לי בדמיה בשביל שחביבה עלי ע"ל רש"י ונראה לי שדעת לומר אלא אם כן קנו מידו אחר שקנאו אבל אם קנה חלוקה מיד המצרן קודם שקנאו כתב רבינו שמתח במו"כוי שלא יועיל הקניין כי קניין דברים הוא כי אין למצרן כלום בקרקע קודם הקניין של הקרקע שיוכל חלוקה לקנות מידו / ובכרו לשנים ממכרו בטל / מפורש שם בנמרא ורש"י משום דלא ניהא ליה דליפשו עליה שטרי דצריך ליתן לכל אחד שטר מכר בפני עצמו על חלקו ואפ"ל הוי השלוחים שנים אין ערותם מועילת כו' בנמרא פרק האי ש מקוש אכר כשהשלוחים שנים שאומרי נתננו המעות למלוא אשר שלחנו אליו וחס נאמנים דמינו דאי בעו אומרים שהחזירו ללוה והשתא דתיקו דרבנן שבעת היסת ואי אמרי אודינהו ללוה בעו אשתבעו ליכא מינו דכשאין צריכים שבעו כשאומרים אודינהו אי אין גונגים בעדות לכן הם נאמנים כשאר עדים אבל כשצריכים שבעו כדאמרי אודינהו ללוה אי אין כאן מינו דאיכא למימר לפיכך אומר שנתנום למלוה כדי שיפטר מן השבעות וכיון דעדים לא הוה הדי דין ורז כדון הקצוב בשבעות גבי חבונאי על פנקימו כך הסוגיא בנמרא ובפרטי לשם / והתנ' מקשים לשם זה לשונו ואם תאמר מכל מקום למה לא יהיו העדים נאמנים לאחד שנשבעו ואומר לי דלכך אין נאמנים משום דרחמנא אמר ע"פ שנים עדי' יקום דבר דמשמע הנאמני' בדבורם בלבד אבל העדים הטעונים לישבע קודם שואמינו לדבריהם אין ממש בעדותם / ע"ל התוספות / השולח

דף קס"ז ע"א

עמוד ב

כנן גמ' ורז ומכר לגוי שצריך לו לקבל ואונס כו' מפרק הגזל בתרא ונביח פרק המקבל דשביק מיניה

מצאתי הנהגת רבינו זקני אבי אמי בנחתו כבוד השולח ארץ בנו אצל חנוני ופונדיון בידו שח' שני אוסורין להביא לו שמן באיכר ואיכר יתן לו החנוני וכן עשה מרד לר' שמן באיכר ונתן לו החנוני לתיבוק את האיכר להביא לאביו השמן והאיכר / ואם תאמר לתבייה לפונדיון כמתניתין / לא הוציך / שכן דרך רוב סחורות ואיסרות לא היו מצויין בפונדיות כמות אנו במהציות / שנותן פשוט ומקבל במחצה ואוכל ברמי מחצה / וכתב ס"ס שיש עוד פירושים אחרים ושע"ת הם / ע"ד האריך יותר וקצתו / ואם לאו אתן לך שכר מעט פירוש כפי מר' שנהגה בו שהראה כבודו חמוי שהיה חפץ לשלוח להם דורון / בין בהליכה בין בחזרה וז"ל לשלם כפ"ד נדרים ובפרק האומנין מפרש רב נחמן היינו טעמא דהייב בין בהליכה בין בחזרה כשנשלח למוכרו משום דאם בא לידו מי שיקנה ממנו אותו אפ"ל בחזרה היה מוכרו לו / גם לעיל בדף קנ"ה בע"א כתב כה"א גחנא / ואם

עמוד ג

לא כתב לו כך אינו יכול לזקק עמו כו' בפרק מרובין כתב המרדכי כו' זה לשונו הקשה הרב רבי יואל לחמורא"ן והא שלחו של אדם כמתנו / ותיקן דודאי כל זמן שהמשלח חי לא מצי מרחה את השליח אבל אם מת איכר לשליח לאו בעל דברים דידי את דנא נפלי / זוי קמי ותמי כדא"א חלקמן פרק הגזל קמא דילמא כדאית שכיב רבי אבא והתקבלתי ידיה לאו כלום הוא ויבפרק הגזל קמא אמר דאין תקנה אלא ולקני לידו אנב קרקע ושוכ אתו בורדעי ותיקנו דאין צריך אנב קרקע אלא זיל דון וזכי ואפיק לנפשיך מועיל כאילו הקנה לו אנב קרקע עד כאן לשונו / גם מה"ל כתב בה"ג באש"ר

עמוד ד

פרק הגזל קמא דאחמי הרשאה כי מר' משלח אבל דווקא כשהקנה לו אנב קרקע / הרי זה דין על הכל האילו דין על חלקו כו' ונראה לי הטעם ככו' שכתב האש"ר בפרק מי שחיה נשוי והקשה על ה"ר"כ"ם במידו ארזיני בתרי שותפי שיש להם דין על אחד / וזה לשון האש"ר לשם מצי אבר ליה האי אם ארז לדין עסק על חצוי ואוכרז בדין אצריך לחלק אותו עם שותפי משום דאלו מאן פלג לך חילכך כיון שאינו יכול לזכור בח"ל אם לא שירד עמו לדין על הכל צריך להשיב לו על הכל / עד כאן לשונו / וא"ע פי שהמיומני לית ליה האי סברא / וגם הגמ' חזרה הכרעו כדברי ה"ר"כ"ם כס"טן קפ"ה היינו דווקא בתרי שותפי שבא אחד לתנוע הכל בלי ידיעת חבירו / ואם יפסיד השותף ע"ז חבירו שאינו שם לז"ל אין רצונו במה שטען חבירו נמצא שהתבעו יכול להפסיד ולא להרויח בחצי העסק זהו הטעם עצמו כתב הגמ' דהמשום הכי נראים לו דברי ה"ר"כ"ם / אבל הכא בכא בהרשאה א"ף על פי שלא כתוב בה זיל דון ואפיק כו' אם ירצה התבע וישיב לו על תביעותיו ויפסיד המורשה לא מצי המרשר לכתור הדין בזה כולי' עלמא כדרי' / וכן כתב האש"ר בפרק מרובה / וחדע שיפה כוונתי ודא כתוב בשור זה בסיון קכ"ב זה לשונו /

עמוד ד

וכתב הר"ב דווקא שלישי או רביעי / אבל אם כתב לו מאה דינרים ממה שיש לי ביד פלוני יהא שלך אינו דן אלא על ק"ל לא / חיישינן מדרב נחמן דאמר רב נחמן אומר היה רבי באיר אפ"ל מציא נט באשפה התמו ונתנו לה כשר / אינו אומר שם דליתיה בדכר זה האריכו בתוספות בפרק שנגד כתובות בדיבור המתחיל / ואמר רב פפי דאי אשתתא דדיני כו' / ובפרק כל הנט בייבור המתחיל הכי נמי מוחזי כשיקרא ובייבור המתחיל ליתא לדרב פפי / ובמאי דקאמר דבאמר וכן פירש רבינו יצחק כו' רוצה לומר שהגמרא מתרץ א"ף על גב דאיתא לדרב פפי מכל מקום לא קשיא מוניד על דברים האחר' כמו שמפורש בתוספות ולאפוקי מי' מפרש' וליתא להך דרב פפי כלומר ודלא סבירא לן כוותי' / ובת"ר / שאין לו קרקע / הרבה תמיות יש כאן למה שינה שיטתו

דף קס"ז ע"א

שיטתו משיטת התוספות דפרק ח' שכל העניין שהביא כאן הוא יוצא משורש התוספות דחוקת הבתים / והתוספות סותרין זה הטעם דאין לך אדם שאין לו ד' אמות כו' מר"א דגרסינן שם בגמרא וליחש דילמא אקני ליה משלשלי אנב מקרקעי / ושקיל וטרי בקושיות ופירוקים וסוף תירוץ ל"א צריכא דאמרי עדים ידעין ביה בהאי דלא הוה ליה ארעא מעולם / עד כאן לשון הגמרא ואם כן למה מניח המחבר ההוכחה מן הגמרא דה"ה אשר עליה קאי שיטת התוספות והביא הוכחה אחרת בפרק הזהב / וע"ק אדרבה ההוכחה אשר הביא בפרק הזהב אין בה ממש / כמו שכתבו התוספות ש"נץ / אשר מהם ינק הספר מצורת גדול בכל מקום / והתוספות מטיין לא ראה כדמוכח ככמה מקומות / כגמג ואיפשר שהסמך קשיש ויתר מרכיבו אליעזר מטיין שמידר תוס' שלנו / וזה לשון תוספות מש"נץ / דלא הוה ליה ארעא מעולם / מכאן תשובה לאומרים דמרי שנהגו לכתוב בהרשאה כו' עד ומה"ה דפיק הזהב דאמר היה עומד בעורן דקאמר דלית ליה ארעא אין ראיה דהתם אפ"י ש"ל קרקע במקום אחר אין מתעיל לו כלום / דאין לו מעות להקני' בכסף ועדי' גמי אינם מוזמני' לו להקנות לו בשטר / ע"כ תוס' מש"נץ / ואיך מביא המחבר קושית התוספות / וכתו' פ' הגזול קמא בדיובור המתחיל אנב אסיפא דפית' מקשים התוספות על פירוש רבינו תם מהא דפרק הזהב למה לא הקנה לו קרקע וא"ף ע"כ נב שלא היה לו קרקע הני מילי להודות שיש לו קרקע כדפירש רבינו תם / ומתמצים אותו / גם הוה דה"ה ודפרק מי שמת אייסור גיורא מתמצים אליכא דה"ה / אכן כל אותה הסוגיא של תוספות גם כן אינה מכוונת לפי שיטתו / הסמך ואדרבה ממש להיפך / ולמה יפטר שאין זה הביא בהרשאה זרעוה כו' פירוש מי שמביא הרשאה מאחר שאין לו קרקע כי הטעם דלעיל שיש לו קרקע בארץ ישראל / ושאר שעמיים אין בהם כל כך ממשות / כך הוא בהדיא במיימוני ב"פן דהלכות שלוחים ושלוחים / ונמלה / ע"פ שכפר בה לא תקנו שיכתבו עליו הרשאה / אבל מ"ה בשטר או בעידי קניין הוי כמו כפירת שיעבוד קרקעות וכותבים עליו הרשאה כך מפרש במיימוני פ"ג דהלכות שלוחים ושלוחים / ומפ"ש רב המנונא אפילו לקחו מהם שור להרישה כו' הואי אפילו קאי אדלקמן כלומר א"ף על נב שאחר שלקחוהו להרישה שיבא השור ונעשה שמן וטוב והסכימו ושחטוהו / מכל מקום הואיל ותחילת קנייה הייתה להרישה חולקים בשוה / ולאפקי מדרבנן דפליגי התם ומפרש מילתיה דשמואל דוקא בשור שלקחוהו להרישה ועומד להרישה כלום שחורשי' בו ואותו שור הרישה או שמכרוהו חיים ומרויחים בו חולקים בשוה / אבל אם נמלכו אה"כ ונכחוהו זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו / ורבינו משה כתב א"ף לקחוהו מתחילה לשיבחה כו' כלומר שלקחוהו מתחילה לשיבחה ואחר כך נמלכו ומכרוהו חי אם מרויחים או מפסידים השכר והפחת לאמצע אבל אם לקחוהו לשיבחה ושחטוהו היה נוטל כל אחד לפי מעותיו / כך כתב הלמב"ם בפירוש בפרק ד' דהלכות שלוחים ושלוחים /

עמוד ד

דף קס"ח ע"ב

ואינו מחלק באיזה עניין שיהיה כלומר הכרייתא כתב סתמא ומשמע בין שלקחוהו להרישה ועומד להרישה בין שלקחוהו להרישה ועומד לשיבחה והתם מקשה מכרייתא זו לרכה ולכה מתרצה שמיירי בעומד להרישה דוקא ומקשה עליה אי הכי אתני סיפא לקח זה בשלו זה בשלו ונתערבו / זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו לפרו' וליתני בדידיה כו' ורבח דוחח שם ומתירן נעשה כמי שלקח זה בשלו זה בשלו כו' והיינו שני דחיקא / פוסק רבינו יצחק כו' שיהא כל האחריות על הלוח כו' גם במדרכי פרק הגזול קמא כתב לשונות אילו ונראה לי לפרש דבריהם שקיבל כל האחריות אם ישנה מכה שציווהו והלוח אבל אם לא שיבחה כלום ואירע שום דפסד

עמוד ב

עמוד ג

קס"ח ע"ב

מה שהוא כזה לא קיבל אחריות דאם לא כן לא היה כאן שום טעם להיות וכן הוא בהדיא בתו' פרק הגזול קמא וגם האשרי' לשם כתב כלשון התוספות / גם מתוך הסמך משמע שהפסד כן שכתב בסוף עמוד זה מאחר שאם היה עושה מה שציווה לו כו' משמע שמשום ששיבחה בתחייב באחריות / אלא או כולן חייטין או כולן שעורי' ראיתי בתוספת דבבא מציעא ואין הכרייתא שנוייה שם כסדר שהביאה המחבר / וכתרי בבנת היא שנוייה וגם היא מהופכת / וסדר הכרייתא כך היא שנוייה שם / הנותן מעות לחבירו ליקח מהן פירות למחצית שכר לא יתא' לוקח בשלו חייטין וכשל חבירו שעורים אלא' או ככולן חייטין או ככולן שעורים / כדי שיהו מעות שניהן שוות כתבילה / ע"כ הכרייתא / ואחר כך מפסיק בעניינים אחרי' בתרי בבנת ארוכות ואחר כך שונה הנותן מעורת ליקח בהן פירות למחצית שכר רשאי הלווקח ליקח לו מאותן המין / כשהוא מוכר אין מוכר כולן כאחד אלא אילו בפני עצמן ואילו בפני עצמן / עד כאן לשון התוספות / וכך הוא פירושא כפי הנראה לי הא דקתני בסופא שרשאי ליקח לעצמו מאותו המין / מיידי שדעיה ליקח לעצמו ממעות שיש לו בביתו שאינן מן השותפות / וקמ"שע לן דלא חייטין לחשדא שמא יחשירונו חבירו שחרויה פירות אילו במעות של שותפות / והא דקתני שלא יקח לעצמו חייטין ולחבירו שעורין / מיידי במעות השותפות / שלא יאמר אקח כהני המעות חייטין וארויח לחלקי / ולחבירי אקח שעורים וארויח לו לחלקי / וצריך לומר שדעת חבירו והיתה לחלק דאם לא כן לא היה רשאי לחלק כלתני דצון חבירו כוללעיל' בע"כ כדי שיהיו מעות שניהם שווים כתבילה כלומר שיהא מוכר פירות שניהם בשוה ול"א יחשירונו חבירו קניית לעצמן מיידי דקפיין עליה זכוני ואלא' / השותפים נעשים שומרי שכר זה לזה כו' במדרכי פרק חזקת הבתים כתב בשם מה"ם דשותפים פטורים אפילו בפשיעה בפעלים פטור וכנמר' דפרק ח' הפרקין אחאי דנעשו שש זה לזה אמאי שכירה בכעלים היא ומתירן דאל' שמור לי היום ואני אשמור לך למחר / ונראה לי הא דכתב המחבר כאן וגם לקמן בע"ג דשותף חייב בנביחה ואבידה כשש היינו שאחד מן השותפין מקבל העסק והשינוי אינו מתעסק במידי' / אבל הך דמה"ם מיידי ששניהם עוסקי' ומשום הכי אקרי שמירה בכעלים ופטורים א"ף מפשיעה / כלומר לפי כבוד המלאכה שהיה מתעסק בה כו' לשון הכרייתא בפרק איהו נשך / תנו רבנן כמה שכרו / בין מרובה בין מועט דכרי רכי מאיר / ר' יהודה אמר אפילו לא שבל עמו אלא כעיר ולא' אבל עמו אלא גרונת אחת זהו שכרו / ר"ש בן יוחי אומר נותן לו שכרו משלם / ע"כ הכרייתא / דמשנה דאיהו נשך רבי מאיר היא / כלומר המשנה ששנה בה אין מושיבין החנוני למחצית שכר אלא אם כן נותן לו שכרו כפועל / וקאמר שם בגמרא תנא כפועל בטל / מאי כפועל בטל אמר אב"י כפועל בטל של אותה מלאכה / דבטל מינה / ע"כ הגמרא / ובתוספתא שונה כמו במשנה ומקיים בה דברי רבי מאיר / וכדברי ר' ששונה כלומר באותה תוספתא שונה גם כן דברי ר' שן יוחי דכרייתא ומקיים בה אבל אינו דומת עושה מלאכה ליושב בטל / לפי פירוש זה צריך ליתן לפועל זה כל שכרו ל"ם ול"ס משנה / דכשואמדים כמה יביא אדם משכרו כדי שלא יעשה מלאכתו הכנידה ויעשה מלאכה קל"ד אינו מניח מרווח שלו כי אם דבר מועט / נמצא שישלים לו שכר טורח בחלקו של בעל הבית עד קצה האחרון ויותר כי אין אדם מניח מרווח שלו כפי הערך מה שהמלאכה כבידה טורחת אותו יותר מן הקלה אלא הרבה פחות מבינה / כמו שפירש רש"י שם וכמו שכתבו שם התוספות אליכא דר"ש אבל לר"ש שהתוספתא מפרשת דבריו אינו דומה עושה מלאכה ליושב בטל מוכר ה"ה לפי פירוש הא"פ"ס שאותו יושב בטל פירוש בטל לגמרי כאדם שאינו

שאינו עוסק בשום מלאכה א"כ בניית ברייתו שלו כדי שישב בטל
לגמרי נמצא שלא ישולם לפועל כל שכר טרחה שטרחה כהלכה
של בעל הבית אבל ככל מקום שישב הפועל דשכר משלם
הואיל ובעשה לפועל כל רצונו ויוותן לו לפי ערך מה שהמלאכה
כבידה טורחנתו יותר ממי שישב בטל כי רבי שמעון אינו מחשב
טורח חגורו לכולם כך הסניגא לפירושו האר"י:
ורבינו יצחק פירש להיפך כלומר בפרט שלרבי שמעון
נתנים יותר לפועל מלרבי מאיר ואם כן עריך לומר שגם לפי
המשנה נתנים לו כפועל בטל שישב בטל לגמרי כי על כל
פנים עריך לומר שהמשנה כרבי מאיר אתיא והואיל ובסמים
בתוספתא דברי ר' מאיר ומה שכתב המזכיר כאן בשם ר' יוסי
הם סתמא דתוספ' דר' איהו נשך כריכוז המתחיל ונותן לו שכרו
כפועל בטל כו' והתוספתא מאריכין שם בענין זה וכל המשא
ופתן שלהם לפי מה שהם מבינים שלרבי שמעון נתנים לפועל
יותר מלרבי מאיר והיינו כפירושו ר' דהבא: ולבסוף

עמוד ב

חזר ל' שמשון כו' למה שכתב' במקצ' סג' ולבסוף חזר בו ר' שמעון
כו' קצת הליטון טעמם לפום דיהא שכתב ולבסוף חזר רבינו
שמעון ועד השתא לא הוכיח רבינו שמעון אכן נראה לי הלא ק'
מיד' כי מה שכתב כאן בשם רבינו שמעון הלא שם בכתם
התוספות כדבור דלעיל בסופו ורבינו שמעון משנץ הוא
אשר סידר התוספות אשר היו לסג' ולשאר פוסקים הישנים
ואיפשר שהתוספות שלנו שסידר רבי אליעזר מטין ל' היו
ביניהם מועתה כה שכתב רבינו שמעון בתחילת הריכוז דלעיל
ידע הבחבר שכתבו בשם ר' ואיפשר שבמקומות אחרים נמצא
בהדיואן בשם ר' ובסוף הריכוז כתב מועצמו כמו שכתב כאן
המחבר ושייך שפיר לומר ולבסוף חזר רבינו שמעון אכן ברוב
ספרים אינו: ובראשית הגות' טעות ליקח בהם
פירות דנפיש טירחא וכו' כבוד יתירות טעמות שם במשנה
בענין קיסקא דנחוצות שכר וקשה שם צריכות בנמרה אי
אשטיעין הנחוי הוא דמי ליה כפועל בטל משום דלא נפיש
טירחיה אבל טעות ליקח בהם פירות דנפיש טירחא אימא ל'א
תיכני כפועל בטל כו' אבל כרבי מאיר יכוון
לסבור שהיא אומר בין מרובה כו' היינו לפיר' רבינו יצחק דלעיל
שלרבי שמעון נתנים יותר לפועל מלרבי מאיר ולא כר' אלפס
דלעיל: אכן טורחונם כשבי' בהבה אחרת כו'
לשון התוספ' בפרק איהו נשך דאמר אינשו גביל לתורא גביל
לתורי ואם תאמר כהיא טעמא לשתרי אפילו לית ליה כהמרה
לדידיה דהא עריך לטירחא לעצמו טעום פלא דמלוה ויש לומר
דלא דמי דאי לית ליה בהמה לדידיה אין צרי' לטירחא בהמה של
שותפו בכל יום לא כל אחד יטרח בומו עד כאן לשון התוספ':
ובעל' המעות רביע כו' בפרקו דהלכות שלוחים ושלוחים
האריך המייטוני וחולק עם רבותינו ומכין דבריו ודבריהם כדון
זה כשהתנו שיטול המתעסק ג' חלקים ובעל' המעות רביע:
וראשון ראשון נשבע כו' פירו' בתחילת הענין ישבע כו'.

עמוד ג

עמוד ג

עמוד ד

עמוד ד

עמוד ד

קטט

שניו כדלעיל בדף ע"ח בעמוד ב' בני טכירה שדה אחתו ולקמן
בדף קצ"ח בעמוד ב' בדיני הקדש שדה אחתה אין הדין כן ולשם
כתב שיכול ללות וליתן דמי חצי שניו של שדה אחתה:
ולא תבואה וכלים שנאמר כסף ממכרו כו' כן כתב גמי
המייטוני כשיט' הסג' כפ' ב' דדלכות עבדים ודבריהם של לחטוח
האחר שכתב שנאמר כסף ממכרו ונגמרא כתב מכסף מקנתו
גם כתב אחר כך בכסף הוא יגאל ולא בתבואה וכלים ומעמיד
רבה כו' ובנמרה הכל קאי אקניין דדורש בכסף הוא נקנה ואינו
בנקה בתבואה וכלים ועל' קאי פלוגתא דרבה ורב יוסף אף
על גב שאין זה כל כך קשיא דדין אחד להם דיליף שם איכא
קניין מנאול' לענין שזה כסף מרכתיב ישיב נאולתו לרבות שוח
כסף כשהוא שוח פרוטה לרבה ולשי פירש שם דאיתמש לחדו
מרכתיב ישיב נאולתו מכסף מקנתו מכל מקום דו' הוא שלא
הכימי המחבר כל זאת אקניין כמו שעתה הנמרה ולמה שנה'
ויש ליישב שרצה לאשמועינן דדין אחד להם וחלשית על
כולם שכתב לאמר כך מסיק שם רבה כי הרב שמואל כו' משמע
טעותה מימרא כתובה אצל הא דלעיל מדכתיב ובמסוק שם וזר
אינו כי יותר מר' דפי' כתוב הא דרבה בתר עניין הראשון האף
על גב דגם בתר הגי' כתוב קצרת מעניין הראשון מכל מקום
אינו דוסה ששייך לכתוב במסוק שם ומה שכתב המחבר שאינו
בגאל בתבואה וכלים כשאין בהם שוח פרוטה עריך לומר הפשט
כשעבר העבר עד שנגרע פרוטו על פרוט' נתן לו כלי או תבואה
שאין בו שוח פרוטה או שנגרע פרוטו עד ל' פרוטות ונתן לו'
כלים וכל אחד אין בו שוח פרוטה או ל' פרוטות וכל אחד אינו
שוח פרוטה וקבל' דלא אמרינן הואיל והנאתו קרובה יחשב כל
אחד כאילו הוא שוח פרוטה אכן הראשון ניהא יותר: שאין

הלכה כדברי המכריע אלא בנתנתין אבל בכרייתא לא ונראה
ל' הטעם משום דכמתניין השכות כתובים בדקדוק כל אחד
במאמר אבל במריית' יש לחוש דילמא אחליף דברי אחד לדברי
חבירו ויש לחוש דילמ' המכריע תלמיד והוא אין הכרעת תלמיד
הכרע כדאמרינן שם בפרק בירה וכהאי גוונא פירש ר' יחי' בפרק
מי שהוציא וכו' הא דאמר רבי יוחנן שם רבי מאיר ורבי יהודה
הלכה כרבי יוחנן ור' יוחנן על גב דבפרק בירה קאי על פלוגתא
דרבי מאיר ורבי שמעון ור' יהודה הא המכריע ודע אין אחד
תלמיד כי בולס המכריע יש לומר אי היה ר' מאיר או ר' שמעון
המכריע הוה דינו כתלמיד לגבי רבי יהודה דטעמא דמכריע
שהלכה כמותו פירש ר' יחי' שם וז' לשון מכריע מכביד ומטין
כף מאזינא ומכריע את שנגרד כנון הכא כתבין אסור השתא
הוה ליה רבי שמעון בחינן יחיד במקום רבים שהרי רבי יהודה
עם רבי מאיר שוים לאסור כעונן סותר הוה ליה ר' מאיר כעונן
יחיד במקום שנים נמצא רבי יהודה מכביד את כף המסקלות
עכל' אם כן הואיל הוה הטעם טעמת רוב הוה ר' מאיר ור' שמעון
נגד רבי יהודה כמאן דליתא ודחת בפרק מי שהוציא וכו' פסק
רבי מאיר ורבי יהודה או רבי שמעון ור' יהודה הלכה כששניהם
יחד כדאמרינן לעיל בעמוד ד': ואין הענין ששורר

הטעם הואיל ונחית לשימרא שיור נמי בעבד ואינו כו' יתת:
לא קנח טפו ונפקא מינה שאינו עריך נט שיחור או אם
יבחר ממנו ונתגייר מותר בכת ישראל ושי פרק השולח:
דכותיות קיימא לן כו' לקמן בעמוד ב' כתב בשם האר"י
שרב האי גאון פסק הלכה כר' עקיבא דבעין דעת בעלים והלא
כרבי ישמעאל והבקיור טענות אצל שולחני או
אצל חנוני כאן כתב או החנוני כסתמא ולא כתב לרבי יהודה
דדא רבנן פליגי עליה כמשנה פר' המפקיד וסברי חנוני כבעל
בית משמע שהמחבר כר' יהודה ולקמן בדף ר"ג בעמוד ב' כתב
חנוני לרבי יהודה ולא כתב חנוני סתמא: כך
פסק רב אלפס בשם רב האי גאון נראה לי שרב אלפס פליג על
בח

עמוד ב

עמוד ג

דף קע"א

דף קע"א

ע"ב

מה שפסק לעיל בענין כרבי ושמעאל דלא בעינן דעת בעלים / גם האשירי כתב בפרק המפקיד שרכ אלפס פסק כרבי יוחנן שפסק כרבי עקיבא דבעינן דעת בעלי ואין להקשות אמה שכתב המחבר בעמוד זה כשפותה ספרים בגללו הוי שולח יד בפיקדון וחייב באונסין דאיכא לאוקמייה בכל זמן שלומד בו אבל אחרי שמחזירו למקומו שמה פטור כדלעיל: וכן

שומר שפסק לשומר כו' פי' וכן פסק רבא גם דין זה שהלכה כמד' שומר שפסק לשומר חייב והטעם שאמר המחבר מפני שאומר המפקיד אין שומר השיני נאמן כו' גם הוא מדברי רבא שם: שהרי הוציא השומר את הדבר מיודו ליד השומר השיני כו' ומעתה כלתה שמייה ראשונה שהייתה כבעלים מאת שמייה אחרת היא שלא היתה כבעלים ועל מה שאירע לבהמה ביד שומר השיני חייב לשומר הראשון ומכל מקום קשה להביא מן השורש והלא פסקנו לעיל דאפילו פשיעה כבעלי' פטור ואם פשע שומר הראשון והביא הבהמה לעמוד כרפת פרוץ או כרחוב: מכל מקום פטור: וכי גרע זה שמסרה לשומר אחד במי שלא שמרה לגמרי' אכן יש לומר הואיל אותו פסק דין דפשיעה כבעלים דפטור אין לו טעם למח פטור דק גזירת הכתוב הוא דכל פושע כמזיק בידי הוא כמו שכת' לקמן בענין בשם רבי משה ואפ' הכי פטור כבעלי' כמו שפסק רבינו משה עצמו בהילכות שכירות כפ'א אס' כן אמרינן הגו' דלא לחוסף עליה וכחאי גונא מצינו בכס' מקומות בתלמוד וחד מינייהו בפרק כל הנשבעין ומביאו לקמן ברף קע"ז בעני' אבל אין לפרש דמשום הכי חייב דרילמא שומר שיני אבל אותה כי אינו נאמן בשבועתו על הבעלים כדלעיל דהא עתה מדבר אף כששומר השיני נאמן על הבעלים או שיש כאן עדים דהא כתב לעיל אמנם אם יש עדים כו' ע"ד והוא שלא ימעט שמירתו כיצד כו' במצא שכתב אף על פי שישנן כאן עדים או שרגיל להפקיד אצלו מכל מקום צריך שלא ימעט שמירתו כמו שכפרש ואולי: ואם הביא השומר השיני כו' הרי זה פטור: אין להקשות למח יתחייב שומר הראשון מטעמא דתחילתו כפשיעה וסופו באונס דחייב דהא המחבר קורא אותו פושע כמו דמיעט שמירתו: ולעיל בעמוד זה ובהיפוך הו"פ בע"ד פסק כמאן דאמר תחילתו כפשיעה וס' פ' באונס חייב דדוקא בדבר שנוכל לומר אס' לא עשה הפשיעה שמה גם לא אירע האונס כגון גבי צריפא דאורכני שהביא לעיל דמצינו למימר אס' לא פשע לענין שריפה ולא הניח דפיקדון בצריפא שמה גם כן לא נגנבה אבל הכא שמתח בהמה מעצמה כדרכה אמרינן בגמרא לרבה דכל שיטת הגמ' כאן אליביה מלאך המורה: מ"ח ל' קטלא חכא מח ל' קטלא התם: וכן שאר אונס שבדאי אירע גם כן בכית שומר הראשון לא אמרינן שם תחילתו כפשיעה וסופו באונס חייב כן בפרשים התוספות כדריא בפ' המפקיד כדבור המתחיל אין צוני שיהא פקדוני ביד אחר ועוד אחר כך כדבור המתחיל את מהמנית לי בשבועה: ובאותו דיבור פסקו גם כן התוספות ברבא ולא כ"ח דפסק כאביי דלדידיה אף אם מתיר כדרכה בבית שומר שיני חייב דנוכל לומר דילמא הבלא דבית זה קשה מהבלא של ביר' זה כדמפרש שם ה"ט בתוספות: כדבור הראשון דלעיל פלוגתא דאביי ורבא: וכחאי גונא כתבו התוספות עוד בריש פר' האומני' כדבור המתחיל וחומר בוד' פטור: שא"ל בהקדש משום שהגזכר המשאיל אותה מוציא לחולין בשאלה זו: כדלקמן ברף רכ"ג בע"א:

ותניא כותיה כפרק השואל כו' גם בפרק מרובה גר' תניא כותיה ונראה לי דנקט פרק השואל משום דבעי למימר ואין דלכ"ח כרב הונא כו' והוא דרב הונא כפ' השואל הוא ולא כפ' מרובה: שאין אומרי' מינו לפטור משבע' אלא לפטורו מלשלם הלשון דהוק' שמשמע שאין שום מינו יכול לפטור שבועה בשום מקום

עמוד ד

קע"א

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ב

עמוד ג

דף קע"ב ע"א

קע"ב ע"ב

פרק ג' דחילכות תפילות : תניא : זמפרש לה דבא
 כן השוכר הפועלים והטעם את בעל הבית כל לשון חכמים כגמר
 דרש פרק האומני השוכר את האומנים והטעם את בעל הבית אי
 בעל הבית המצעה אתן אין להם חלק זה לא תרעום כדא שלא
 הלכו חכמים אבל הלכו חכמים ולא מצאו תבואה ופועלי זמנא
 שדה שהיא ליתחנותן להם שבתם משלם אבל אינו דומה הבא
 טעון לבא ריקן קשת מלאכה ליושב ובטל במה דברים אמורים
 שלא התחילו במלאכה אבל התחילו שמיין להם מה שעשו כיצד
 קיבלו קמה לקעור בשני סלעים קערו הציוה וציוהו חצירת בגד
 לארזו בשני סלעים ארזו חציו וציוהו חציו שמיין להם מה שעשו
 היה יפהר דינרים נותן להם סלע או יגמרו במלאכתן וישל שני
 סלעים ואם אינו יפהר סלע נותן להם סלע רבי דוסא אמר
 שמיין להם מה שעתידי לחקשות כיצד היה יפה ששה דינרים נותן
 להם שקל או יגמרו וישל ב' סלעים : ואם סלע נותן להם סלע
 כמה דברים אמורים בדכר שאינו אבוד אבל ברבוי האבוד שוכר
 עליהם או מטען כיצד בטען כו' : לשון רש"י : אין להם זה על זה
 אלא תרעומת דהכי אמר להם תשכירו עצמכם לאחרים : ואינהו
 נמי אמרו ליה כי הדרי בהו צא ושכר אחרים ומיחד תרעומת
 איכא שהיו צריכים להודו וזו אחר פועלים וזה אחר
 שוכרים ותביעתן ממן ליכא דהא דברים בעלמא נינהו : כספא
 דכרים אמורים דאין להם עליון ממן אם חור הוא : כשלא הלכו
 למקום המלאכה ובכחוקר אפ' להם הורני כו' : אבל אם הלכו אצל
 המלאכה כגון אם חכמים הם ששכרו להביא לו תבואה במקום
 אחר דהלכה לה מצינו או אם פועלים הם ששכרו לעדור שריאו
 וחלכו ומצאו שריאו שהיא ליתחן בימים ואינה ראוייה לעדור : נותן
 להם שכרן של כל היום מטלם כפי הראוי להם כדברש ארזו :
 אבל אינו דומה הא טעון להבא ריקן ואומרים להכרים כספא
 אדם רעה לפחות משכרו של אותה מלאכה הדרך ולבא ריקן
 מלאכה טעון : קטח מלאכה ליושב ובטל ואומרים את הפועלים
 כמה אדם רעה לישל שכרו פחות ולישב כולו מלעודר כל היום
 ולישול כך וכך : כמה דברים אמורים שלא התחילו במלאכה
 איישא קאו ועק השתא פריש מידי דשכירות והשתא פריש מידי
 דקבלנות : דאומנין דלעיל כרישא בטען בין בשכיר יום בין
 בקבלנות : כמה דברים אמורים דהיכא דחזרו בהן או הא
 חור בו דאין להם זה על זה אלא תרעומת כומן שלא התחילו
 במלאכה אבל התחילו במלאכה יש דין ביניהם ומהו הדין שמיין
 להם כיו שעשו כפי רתנאי ויקבלו כפי חשבון טעשו : ארזו חציו
 ומניע לטכרן סלע לפי תנאי הראשון : היה יפה ר' דינרים שאם
 זה בא לשכור שכיר לחצויה אינו מציא כפרות מו' יבירי : זמנא
 נפסד כה כמה שעתיד להעשות אפ' הכי אין הולכין אחר העתיד
 להעשות : לא שמיין להם את מה שעשו לפי חשבון הנאו ומהו
 להם סלע ודלית ליה להאי תנא הא דתנן כמתניתין כל ההוד
 בו ידועל התתונה : ואם סלע ואם אין יפה אלא סלע דנמצאים
 פועלים לעשות חצויה השנית בסלענותן להם כמה שעשו סלע
 וכברא פרך פטישא : שמיין להם את העתיד להעשות ר' דוסא
 סכירא ליה כתנא דידן דאמר כל החודר בו ידועל התתונ' ועקב
 שכר מה שעשו כדי לשכור פועל יסולמסור כפי תנאי הראשון :
 היה יפה העתיד להעשות ר' דינרים נותן להם שקל כדי שתהא
 נגמרת ככ' סלעים : כמה דברים אמורים דאין החדר נפסד אלא
 לפי חשבון רבי דוסא והרבנן בקבלין כמה טעשו : עד כאן לשון
 רש"י : ויב פסק הלכה כרבי דוסא בקבלן ובדוכן בפועל דגבי
 שכיר יום איתא להאי טעמא דעכדי : אם הוא עבדים לעבדים :
 אבל קבלנות אין זה עכר לא לעצמו ולהכי מפסי' הקבלן כשהוד
 הוא הפועל : וכן שנינו השוכר את האומנים והוד
 בו בעל הבית ידועל התתונה כו' נראה ל' דהאי וכן לאו כלשון
 דאייתא איתמר דאין הגדון דומה לראייה לא אלא לעיל קאו דקאב
 אם

דתנן שם דאפ' לנו שם אמוראי בפירוש' להוד מ' שנתקור' ולהד
 מ' שנתלעו רגליה לאו שמו' קפדש לה לא אמוראי ארזוני
 פירשוהו : אם נלקחה בדרך הליכתה כו' לשון רש"י כפ'
 האומנין אם בדרך הליכת' נטלה שהאנגדיא הולכת בדרך שהיה
 זה רעה לילך אמר ליה הדי שלך לפניך שכן דרך אנריא נוטל
 חמורו של זה ושלך בעלה אחריו וכל חמור שפונע ראשן נוטלו
 ובחזרו להאית שלו והשני הולך אחר חמורו עד שפגע באחר
 הילכ אמר ליה וצאיל האף מולך גרם שכור חמור אחר ולך אחריו
 עד שיפגע בחמור אחר עד כאן לשון רש"י וכתבו שם דהוססור
 שנראה להם כפירוש רבינו הנבאל שפיר בענין אחר ועין שם :
 הטשכיר בית לחבירו בכירה גדולה ביתה גדולה הא בית
 ארוך מאוד וחלוק כתובה להרבה חרדי קטנים והשכיר לוח אחד
 שהוססוריה בידיהם היתעיים מכותליה וכתולה בתורי הכותלי'
 על פני ארכה מכוון עד ד' אמות אף שלא כנגד ביתו : ובתרכין
 שכן דרך נונה ביתה חסוכה להניח לרח' כנגד פתח הטרקלין
 החשוב שבה כעין גינה קטנה לאויר ועולין בה דשאי יפה חמרא'
 לעינים : ובתחבת כל היקף שאחרו הבתים קרוייה רחבה
 ושלפני הבתים קרוי הגר : בעובי הבתים אם השוכר לו עלייה
 לשי בריש פרק קמא דכבא בתרא : אינו רוער
 שתהיה בביתו בפנים ואני אחיה בחזקתן הוא כנמרא פרק השוא'
 והאשירי מפרש כל זאת דפרק השוא' מיירי כשמשכירו ככתם
 כמו שכתבנו המחבר לעיל בעמוד זה המשכיר לחבירו בורת
 סתם כו' ועל זה נאמר כל השיעורים דימורת והמטרה וההורף
 ועיריות וכרכים וגם על זה אמר כנמרא אם נפל בית של משכיר
 שהשוכר צריך לעאת ממנו אבל המשכיר בית לחבירו לנטן ידוע
 כגון לשנה או בהאי גזנא אינו יכול להוציא כל זמן ששך השכיר'
 נשום ושכירו לזמן קצוב כמכור דמי ואם נפל בית של המשכיר
 שהוא בעצמו צריך לו או אפילו אם חצני המשכיר וצריך למכור
 אינו יכול להוציא כל זמן ששך השכיר אכן והכרי קיים והלוקח
 צריך להניח והשוכר בבית עד כלות זמן השכירות : זאת
 אומרת מנהג מטל הלכה ואם תאמר הבא אומנין ביה שלמי
 נגזנו מטל הלכה נמורה כגון הא נבי פועלים דמאורייתא
 חייב הפועל להעריב כדילוף כגמר בקרא דיעא אדם לפעלו ונ'
 בכל מקום אם נהגו שלא להעריב אינו יכול לכופו והעיל ברף
 קבש בעמוד ד' כתב בשם הירושלמי ופרק אלמנה ר' ל' אם
 הולכה רופפת בידך הולך אחר ומנהג מטע דדוקא כשהיא
 רופפת אבל הלכה נמורה לא מבטלין מקמי מנהגא זמראר ל' י
 דלא קשה מידי דחתם בפר' הפועלים מיירי לענין ממו' ויש כה
 ביד חכמים להפקיע ממנו : והפקר בית דין הפקר : אף על גב
 שדין תורה להפק' : וכן מצינו בפרק איתו נשך ואי סיטמתא
 קביא ובאתרא דהיגי לסיקני כו' וכן בכמה מקצות בתלמוד וכן
 כתב לעיל ברף קס' בעמוד ג' וזל חח עוקר גדול ככל ששא ונתן
 דולכין אחר לשון בני אדם של אותו מקום ואחר המנהג : עמל
 דמטנ' : אבל בירושלמי דאלמנה לכג מיירי לענין איסורא
 וראייה שהמחבר הביא לעיל בה לכות גיטין : ובאיסורא אין
 שייך להמיר דבר האסור מחמת מנהג ולהכי אבוינן אם הולכין
 רופפת הולך אחר המנהג רוער : לומר כשאנו מסופקים במולי
 דאיסור וחותר אין הדין רואין אנו אין נוהגין סקד' כי מסתמא
 דראשונים נהגו וקבלו כל אחד סאכיו וסרכו עד משה רבינו עליו
 השלום : וכן איתא בפסחים ריש פרק אילו דברים : אכן לפעמים
 מצינו גם בענין האסור והמותה שהמנהג עוקר ההלכה כגון שיש
 דיעות לכאן ולכאן הל' ג' יסא איכא רוב דיעות מלאודך גיסא
 או סוגיית התלמוד מסייע לן וספריים אחרים כתבו נגד התלמוד
 כגון ספראופסיקתא או מסכת סופרים וכתאי גזנא ומשנתנין
 כאותן הספרים או כדיעורן המעשים אין בידינו לעקור ומנהג
 ובאמר גם כן שם המנהג עוקר הרכב וכן איתא בהגה במייטוטי

עמוד ד

דף הענין

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

עמוד ג

כשאמר לא יירש דמועיל דאין לומר שהמחבר סובר שאין חילוק בין זה לזה ואפילו דכותא אינו דהא מסתמא הוא ידע מה שפירש לשבם והמיימוני בפרקו דהלכות נחלורת ושם כתב בחדיא כדפרישית / גם אין לומר שהמחבר קאי במאי דקאמר אין הלכה ככ' המשניות רק על משנה אחרונה דמהלק נכסיו על פיו וקרא אותה כ' משניות דהיא שתי בכות אחת מדבר בכבוד ואחת מדבר בפשוט על כרחך זה אינו דהיא לו לומר ב' בכות ומשנה אחת אבל כ' משניות בכבא זו לא משמע כן כלל / ועוד מה זה שאמר אין הלכה ככ' המשניות והיינו בכוד ופשוט / ולפי האמת שהלכה רק כהיא דבכוד הוה לו לומר אין הלכה כבבא דפשוט / בשלמא כשקאי על כ' המשניות שפיר קאמר אין הלכה ככ' המשניות לא בחד עניינא דלפי האמת יש בכל כ' המשניות דבר שלא כהלכתא דהיינו משנה ראשונה לגמרי ומשנה אחרונה בחד עניינא דהיינו בפשוט ומי יתן הוכיחי לרעת דעת המחבר והפשוט על אמתו /

דף קפ"ה ע"א

אחי הוא מאכ כד פירש האשירי ופירש הקוט' רחוק / לא שכיב נירסיה וט"ח לאחריני וזהו כאילו חתנה האמר ראו וכו' / אם מחמת האחין לאחין וכו' / שתייה מנתה העיר ליקח ממונים ושוטרים לפי ערך הכתים / וחיו אונות פירש לשי בפרק חמגוש שטרי מכוילה / רבא אמר ראיח בעדים וכו' / שידועין שירש מאבי אמו או ממקום אחר / ראיח בקיום השטר שהכית דין כתבו הנפק על אותו השטר או וראי בדקו הדבר שאמת הוא כל מה שכתוב בתוכו שהמעות שלו והלוי זה לא התעסקו בדבר / יורשין הן ויש בדירה כל כלומר אמרינן חובר הדבר שבתחילה קודם חלוקתו ויהי חלק זה שלו כאלו חלק אותו אביון בחייו ואם חלק זה לכני פלוגי אבל כשאמרינן לקודו הן אמרינן בתחיל' ויהי הכל מעורב וכל אחד אמר חילק חלק זה בעד חלק זה ומה שגפול לך בחלקך משלי יהא מכוד לך כעוד מה שקבלתי בחלקי משלך וקשרי לי על מר' שכתב פירש רבינו תם שאינו בטעם רב סמוכר אחין שחלקו יורשין הן וכו' משמע שרעת דת שרב בעצמו ע"כ סובר יש בדירה מדאמר בגמ' קסבר יורשין וכו' / ובתוספ' סוף פר' השולח ובפ' יש בכז' מ"ד דת' דירושין לאו דחוק לאו כדירושין לענין שבתלח מחלוקת ויהיו לקחין באחריות ולא שלא באחריות כשמוא אבל לא יורשין גמורין כי רב מודה דאין בריר' וגם לשאמר התוספ' דגרסינן בפרק קמא דבבא קמא ובכל המקומות רב סבר כדירושין ולא גרסינן יורשין בלא כף / ויש לומר בדוחק שכך דעת המחבר כמה שאמר שאינו בטעם רב כלומר אין זה מטעמו של רב אלא רב מוד דאין ברירה כלל כיהא בפס' בפ' כבוד ודלכת' בטלח מחלוקת כזה לא פסק שטעמו של רב דיש ברירה ובתוספ' פרק קמא דבבא קמא מקשים התוספ' למה קאמר רב בטלח מחלוקת כי משמע ולא מצי מחלקי ליה בזווי ולקמן כדף קצ"ו בעמוד א' / נכפל דין בדבירה וכדף קצ"ט בעמוד ג' וליעיל כדף ס' בעמוד ג' /

דף קפ"ו ע"א

שבענין זה יכריחו הדריינים להראות לעדים אם הוא זה וכו' / והכל הוא בתוספות ובמדרש פרק איהו נשך ונאר האריכו שם בקושיות ופירוקים / וזה לשון המדריכי אחר שדקשה כמור קושיות על כן נראה לי מה שאנו חוששין כאן בדבר המסכים דילמא אתי ויהיב סימנא ושקיל להו זהו שיבא בעל החפץ עדים שהפקיד לוח כלי ששך וכך סימן יש בו וכיון שמצאו בית דין אותם סימן ככלי אין להם להעלים אלא יש להראות לעדים ויכירו אם הוא זה אף על גב שצריך לשלם לבית דין מה שהלוו עליו במשכנתא דהא אית ביח משום תקנתא בשוק כדאית' בפרק תגול' בתרא מכל מקום יפסידו הריוח שהעלו המעות וגם לזמן מרובה שטא יבואו עדים שהלוו קנאו אחר שהופק' בידו בעדים ויצטרכו בית דין לשלם הכלים אם היה שוה יותר מן המעות עד כאן לשונו / מעמידין להם אפסיופוס ליתומים לחוב על מנת לזכות / כלומר אע"פ שאין רשות לאפטרופוס לזון כדי לזכות במקום שאפשר לבא לידי חוב אבל בית דין יש להם רשות דאם לא כן מאי כח בית דין יפה וגבי חלוקה שידן גם זכורת הוהבא דאיכא דניחא ליה כהר ואיכא דניחא ליה בבקעה / שנאמר נשוא אחד כפרשת אלה מסעי ונשיא אחד נשיא אחד ממטרו תקחו לנחול את הארץ שמע מינך שחירר כח לנשיאים לברור חלקים לכל ישראל ומעשיהם היה קיים כך מפורש בגמרא ורש"י ריש פרק ב' דקידושין / ובשבתות וימים טובים חיו יושבים בבית המדרש בחר הבית מפני שהעם רב והלשכר היתה צר להסילקמן כדף קצ"א בעמוד א' כתב ובשבתות וימי יושבין בחול ושמא היא היא שבי' חמדר' של הר' חכית חיח בחיל' / אבל בלילה כתבין ואין עושין דין / פירוש אפילו שלשה כתבין ואין עושין דין וכן הוא לשון הגמרא בפרק יש בחלון /

עמוד ד

למי עדים ואין עד נעשר דין כלומר האיל' ובכבא ויבטיחין אחין טאמר ובכסים אלו

נוטל חלק בכורה שלו זה היורש מחמתו וכו' / לשון השן המשפט בסימן רע"ז בסופו / לשון הירמבס וכן דרין בכני האחין ובבני אחי האב וככל היורשין אם היה אבי ואחיו מן האחין בכוד נוטל חלק בכורה שלו זה היורש מחמתו עד כאן / ואינו מבין דכיון דלא שייך בכוד אלא בבן היורש את אביו ולא כשאר היורשים / ע"כ לשון המשפט / ונראה לי שקשה קצת יותר כחוק מבח שהקשה בחשן המשפט כי מסתמא הוא דאמר וכן הדין בכני האחין מידי כגון חנוך כן ראוהו וימא' בן שמעון בירושת לוי בן יעקב וכבר מתר ראוהו ושמעון בחי' לוי אז נוטל חנוך כ' חלקי' בכבא לוי כי הירושת באה מלוי על ראוהו ושמעון מבח יעקב אביהם דאלו יעקב חי כמיתת לוי הוה הוה קודם לכל יוצאי יריכו ואע"פ שכבר מת יעקב בחי' לוי מכל מקום חולקין נכסי לוי כאלו באו מלוי ליעקב ומיעקב לבניו ראוהו ושמעון דהיינו לראוהו כ' חלקים וכן נוטל בנו חנוך ובכני אחי האב כגון חנוך וימא' בכבסי נרשון כן לוי וכדלעיל' אם כן הוצד כתב הירמבס שנוטל חנן הבכור כ' חלקים ואפילו אם תמצא לומר שלא נחוש על הכריתא שמביא לשבם כפיר' המשנה דכגות צלפחד שהיא בהדיא לחיפך לפי פשט התוספות לשם מכל מקום יש להקשות מיניה וכיון שהיא בעצמו כתב לחיפך מיד אחר כך בתחילת פר' ג' דהלכות נחלות אין הכבוד נוטל פי שנים בכבסיס הראוין לבא אחר מיתת אביו לא בכבסיס רמוחזקין לאביו שכאו לרשותו שכ' ככל אשר ימצא לזכיצד היה אחד ממורישי אביו שמת לאחד מיתת אביו הבכור והפשוט יורשין כאחד ע"כ / וליעיל לוי וגרשון כולן מורישי יעקב הם ואם מת יעקב אביהם לפניהם למה יקח בן הבכור פי שנים / נוטלו בשני מקומות וכו' / כבר כתוב דין זה בכבוד ויבס כדף קס"ה בעמוד כ' / ושם כתבתימן התוספות וז"ל כופין אותן על מירת סדום / כבר באינו שהמתנה בלשון ירושה וכו' / היינו ליעיל בעמודי' וחלשון קצת מנומנס דלעיל' לא דבר מזה לגמרי רק בכבוד שרצח / ליתן חלק הבכורה לפשוט זה אינו קרוי ירושה אכן הדין אמת הוא / ובחדיא שנינו כן בפר' יש נוחלין האומ' איש פלוני יירשני במקום שיש בתו בתי תרשני במקום שיש בן א' אמר כלום שחתנה על מה שכתוב בתורה ע"כ המשנה / גם במיימוני פרקו דנחלות מביאה אכן המחבר לא הביאה לעיל' ומר' שכתב עוד ואם כתב לשון מתנה בין בתחילה ובין בסוף וכו' / זה קאי בגמרא רק על בכוד ובמיימוני כת' אותו דין גם כשמנחיל מי שאינו ראוי לנחלה אם מוכיח לשון מתנה בין בתחילה בין בסוף שמועיל' / בין בתו במדינת פירש לשבם כארץ מולדתו / ואפילו קרוב מחמת אחי האם אין מורידין וכו' / לזון יוסף בן רחל מיעקב היה חקטן ובכניסין בן רחל פנחשקן וראוהו כן לאחר מנחשקן אין מורידין ראוהו לנכסי יוסף שמא יאמר נכסים אלו ובכניסין אחין טאמר ובכסים אלו הניעו לחל' /

עמוד ב

עמוד ד

עמוד ג

לא זמן דתהלת דין הוא אם כן לא באו לא להעיד ואין עוד נעש
דין אבל כשיבואו לבקר ביום רצו עושין דין דג' בינה דרגין
ואטרין כך הדין שפלוני וטול חלק פלוני ופלוני וטול חלק פלוני
שרמייהם מכוונין בשוה וכוונתם לזון פסק דין ואף על גב שאין
כאן אדם שפעיד בפניהם הא אמרינן בראש השל לא תהא שמייע
גהולה מראית וכוון שהן רואין את ההולך דמתחלק בכסיו בפניה
ההוא כית דין כמאה עדים דמי ולצורך מה יעידו עדי' כפניה
כל זה מעין פירש לשבם אלא שקצתי: ואדם
שחבל בחכירו אין נזכין את הנזק וכו' אף על גב שיש בו חסרון
כיום טעום דלא שכיח שאדם חוכל בחכירו עד דאפתי' מככפיה
אבל שבת ורפוי שיש בו חסרון כיום ושכיח כראמר בחוכל
דמצינו ריפוי בלא נזק כגון דהוא כאבי ליה צדי וסליק ואייתי
ליה סמא חריפה ואחודיה לבשריה דצריך לאותבי ליה סמא
לאגקטשיה גזנא דבשרא ושבת כגון דהרקה באינדונא:
ורכתינו שכערפת חלקו מה שרנו כפרק שוד שנגח ד' וה'
זכו' כלומר היו מולקיס דלא תקשי אורא דלעיל האדשוה שגנח
ד' וה' דהבן בישא טמון סלע דמי כושת' וכן הא דרב נחמן
שקנס להווא גברא וגבה ממנו הווא אפרנא שבגרא בקרקע
יתומים אף על גב דלא דינא יהיה ליקה ממנו כל האפרנא כי
התם איירי בתפוס או שקבעו דינא בארץ ישראל גם לשי' פ' בפר'
שוד שגנח ד' וה' אהווא דהבן בישא שמידי בתפס דאם לא כן
לא נבו קנס בככל' דאגכיה רב נחמן לאפדניה
מגולף אחד וכו' דגרס התם הווא גברא דבנה אפרנא אקילקל'ת'
דיתמי אנכיננה רב נחמן לאפדניה מיניה וכו' עד מעיקרא
קרסנאי הוי יתמי בה ויהי ליה ליתמי דבר מועט ואמר לו רב
נחמן ליל פייסיננה ליתמי ולא אשגח אנביה רב נחמן לאפדנא
מיניה עד כאן לשון הגמרא הוי שרב נחמן דן דיני דקבסא וקנס
ליה ולקח ממנו לכולא אפרנא בשביל דבר מועט שחייב לפייס
ליתומים ולא אשגח ביה: דאגכיה ביה כי כשורא
לעילי וכו' כלומר פירעון גמור מן העידיה כקורה וזו הנכרת
משאר קרות לעשות בני צורות ודוק נאת רש': כשנשא
נתן ביד ושעה בשוקול הדעת וכו' מקשה עליו מן המשנה
דמתן דיני ממונות מחזירין בין לזכות ובין לחובה כלומר אם טעה
חריץ ומתריך רב חסדא כאן שנשא נתן ביד כדלעיל שערך עם
פירותיו בידו ורעניץ זיכה את חייבי שנטל המשכון מיד המלות
ונתנו ליד הלוחה וכן כולם והמשנה איירי שלא נטלו נתן ביד
ורב ששת מתריך כאן שטעה בשקול הדעת או קם דינא והמשנה
איירי שטעה בדבר המשנה להכי הויר דינא וכפרק קמא מקשה
על רבי אבהו דאמר שנים שדנו אין דיניהם דין מן המשנה דין
את חריץ דמשמע אפילו אחד ומתריך הווא איירי בקבלותה עליהם
להכי קם דינא ומקשה אם כן אמאי משלים ומתריך דאמר ליה
דייני לן דין תורה נם לטם דוחקו יותר עד שצריך לתריך דמיירי
נם כן שטעה בשקול הדעת ולא כדבר משנה: שנים
שנתעצמו לדין וכו' שנעשו קשים זה לזה רש' בסוף זה בורר:
מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וכו' לשון הגמרא בפר'
הגדול בתרא אמר רב יהודא אמר שמואל מקבלין עדות שלא בפני
בעל דין אמר רב עוקבא לדידיה מפרשי ליה מיניה דשמואל כגון
דפתחו ליה בדינא ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה
בדינא מציאמר ליה לבורר דין הגדול אולינא: ומקשה
כי פתחו נמי מציאמר ליה לכות דין הגדול אולינא וכו' וזו
אף על פי שזאת המניא אינה כמסקנא וכו' כלומר
כתחילה רצה לאוקבא מתניתין דהו בורר לו אחד בכחאי גזנא
שאחד טבעלי הדינין בורר לו כך אחד כגון כי דינא דרב הונא

דף קפו עא

עמוד ב

עמוד ג

וטרדם כורדים להם עוד דין אחר מכל מקום חסבר אמר כלום
הדין השמע מדקיא קמא כמקובי עובד הואיל ולא הקשה על
הדין כלום רק מטעם אחר מ'לשונות המשנה יותר תירוץ ראשון
כי קא מטרנא לך כאי הפרסותין אין לך טורח יותר לילך לבי
דינא דרב חסדא מלכי דינא דרב הונא: בית
של שלשה שנתלכו וכו'. בנפרט שם מקשה וזה לשון סוף
לרעה על פי שנים לא משכח לה אי'א מוכין ויב מחייבין אכתי
חד הוא אי' מוכין ויג מחייבין תלתא הוו אמר רבי אבהו אי
אתה בטרנא אלא כמוסיף וכדברי הכל וכמנהדרי גדולה ואליבא
דדכי יהודא דאמר שקעים עכל הנמרא וכתבתו את כי קסיא
זו לפניו היא והתיירין אינו פשוט: עושין
דין שקול לכתחילה וכו' כסוף פרק קמא מביא סימרא דר' אבהו
נבי שאר סימרא דרבי אבהו וקאי אהיי ותנן כפרק היו בודקין
א מחייבין ולא מוכין ואחד אומר איני יודע ויסיפו הדיינים עוד
שנים וקאמר רבי אבהו דעושין בית דין שקול לכתחילה דהא
השתא בית דין שקול הם ומקשה עליו פשיטא ופירש לשי
פשיטא דהכי כהניא תנן וכמה מוסיפין שנים שנים וכיון דחד
אומר איני יודע הו' להו בית דין שקול וי' אמר טעמא שמראה
פנים לזכות ומראה פנים לחובה עכל רש' שם:
זה אינו אלא בדיני נפשות וכו' ומחבר נותן טעם לדברי רבינו
משו שהביא הגמרא שאמר שאם אמר טעמא לא שמינין ליה
היינו לחובה משום דכדיני נפשות מה שנוכל להחיל עושין להכי
לא שמינין דכיון לחובה הואיל ובחלק פעם א' כ'א איני יודע
נמצא שהוא כאחד מן התלמידי דין התלמידים כן ששמינין דכדיני
לזכות ולא לחובה כדיני נפשות כדלקמן אבל אי איירי בדיני
ממונות נדי דלא יוכל עוד לחיות מן הגנין והאיל אמר איני
יודע מכל מקום היה לנו לשמוע וכדיני חונטר אמר לא שמינין
ליה דמשמע דמשתקין אותו כדתנן בדיני נפשות כפרק היו
בודקין אמר אחד מן התלמידי' לי ללכו עלי חובה משתיקין
אותו: כהק' הדין בנפרט כפי חכים דינא ופירוש לשי
כח עמנו על בדיני זה שאנו מוכין ודאב עם הבן
בין באחד בין בשנים וכו' אינו קאי אבשנים דלעיל דשוררת
ושומטא דהתם מוכין אותו בשנים לכל דבר אלא אריני ממונות
ונפשות ומכות קאי דקתני ודיני ממונו ודיני נפשו ומכיון כו' מוכין
אותו באחד ולא בשנים אותו או א' שאנו מדברים בו אם האב
והבן נכנין בו חיינו דווקא בשעת משא ומתן כדאמרין לעיל שווא
ג' שורות של תלמידי' ושנים לפני הסנהדרין ואם הירח האב
בסנהדרין ווכן בתלמידים והיה אומ' י' ל' למוד עליו זכות או
חובה אז צריך לשמוע וכדיני ואם רוצה ללמוד עליו זכות בדיני
נפשות או אפילו חובה בדיני ממונות ומכורת כדאמרין לעיל
אשמינין והנא דנכנין באחד ולא בשנים ונפקא מינה אם רבו
המוכין ונפטר ויוצא או אם היו שותף אחד אומ' איני יודע וצריך
לחוסף עוד שנים כדלעיל אבל בשעת גמר פסק דין אין פוסקין
חריץ בקרובים ואפילו לויב אצלו ולושתוק אמר אלא צריך
לעמוד וילך כדפירש לשי להכי נקט החסבר מה שאנו מוכין
האב וכמו ולא הזכיר גם הרב ותלמידו משום דאפילו בנכר דין
אין איסור בדבר אם נכנין באחד ככראשונה בשעת משא ומתן
אבל האב וכמו אפילו באחד אין נכנין לא צריך לעמוד נמצא מה
שאבד המחבר בין באחד בין בשנים רוצה לומר מה דצריך למנות
הבן עם האב בין באחד בין בכ' אם היה הדין לן שהיו נכניס
בשנים בדינין כמו בטרור ותמואות היינו דווקא בשעת משא
ומתן וכל זה לשון רש' כפרק אחד דיני ממונות תהויר והמבאר
שווא אתו בידי ואין בהם כניא אלא א' A

עמוד ד

דף קפח עא

דף ט

דף ר"ז ע"ג

לקמן במצות קדש לוי כל בכור בדרך רכב בעגל הבוא שיטרת רב מרי באריכות כמו שהיא נגמרא: והעומר עשירית האפה הוא אפה היא י"ח קבין כדלעיל בדרך ר"ב בעמוד ג' וקשר לוי דהא לשם כתב דבין לבית שמאי או לבית הלל העומר היינו ב' סעודות: ואפיק מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה בפרק בערה שנתפתל וכפרק קמא דבבא בתרא מפרשי התוספות שכפה אותו בדברים ועוד פירושים אחרים מפרשים שם: והתחתי לעניי עולם והקופה לעניי אותה העיר בלבד: לשון האלפס פר' קמא דבבא בתרא מפני מה קופה בשתי ותחתי בש"ש שהקופה דבר קצוב הוא על כל אחד ואחד ואין הנבאין מוסיפין ולא גורעין אבל תחתי אינו דבר קצוב אל"ל לפי צורך שעה הוא נכסה לעניי עולם וצריכין לקצוב על כל אחד ואחד כראוי לו ונמצא כדנין ממונות ולפיכך צריך שלש: זה פורש לשער וזה פורש לחנות וגובין: כלומר זה הולך לכאן וזה לכאן וגובין: ופירש רש"י בפרק קמא דבבא בתרא ובלבד שירא זה את זה: אל"ל באכילין אותו מעשר עמי כו' לשון הברייתא והגמרא כך היא היי שהיו לו בתים שדות וכרמים ואינו מוצא למכור מאכילים אותו מעשר עמי עד מחצה: והי בה מר היכי דמי אלימא דול ארעא דכולי עלמא וידידיה נמי זל כהייתו אפילו שוכא נמי ליספו ליה דחא זל דכולי עלמ' נמי לא דאייקר דכ"ע וידידיה אידידי דעיל ונפיק אזוזי זל ארעיה אפילו פורתא לא ליספו ליה: ואמר מר עלה לא צריכא כגון דכיומי דניסן יקרא ארעתי וכיומי תשרי זילי: ונשרן כולי עלמ' עד ניסן ומזכני וחאי הואיל וצריכי ליה זוזי זבין כדשת' עד פלגא אורחה למייל שפי לא אורח למייל עד כאן לשון הגמרא: והלשון רש"י מאכילין אותו מעשר עמי עד מחצה: שזה מאה זה וקרקעותיו ימכור כמאה זו ושפי מפלגא לא זילי לעולם והוי יש לו מאתים זוזי: והוי בה מר והוי רבנא: אפילו שוכא נמי ליספו ליה שחרי עכשין אינן שוות מאתים זוזי ותנן הוי לר' מאתים זוזי חסר דינר אפילו נתנו לו שוה אלף דינר בכך אחת יטול: אפילו פורת' לא ליספו ליה שחרי שוות קרקעותיו מאתים זוזי: וכיומי דניסן יקרי ארעא מפני שהלוקח נירה נרה וחורש אותה כימי הקיץ וזורעה בתשרי ובמרחשון: וכיומי תשרי זילי שאין ספק לזורעה באותה שנה: זבין כדשתא בתשרי משום דאצטריך לזוזי והלכך עני לא הוי דיטול שוה אלף דינר הואיל וכיומי דניסן שוות מאתים ועשירי לא חיי הואיל ודכ"ע כי הני נמי לא שוין השתא מאתים וילכך משלימין לו עד מאתים והיינו מחצה עד כאן לשון רש"י: להכי כתב המחבר אחר כך שנראה לו כרב אלפס ומפרש הך סוגיא בעשירוועד מחצה היינו עד שימצא שיקב אותה לכל הפחו' בחצי דמיהן ולכך מהפך רב אלפס הגירס' לפי פירושו: וכתפס' ריש מסכת בבא קמא מכיא פירוש האלפס: ושאר גירסות מבוואר היטב והדיבור מתחיל אי דאייקר וכו' עוד שם בתוספות כדיבור שלפני הדיבור דלעיל ה"ל מי שהיו לו בתים כו' לא מיידי בבתיים שהוא דר בהם דהא תנן בסוף פארו דאין מחייבין אותו למכור את ביתו וכלי תשמישו: אדמקיפנא ארדי איעול כהא בעוד שאני מקיף על כל שוורת' התים הללו אכנס כאן לקצור דרכי רש"י כמעט ס' הוואה: וקיימא לך בר עקיבא דרבא קאי כותיה כשהפך אביי סידור הלבנים שעשה רבא נכנס רבא וסידורם כבתולה ואמר מאן האי דקמצער לי אנא כרבי עקיבא סכירא לי דאמר אחד זה ואחד זה אמר: ואין עשיריין בתוכה בתים אין משכירין בעלי בתים את בתיהם כדגל לעיל רגלים אל"ל בחינם כנסים לתוכם: רש"י וכפר קמא דיומא תנא אין משכירין בתים בידושלם לפי שאינם שלהם כו': שאין נכנסין לשם לא בשעת צרכיהם כו' פירוש שאין ישראל נכנסים לשם כי אם לצרכיהם לשחיטה כו' וכן איתא בהדיא בפרק קמא דכלים: הלוקח עובר

דף ר"ח ע"ב

קמא ע"א

דף ר"י ע"ג

דף ר"כ"ג ע"ג

פרתו של בכרי והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי כדתיבא בע"ז שאין מוכרין בהמה גסה לגוי: ולעיל בדרך ר"ב בעמוד ג' כפלתיו כי גם שם כתב עובדא דרב מרי: והמקבל ממנו שמקבל ממנו בהמות על עשר שנים לתת לו כל שנה סך מעות לבעל הבהמות והולדות יחלוקו ביניהם: שלשם מדבר כראובוב חולבת קודם לידה וכו' וכגון שראינו חולבת וידעין שלא ילדו ואחר כך ראינו אותה בהמה מניקרה כך מפרש האשירי פרק הלוקח בהמה: כמו שגור רבי מאיר לפי שחש למיעוט: בתחילת פרק כל הצלמים אמר רבי מאיר כל הצלמים אסורים בהנאה הואיל ובמקומו של רבי מאיר היו עובדים להם פעם אחת בשנה ונזר בכל המינות אצו מקומו משום דחייש למיעוטא: יקנה אחרת לגוי במשיכה שמשוך הגוי את הבהמה כו' אבל זה אינו מועיל שיזכה ישראל בהכחם לגוי על ידי אחר דהא זוכין לאדם שלא בפניו: משום דאין זכיה מועיל לגוי כמו שכתב לעיל בדרך קמא בעמוד ג' והעיקר בגמ' דפרק איזהו נשך אחר מתניתין דמלוה ישראל מעותיו של בכרי מדעת הנכרי וכו': אבל מפני השבת אבידה לבעלים וכו' היינו הכהנים שנקראי בעלים שאם לא ימצא חזן ליתנו לו ואם שחט אותו שמה יסריח חבטו לכך תקנו שיהא רשאי לקיימו ל' יום: ואי לא משכח תוך ל' יום שחטו ומולחו שלא יסריח עד שימצא חזן רש"י: ולשם בגמרא מפרש שאותן ל' יום מתהילין מיום שנולד בו תמום ואף תוך שנתו כלומר שאם נולד בו מום טו יום קודם ללות השנה משלימין לו טו יום אחר השנה: והיינו הך דאמר רבי אליעזר בכור נותנין לו ל' יום כו' עד ואעפ"י שמתאחר לאחר שנתו: שהקדשים נשחטין ובמכרין באכילין כו' פירוש אחר שנפל חזן מום: משום שהנתן להקדש ולהכי במכרין באכילין כי היכי דליקפצו עליו וזכינו ובמכרין כיוקר: ויש להם פדיון חוץ ממכור ומעשר שאף על פי שהוממו אינם יוצאים מקדושתן דבכור כתיב לא יפדה ובמעשר לא יגאל רש"י: דשאיבא דרבנן היינו דווקא מקצת שאיבה כו' תיבה דבמרדכי כתב ז"ל ורבינו תם כתב בכפר הישר וכן פירש ז"ל בן פרק הגזול רג' לוגין הלכה למשן מסיני: ואמר ר' דהא לא אשכחן בשום דוכתא עד כאן לשון ר' פיו זה קשה לת ארת' וצ"ד עיין: ותנן אין מים שאובין פוסלין את המקוה ז' לפי חשבון עד כאן לשון המשנה בפרק קמא דתמורה: והלשון הגמרא לשם מאן תנא אמר רבי הייא בר אבא אמר רבי יוחנן רבי אליעזר בן יעקב היא דתנן ר' אליעזר בן יעקב אומר מקוה שיש בו כ"א סאין מי נשמים במלא בכתף י"ט סאין ופותקן למקוה והן טהורים שהשאיבה מטהרה כרבייה והכחמה מכלל דרבנן סכרי כרבייה ובהמשכה לא לא דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן שאיבה שהמשכה כולה טהורה מני לא רבנן ולא רבי אליעזר בן יעקב אלא אמר רב פפא לפי חשבון כלים ויוסף בן חוני היא דתניא שלשת לוגין מים שאובין שנפלו למקוה בשנים ושלשה כלים ואפילו בארבעה וחמשה כלים פוסלים את המקוה ויוסף בן חוני אמר כ"ג כלים פוסלין את המקוה נד' וה' כלים אין פוסלים עד כאן לשון הגמרא: והל' רש"י במלא בכתף מים שאובים י"ט סאין ופותקן למקוה שלא יערה מן הדלי לתוך המקוה: דאפילו בג' לוגין מפסל המקוה בכהנא אלא יעשה חריץ ונומא למרחוק ויערה מן הדלי לתוך הנומא ויקלחו המים דרך החריץ לתוך המקוה והיינו המשך והן טהורין כלום כשר לטבול בו: שהשאיבה מטהרת כרבייה ובהמשכה והן טהורין כשהרוכ מימי נשמים שנפלו לתוכו מעצמן והמשך מיעוט של שאיב' לתוכו דרך חריץ מטהרת השאיבה והיינו לפי חשבון דמתניתין דאין השאובין פוסלים למקוה דרך המשכה אלא אם כן הוי שם עשרים סאין מכלל דרבנן וכו' כלומר מוקאמר מתניתין רבי אליעזר בן יעקב היא ולא רבנן ומתניתין לקולא דבלישנא דקולא נקיש לה דקתני אין

דף רכ"ד ע"א

עמוד ב

דף רמ"א ע"א

עמוד ב

אין מים שאובי פוסלי לא לפי השכן מכלל דרבנן לחומרא פליגי
ולא הא דכי אתו רבין אמר רבי יוחנן שאובה שהמשיכה כולה
שחודה שאפילו כל הבקוקה ממים שאובים דרך המשכת כשר לא
דכי אליהו ולא רבנן אלא אמר רב פפא רבנן לקולא פליגי
הוא דכי אתו רבין רבנן היא ומתניתין לאו כהכי קמייירי דתימא
רבי יאיעזר היא ורבנן לחומרא פליגי לא לפי השכן כלים ויוסף
חוני היא שנפלו למקוה בן הכלי לתוך המקוה שלא כהמשכה
בשנים או שלשה כלים שנפל לוג שלם מכל כלי פוסל אבל בד'
או בח' כלים דאין לוג שלם כאחד לא פסלוהו ולפי השכן דמתני'
במי הכי קאמר עד כאן לשון רש"י והפכה את
המעין לתוך הנת פי גומא כמתני' וכן שנינו בפרק ד' דמסכת
פרה טרפה חוץ מנתנו כעין קעור גומא היתה בקרקע מתוקף
לשידפת חפרה וכן שנינו גם כן בפר' בתרא דובחים נבי ירקק'
כל חימים כמקוה וכו' ואין להם תורת מעיין לשום דבר
ודבי יהודה סבר דווקא ים הגדול דינו כמקוה האיל והוא איקרי
מקוה רביה משמע קרא' ורבי יוסי סבר לענין זבים וטעוררים
זמי חטאת דינו כמקוה האיל ואיקרי מקוה אבל מכל סקום
כשחיים כוחלים האיל והחלים וזחלים אלוהם חיה דרבנן
הלשון החלי אינו לא במעין ותתם קאי אקוה שחולק
בכל וגודתנא לחטובל שם לא עלת לו טכילה ומיירי שאין שיעור
לא כזה ולא כורת ואף על פי שהמים מחוכרים בין אויר הנצרים
אין זה חיבור ונתע' כו דהא ארעא כולה מחלחלה והמים הנובעין
כאן באין מנחר גדול ולא השכינן ליה חיבור ובעינן ס' סאה במקום
אחד ומקשה והא כתיב והנהר דרביעו היא פרת
ובתנן מיניוויזו חשיב ליה ואת אמרת דמיניה קאתו' הוא פרת
דמעיקרא פירש הוא פרת הנוצר למעלה ונהר יוצא מעין ונ'
שהשלשה נהרות נפרדים מכוני שהם כשתי
אצבעות החוורת למקוהן למסכן בנקב כדיוח' פי' שמתהפכן
ברוח והחור עגול קמייירי כדמשמע לשון שתי אצבעות החוורת
ואין צריך שירא שתי אצבעות סובכות כך מפרשים התוספות
סוף פרק קמא דיבמות: והיא לענין השקה דווקא
שניה ולשחררה דומיא דלשומארה ולאפוקי כפירוש רבינו תם
דנפרש בסוף פרק קמא דיבמות דהא חיבור לשחררה רוצה לומר
לענין עירוב מקווארות ומפרש ל' לשם שאין נראה לו ומביא
כבה ראיות זו אחת מהן דכשמיירי לענין השקה אזי הוי לשחררה
משם דומיא דלשומארה: פירש רבינו שלמה דרוכו
רוכ שיעור קאמר כו' פירוש אבל בניפו מעוקטו ואינו מקפיד
חוצץ' ודבינו חננאל פירש כי הוא חרוץ בנוף פירוש גם בנוף
צריך רוב' וכן מוכיח בפרק הערל כו' פירוש דאי כפירוש רש"י
הי ליה למיפר כו' אמר רבי יצחק שיעור' בשדו מי אמר' ותתם
בפרק הערל כך הסוגיא דמקשה התם אמאי אין צריך טכילה'
אולימא משום דר' יצחק דאמר רבי יצחק דבר תורה רובו ומקפיד
כו' והאמר רב חננאל לא שנו אלא רובו וכו' ושם פירש רש"י תל'
משום דר' יצחק דאם דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ וחכא לא
קפיד בהא חציצה דהאי ולר' דרביתיה הוא ולא חציצה חזא ואף
על נב' דאמרינן התם נזרו על רובו שאינו מקפיד וכו' הבא אוקמו'
איראודיותא הוא אמר רב חננאל אבל כולו חוצץ אף על נב' דלא
קפיד וחכא כולו הוא מסוסה' דהיינו רביתיה ולא חציצה חזא
עכ"ל רש"י אלא דהאי מדבר גם כנפוא או בנוף חכלי אם היה על
רובו דבר המקפיד' פירוש גם על גופו חוצץ דווקא רובו ומקפיד
ולאחר גזירה רובו ואינו מקפיד' אבל מיעוטו ואינו מקפיד שפיר'
רש"י שחוצץ על הנוף אף מדאורייתא' זה אינו כן אלא אפילו
מדרבנן אינו חוצץ' כך פירוש שיטת הסג"ל והכל בן התוספות
דפר' קמא דעירובין ופר' בתרא דנידה מביאין בגירסא בתוספות
ובתוספות מקשה עוד על פירוש רש"י ור' יעוד אי בשיעור דווקא
על כדחך כשנאם למשה כסינו וצריך לומר שיעור והכוונתו מקפיד

עמוד ג

עמוד ד

דף רמב"ע

עליו חוצץ אם כן שיעורו הוי הלכה למשה מסיני אמאי צריך קרא
לשיעור וכדאי גומא פריך בבבא דכתא עכ"ל תוספות:
אלא ודאי על גזירת שלמה הדודי טפי הנבחה כו' נמצא
שלפי זה יש לאו של דבריום בעירוב חצרות כמו שכתב לעיל
בדף ס"ב בעמוד א' שיש לאו של דבריום כהגמ' פקולת' שכיר
אחר וים ראשון שנאמר אל תאכר לרעך לך שוב ודבר זה נראה
לי חידוש כי לא ראיתי בשום מקום שיש רבו לעירובי חצירות
בן התורה ואפילו מירבי קבלה: כפי' שבכרתה
מקפת מחצית כו' כל העניין בן התוספות בפרק מי שהציאהו
כדיבור הבתלה דכולה מברכתה כו' אבות דמי' הו"ל סוף הדיבור
וצריך ליהדר בדבר הנבא בחוץ לתחום כשכיל' ישראל דבותר
לישראל אחר או שכא כשכיל' גוי שלא ישרלטהו חין' לה' אבות
בעיר שאין לה מחצית מוקפת לדירה עכ"ל' וכן כתב גם ס"ס
והש"י: ור"ל' אליעזר אומר ונא באבצע' פירוש
שיש לו ב' אבות לכל עד רש"י במשנת מי שהציאהו: ולא
הוצרך לפרש אלא כדבר שהוא עגול כגון כוורת' בפרק קמא
דשבת' הא לך לשון התוספות סוף פר' מי שהציאהו רבינו תם
פירש דכל צד נותנין האל כסוף כוריקה ובהעברה ובתחום שבת
ועמוד נבי צריך שיחיה בו' טפחי פוח' כ' חוקט' ונא דמזכיר בכל
דכתא ד' היינו משום דמינייהו נפיק האל כסוף וכורת' בפרק קמא
דשבת שהיא עגולה ואין לה אל כסוף כקט' רוח' ששה ואי נקט' ד'
הח משמע דלא בעי אל כסוף עכ"ל' גם באותו דיבור מביאין דברי
רבינו שמואל דהא ומסקנת התוספות כרבינו שמואל דהעיל בדף
ז' בעמוד ב' כתב המחבר לפסק הלכה כדברי רבינו תם משמע
שסובר כמותו והארכתי: וצריך לדקדק אם כן
מה הקשה סם לרבי יוחנן וכו' לכאורה לפי מה שפיר' רש"י כבר
ואילו מלחין כמו שמבינים וזכ' העולם דשערי' שמייער קרוי
שפיר' שעת חימום קשה להבין מה דעת המחבר כזה שאם וצריך
לדקדק אכ' כלומר אם כן כמו שפירשנו דכשלא חיר' לו חלוק
כבר או צריך לקרוע אפילו' שלא בשעת חימום כשנזדמן לו אחר
כך תוך ז' מעתה קשה מה מק' מר' יוחנן כו' והלא אפילו' אם
אין הפירוש כן אלא לוק' אנו צריך לקרוע כשאינו בשערי'
חימום אפילו' כשלא היה לו חלוק כבר' מכל מקום ק' מה נקטה
מרבני יוחנן לפי דעת המחבר שרוצה לפר' גמ' טק' כגד ראשון
עדיין קשה מה טק' והלא כדון קרע הואיל' ולא שמע' בלתי היום
ואיכא שעת חימום' ולכה לא היה לו לקרוע כגד ראשון אכן לא
קשה מידי כי מסתמא המחבר סובר כרבינו חננאל שפירש דכל'
קרע בשעת שמעיה שלא בשעת חימום קרי ליה ולא' הוי שערי'
חימום לא כמון לפטירת הת' וכך' תיישב שיטת הסג"ל שפיר'
כלום כשלמא אם היה דעת שמואל שאמר כל קרע שאינו בשעת
חימום אינו קרע אפילו' כשלא היה לו חלוק כבר בקשה שפיר' מר'
יוחנן אפי' כגד ראשון דלמה לו לקרוע הואיל' ורק שעת שמעיה
היה ולא שעת חימום' הוא אבל עתה שפירשנו כשלא היה לו חלוק
מה בקשה מרבני יוחנן דהא עתה שמע' ולא היה יכול לקרוע כגד
ובדן קרע' נל' כן צריך לדחוק ולומר שהקשה למה לו לקרוע
כגד אחר כגד' ובאז' פרק ואילו מלחין כפרס באריות ולא'ם
מביא פירוש ד' ומפרש כהיא דלפי פירוש צריך לומר דה' גרא
מקשה למה לו לרבי יוחנן לקרוע כגד אחר כגד וגם מביא' סם
פירוש רש"י' ויש לפרש קעת לשונות רש"י בפירוש רבינו חננאל'
אך האז' דחק קעצו סם ומפרש פירוש רש"י שסובר דעת שמעיה
קרוי שפיר' שעת חימום כמו שעת פטירת הת' ועל' כי באוד'
האריך: הקורא את הגמ' עמד וישב וכו'
פירוש אם רצה עומד או אם רצה ישב: קראו שנים יצאו ולא
אברין אין שתי קולות נשמעין כאחד' תקנו
להם שיהו מקריבין וקוראין ביס' הגיסה כו' כלום קאי אולעיל
שאמר

עמוד ד

דף רמב"ע

עמוד ד

דף רמב"ע

דף רמב"ע

עמוד

קידוש החדש דמשפט כתיב ביה שנאמר כי הק לישראל הוא משפט לא להי יעקב וגו' ומקוץ לה בקידוש כמסכת ראש השנה וכן עבוד השנה דצריך ג' או ה' אין האב ובנו כשירים זה עם זה ולא הרב ותלמידו נמנין אלא אחד וסיפא דברייתא לא יושב בצדו ואפילו שותק אלא עומד והולך ע"ל והמקור בשלשן דלשי יבין שכתב אין האב ובנו כשירים זה עם זה משמע לגמרי לא ואפילו באחד אינן נמנין כי על רב ותלמיד כת' הלא הרב ותלמידו נאמנין אלא באחד ולא כתב לישראל אלא וראי דעת דלשי אמר סוף דין / ומה שפירש עוד וסיפא דברייתא וכו' גם אב ובן לבד קאי וזה לשון התוספות בפרק אחד דיני ממונות אין מונין להם אלא אחד משום קידוש החדש ועבור השנה איצטריך דלענין דין פשיטא דהא אין פסולין כשרים לדון ע"ל / כח' לנו הליצה הזאת כלומר להכניס ראשינו בדאגה הזאת ואפילו על האמת הלא כבר נאמר והוא עד עליכם מוטל חובה ונשיאת עין אם לא תעידו מה שראיתם ושמה תאמרו מה לנו לחוב להיורר מחייבין כדמו של זה נחל לנו לעמוד בואם לא יגיד / והלא כבר נאמר כאבוד רשעים רבה אם רשע הוא אין כאן עונש דלשי /

עמוד ב סקל יסקל או ירה יורה וכו' / סקל יסקל פירוש באבנים כמו שנאמר וסקלוהו כל אנשי עירו באבנים וירה פירוש דחיפת והשלכת גופו כמו ירה כים הפכו על מתניו שכשהוא מושכב פרקו הוא מגובה יותר דלשי / סודר קשה בתוך הרך וכו' / כוונתו סודר קשה בתוך סודר רכה מפני שהרכה אינה חניקתו לפתוח פיו וקשה מחבלת את גורנו ומגולתו לפיכ' קשה מכפנים / ורכה מבחוץ להנין דלשי / והם הריוצא ונאשי עיר הנדחת וכו' / תימא למה הזכיר ככאן איזה הם ונהרגו יותר מכנסקלים ונשרפים ונחנקים / וכמשנה דפרק ד' מיתות אינו ובמיימוני גם כן אינו / ואם תרצה לומר שרועה לפסוק אנב גרדא שאלו הן ובעלמא איכא מאן דפליג על זה הנרה דאיתי בפרק הנשרפים במשנה ובגמרא וליכא מאן דפליג ואפילו אם יש פלוגתא בשום מקום מכל מקום לא חוצרך המחבר להזכירה כאן דהא לאחר מכתב נעמוד ד' מוכיזם עוד גבי שאר חייבי מיתות וצריך עיון / והלויין אותו סמוך לשקיעת החמה כו' / שאם יתלוו כהשכח שמה יתשרלו בדבר הואיל ואיכא זמן רב ושכחוהו מלקברו / כדי שלא יהא מחוסר קציעה / והתורה אמרה כי קבור תקברו מי שאינו מחוסר לא קבורה יצא זה שמחוסר קציעה וקבורה / אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו וכו' / פירו קרע בגופו של בגד שלא במקום התפר פרימה במקום התפר ערוך בערוך פרס / במניין שהוא סוכס ארבעים שגורם לומר אחריו ארבעים כך פירש דלשי בפרק בתרא דמכות / והבבלי בקוסס וכו' / זהו לשון המשנה וזה לשון הגמרא על המשנה / תני רב יוסף יכה קוסס את קוסמו / ורבנן אמרי ואיתימא רב מרי אמר יכיהו קוסס לו ולקונו ולמקנו / ופירו הערוך זה לשונו תני רב יוסף יכה קוסס את קוסמו פירוש מקלל בקסם שלו שם המיוחד / וכינה השם בקוסמו ומחזי כמברך את השם / ורבנן ואיתימא רב מרי אמרי יכה קוסס לו ולקנו ולמקנו / פירוש מחשב הקסם באלוה ומקלל בו חבירו / הו דן את חבירך לכף זכות לא בדיין / ובעל דין מדבר לא כרואה את חבירו עושה דבר שיש להכריעו לצד חובה ולצד זכות מדבר / השתדל לדונו יפה יפה וכו' / כלומר למשרי תגרא כרישא זה קרוי השתדל לדונו יפה כך מפרש שם בגמרא / לכתוב לא ועמדו האנשים וכו' / להכי צריך ורשא זו דברייתא כי פשיטא דקר' משמע דקאי רק אבעלי דינים ולא אעדים דהא כתיב אשר להם הריב והיינו בעלי דינים והלכי צריך לדחוק ולהוכיח שקאי גם אעדים / אבל בעדים דברי הכל בעמידה שנאמר ועמדו וכו' / כן הוא לשון הגמרא ונראה לידלהכי אמר שרבי יודא מודה בעדים שצריך

עמידה כי ועמדו אין לפרש בענין אחר אעדים אלא שלעולם צריכים לעמוד אבל ועמדו שנדרש על בעלי דינים מפרש ר' יודא חתם שלא יהא אחד עומד ואחד יושב אבל אם שניהם יושבים שרי / אין לנו כח להעמיד כל הרברים בקו המשפט וכו' / נראה לי הואיל ואנו שרויים בין הגוים צריכים אנו להסיר כל מחלוקות מבינינו כדי שנוכל להיות קיימים בשלוח בנינום ולפעמים באים מחלוקות והקפדות כשאומרי לעדים או לבעלי דין שיעמדו / שאין זה נמר דין נמר וכו' / זה לשון התוספות פרק קמא דבבא מציעא חייב אתה ליתן לו וכו' / הכא משמע דחייב אתה ליתן לו לא היה פסק דין נמר כי אם צא תן לו / וכן משמע במרוכה / וקשה דפרק קמא דבבא דרין אמ' הוי דמינמר דין פלוני אתה חייב / אתה זכאי / ויש לומר דהתם איקרי נמר דין לענין שאמר לכצוע לפי שידוע להיכן הדין מוטח ע"ל תוספות / שלא יעשה סניגין לדבריו / אם דין ולבו נקפו לומר שהוא טועה לא יחזיק להביא ראיה להעמיד דבריו שהוא כוש לחזור אלא לכל צדין יחזור להצדיק דין לאמתו דלשי / ועוד לדיון שהוא יודע כדיון שהוא מרומה שהוא לומר מתוך דברי העדים שאין ערותן אמת דלשי / אמר ר' שמעון בן יוחאי בריך רחמנא דליכא חכים מידון פירוש שהיה משבח שבטלו דיני ממונות מלדון דין תורה כלומר הדינים לא קבלו עליהם עוד לדון דין תורה ולכך הירז משבח כדי שיבצל מעונש אם היה טועה מלדון ככת' ובסוף השן המשפ' בסיומן יכ' מביא גם שם דברי רבי שמעון בן יוחאי ולא גרסינן בריך רחמנא אלא כך כתוב שם אמר רבי שמעון בן יוחאי ליכא דחכים מידון כלומר אין עוד אדם חכם שיכול לדון דין תוכח / ושאלת אינו מן המניין ודרשת וחקרת היטיב / ודרשת היטיב ודרשו היטיב מאילו / תיבות למדנו ז' חקירות אבל ושאלת לא משמע חקירה לא עד דכתיב הויטב כהדיא / והדברים הלא נקראים חקירות כך הגהתי חקירות / וכן מוכח מתוך שיטת הסגן ומתוך הדין / דהא כתב אחר סיום ז' החקירות יתר על ה' היו חוקרים אותם מכירים אותם אותם התריתם בו וכו' / הרי שהמחבר קרא אותם חקירות בקראמר חוקרים אותם / ועוד מדקאמר אהכ מה בין חקירות לבדיקות כו' / עד בבדיקות אפילו שניהם אומרים אין אנו יודעים ערות קיימת ואם לאו בכדין הנדון או שלא ידעו אם התרו בו כהא' כולי' עלמא מורד דאין עדותן קיימת / גם במיימוני פרק א' דהלכות ערות כתב כהדיא שדברים אלו נקרא חקירות / ל"ט מברכר כמעידים סתם / פירוש דחיישין שמא העדים לא יעידו כך ואינו בתוך השטר אלא יעידו מעצמם כך כמו שהיו זכורין על פי הכתב / דרחמנא אמר מפיהם לא מפי כתכם גם הוא מלשון הגמרא ותירוץ הוא דהתם גרסינן אמר רב כהנא אמר רב הרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו ומקשה מדיא דאם לא יגיד ומתוך שאני ערות דרחמנא אמר וכו' / ואם ידוע שבעל דינו אלם כו' / בתוספות סוף פרק ב' דכתובות פירש שאין אדם יכול לומר על חבירו שהוא אלם אם לא שיש רגלים לדבר / אומר אני שהראשונים בחתמין בו לעיקר העדות דהתם בגמרא כשחתם קרוב בתחילה שהגשפטל אף על גב שכמה כשרים חתומים אחר כך / ומקשים התוספות מדיא דאמר חוקיר מלאוהו בקרובים כשר דמשמע כהדיא בפרק המגרש דמילתא והזקיר גם כמלוי שני שישים שהרחיק מן הכתב אתמר דאמרינן בגט פשוט הרחיק מן הכתב שני שיטין פסול / ומתוך רבינו חסד דכיון דעירי הגט אין חותמים זה בלא זה סכרי שהראשונים הם עיקר העדות לפי שחתומים ראשונים לפני כל העדים אבל התם כשאר שטרות שרואים שקרובים חותמין תחילה יאמרו אותן שנמצאו תחילה חתמו או אחר כך חתמו למלוי עד כאן לשון התוספות / כלומר מסתמא לעולם ספ' מצו' לט' ח' 39 V מחדר

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קפ"ט ע"א

עמוד ג

עמוד ד

דף ק"ז ע"א

עמוד ב

מהרר אדם בתחילה אחר עיקר העדויות הבשר ואחר כך חותם בשביל כבוד או מלוי אם צריך לומעתה בשאר שטרות אפשר שכשרים התמו תחילה דרוק מן הכתב בלא מתכוין ואחר כך החתים הקדומים אבל כגט כשהם יחד לכתב לסימני הכי דחואיל וכולם יחד אמרינן חתמו כסדרן זה אחר זה והעיקרים בתחילה ואמרינן בפרק שיני דכתובות כו' עד טמא זיף את הבל כו' כל זה אינו מבין כי משמע שחוששין גם אותן השנים הוא כותב וזיננס אבל אם ידענו שאותן שני שטרן כשרי לא היישינן והגמרא לא אמרה כן וזה לשון הגמרא בפרק ב' דכתובות אמרי נהרעא אין מקיימין את השטרות אלא משתי שדות או משתי כתובות והוא שאכלוס בעליוס ג' שנים וכשופי אמר בר כר רב אשי וכיזא מתחת ידי א' צד מיר עצמו לא מאי שנא מתחת ידי עצמו דלא דילמא זיף מתחת יד אחר נמי אויל והוא וזאת הויף כולי האי לא הוה מצי מבין נביח דידיה מצי מבין נבי אחר לא מצי מבין עד כאן לשון הגמרא וז' לשי שם וביזא מתחת ידי אחר שהשטרות הללו שמקיימין את השלישי מן וצאין מתחת ידי אחר ולא מתחת ידי של זה המוצא ארית השלישי ויזיף זיף המתכל בכתב של אותן שטרות וכיון וחתם הוא בעצמו את השלישי דוגמת אותן חתימות מבין בעצמו כתב ככתב הוואיל ג' לפניו עד כאן לשון רש"י נמצא שכתב בהריא אפילו כשהשני שטרות יודעין לנו שהם כשרים מכל מקום היישינן שמא זיף השלישי ביזא מתחת ידי עור קשה לדילפי משמעות הכתב שחוששין שזיף הכל אם כן מה קשה לו על רבינו תם כמה שפירש כשאנו מכירין משביעת עין כתב ידם דליכא למיחש שהוא זיננס והוא בעצמו כתב לעיל בדרך הראשון מן הה' דרכים שהדינים מכירין חתימת העיר והלא אין לנו קיום טוב יותר אלא כשמכירין חתימת ידי העדים בטביעת עין ועוד איך שייך לומר שזיף גם השנים והלא על ידם אכלו הכעלים פירות שדיהם ג' שנים בשופי אך אם כתב פן זיף ארית השטר ולא כתב הכל וכתב השטר במקום הכל היה מיושב כל העניין ואו היה שפיר ק' לו על פירוש רבינו תם כי רבינו תם קאי על הגמרא כמה שאמרה אבל מירי עצמו לא דדילמא זיף וקאמר רבינו תם כשאנו מכירים בטביעת עין בלא דמיון חתימת אילו השטרות תולכא למיחש על זה הקשה המחבר הואיל ויש כבר שני חתימות בידי למה לא חוששין שזיף התיכור זה מתוך שתי אלו כי כן נעשה לרבא בהוא עובד דהוא שטרא דהתימה עליה רבא ורב ארוא בר אדא דסבר רבא שהיו התימרים שלו והלא היתה והדיבור של רבינו תם בפרק ב' דכתובות מתחיל דילמא זיננס זיף אמר רבינו תם דווקא היכא שאין אנו מכירין החתימים לא על ידי דמיון וכו' וכן במיימוני פרק ו' דהלכות עדות כתוב התובע תתוכי המחבר תפוס שיטת המיימוני וז' בפרק ה' דהלכות עדות אבל אם הזכיר אותו התובע עצמו אף על פי שזכר אינו מעיד מפני שהדומה בעיני בעל דין כאלו העיד לו שקר בדבר שלא ידע לפיכך אם היה התובע תת והזכיר התובע הוה את העד וזכר הדין זה יעיד לו שתת ידע שאלו לא זכר הדבר לא היה מעיד עכל נמצא שפירש הא דאמר בגמרא ואי צורכא כרבנן הוא אפילו עצמו קאי אתובע אך לשי פירש בעניין אחר שטלמן במסמן כפי בניין העדים כל אחד ואחד חלק המגיע לו לשון המיימוני דלמאן דאמר אין נהרגין לוקין אף על גב דלעיל בעמוד זה פסק רבנא מרהביאו לכד בלי מחלוקת דאמר עדים שהוכחו וז' בסוף החסו נהרגים כשהעידו בגפס אם כן כנס בפסק זה יש לומר שנשמע לדיון כשמעידין ושהוא כן נרדשה והלצה והזנו דלוקין כדלמאן דלא תימ' הואיל ג' יון לאודר מיתת בית דין במקום אחר לא נלקח כמו שאמרו בשאר מקומות בלאו הניתן לאוהרת בית דין בשום מקום דאין

לוקין עליו כלל קא משמע לן שנים שהעדיק את הרשע וכו' משמע שהפסוק מדבר מכל עדיות שהעידו על אחר שהוא כן נרדשה ונמצא שאינו כן והעידו עוד על אחד שהוא כהן ונמצא שאינו כן ולשון הגמרא בפרק קמא דמכר דרין וכפרק קמא דמכות אינו כן וז' הגמרא רבו לעדים זממים שלוקין מן התורה בניין שנאמ' והעדיקו את העדיק והרשיעו את הרשע והיה אם כן חכות הרשע משום דהעדיקו ארית העדיק והרשיעו את הרשע והיה אם כן חכות הרשע לא ער שהרשיעו את העדיק ואחו עדיי ארדינו והעדיקו את העדיק דמעיקרא שוינו לו להך רשעים והיה אם כן חכות הרשע עכל הגמרא וז' לשי עדים שקרים שהרשיעו את העדיק וכא עדים ארדינו והעדיקו את הגרון שהוא עדיק והרשיעו את העדיק הרשעים כו' עכל לשי נמצא שמוכח בהדא מן הגמרא ולשי שמדבר רק בעדות אחת שהעידו על אחר שהוא כן נרדשה וכאן חתארת החיובים והעדיקו אותו ונשאר כהן כשר והעדים נשאר רשעים והוה מה שאמר הכתוב והרשיעו את הרשע וצעי לכה שנת דמחבר משיטת הגמרא גם מיניה זכיה קשה ליישב כי לפי דעתי שאל נמצא בשום מקום אם העידו על אחר שהוא כהן והזנו שלוקין אותו וגם הוא עצמו מסיק ואמר אף על פי שלא הרשיעו העדיק להלקותו והיינו עד אחד כשהעידו על אחר שהוא כן נרדש אבל עד השיני לא הזכיר ז' באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה פירוש כשהבחישה זו את זו בעדות זו מכל מקום מעידין כת זו או כת זו בעדות אחרת ולא אמרינן פסולים הם אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו לא לכך אמר בפני עצמה כך פירוש הקונטרס וכשבתות וביסוס טובים יושבין בחיל מפני שהם רב והליטכה היתה עד להם וכפול לעיל בדרף קמ' בעמוד ד' והלקין שם ולא פשטו לא דברי זה וכו' וזה לשון התוספות בפרק קמא דעו' ויש לומר כגון שחלקו בבית המדרש או שהיו דברי החתיר תחילה עכל התוספות ככו שאמר שם שנעצוס כש את כה בחברות וברבתיים אל ישעיה אדם לומר שהבדל את זה הו לא שפאי עקן חרב בבית המדרש הא' ורבנס יכנס החיזא אל יצא כרי להרבות תלמידי חכמים הליד לבניין לעשות רוב והואיל והטריחו החכמים כל כך אין לכשל במד שקבעו הלכה באותו פעם והלא מכריע על דבריו פירוש לשי אם חלק עם אחד בדבר הלכה לא יאמר נראין דברי פלוני והרטה כתב זה אין צריך דהיינו סותר את דבריו לא אפילו נראין לו דברי אביו אין לו לומר נראין דברי אבא שנראה כמכריע דברי אביו אלא אם יש לו תשובה על החולק ישיב עד כאן לשון יורה דיעה סימן רכג' שכל היצאה משל אביו כו' וכן הא דלמאן אפילו נשל כים שלו נראה לי דמיידי שהכים היה של אביו וה דאמי ליורשו וז' סימני אשירי פרק קמא דקידושין ראית אביו וזרק ארנקי שלו לים והוא ראי ליורשו אל יכליטבו כו' ולפי זה הלשון דרוק שכתב כים שלו היה לו לכתו כים שלהם אך כנמרא אין זה הלשון אבל לא כמלאכי בית דוד לפי שנאמר בית דוד דינו לבקר משפט ואי לא דינין להו אינהו היכא דיני לפי שנאמ' התקששו וקושו כדכפר לעיל בדרף קמ' בעמוד ג' נשים וראויות לומכות שאול המלך נמי הן מירב וז' כל כו' יש מקשים מהא דכתי' בירושלמי והמחבר מביאו לעיל בדרף ל' בעמוד א' שדוד נשא רצפה בת איה פילגש שאול נמצא שדוד נשא אלמנתו של מלך שאול ונראה לי דלא ק' ככ דיש לומר דווקא אלמנה שהיתה אשתו אין נשאין אבל פילגשו נשאין דהכא מחמת חשיבות המלכות מונעין מלישא אלמנתו וכפילגשו לכתב חשיבו אבל לעיל דקאיעל איסור ביאה מוכח שפיר דליכא איסור דאורייתא באשת חמוי מרדו שנשא רצפה בת איה דלענין איסור ביאה אפשר שאין חילוק בין נשים ופילגשים אך זה דרוק קצת למה שינה הכא מדלעיל דמוקי הכא קרא

דף קמא עא

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

עמוד ו

עמוד ז

קרא דכשי אוזבוק דק אמירב ומיכל חוה לירד למימר אמירב ומיכל וריצפה בת איה ומה שכתב מירב ומיכל לאו דווקא כי מירב לא נתנה רוד אלא לעדריאל החזרתי אלא שכרעת שאול היה לתת לו וקעת שנתעסק ליתנה לדוד נתלגל הדבר ונתרח לעדריאל כך מפורש בהדיא כמקרא וכרשי בספר שמאל: שגמר כל איש אשר ימרה את פיך יומת רק חוק ואמץ וגו' כלומר רק מיעושו הוא וממעט עוקס במעו' כדאמר בעמטא שהיה דורש אבין ורקין בסוף פרק נגמר הדין: נצטור שלא יקפו אותם מוד דוחותיה וכו' והיינו דכתיב ויצאנו על מדין כאשר צוה יי' את משה פירוש כך נצטוה שלא להקיף העיר מוד דוחותיה כך מפרש במיימוני פרק ו' דהלכות מלכים ומלחמות: שבמלחמות א' אין לומר בה ושבית שביו כי עליהם נאמ' לא תחנם לשון רש' בפירוש חומש: מלאן שלא ילחצנה במלחמה וכו' שלא ילחצנה פירש רש' בפרק קמא דקידושין לבא עליה ושמם מפרשים התוספות שדעת רש' שלא יבא עליה אפילו רביא ראשונה קודם שנתגיירה והו' כרבי יוחנן דירושלמי שמביא לקמן ורבינו תם פירש דקאי אביאה שנייה שלא יעשנה במלחמה והיינו כרב בירושלמי הלשון הסגל קצת מגומגם שאמר שלא ילחצנה במלחמה לעשות לה המעשים וכו' ואיפשר שדעתו כפירוש רש' שלא יבעלנה במלחמה ואחר כך יעשה לה המעשים הכתובים כפרשה ודוחק ונראה לי שהוא מוכין הנמרה כפשוטה שלא ילחצנה ויכוף אותה בהכאות ונזיפות במלחמה עד שתלך עמו ותקבל עליה המעשי הכתובים כפרשה אלא והבאתה אל תוך ביתך דרך הכאה פירו' כנחת ובדברי רצון ופיוס וכן מציאתי בפירוש רש' אחד שהיה מרויך שכתוב בו שלא ילחצנה במלחמה להביא אותה בנייפה לבא עליה ואף על גב שפירש להביא אותה בנייפה לבא עליה ולא פירש להביא אותה בנייפה לעשות לה כמו שכתוב כפרשה יש ליישב שרש' פירש סיומא דמילתא דהיינו לעשות לה כמו שכתוב כפרשה ואחר כך לבא עליה כמו שכתו' ובעלתה אכן מן התוספות לא משמע שדעת רש' כן והלשון המיימוני נפרק' דהלכות מלכים ומלחמות ומניין שלא ילחצנה במלחמה שנאמר והכאתה יכנסנה למקום פניו ואחר כך יבעול ע'ל: אלא היתה בת אשתו מן הגוי קודם המלחמה ופירוש שהיתה מעוברת כשעה שכבש אותה תוספות פרק קמא דקידושין: אב' בר פורשים ממנה אסורים לבני נח ולא לישראל כו' גם כמיימוני כתב כן בפרק ט' דהלכות מלכים ומלחמות והיינו כרב אחא בר יעקב שאמר כן בפרק ב' דחולין והיינו שמכיוא לפסק הלכה ובגמרא שם מסקינן דלא כותיה דקאמר שם תניא דלא כרב אחא בר יעקב הוצעה לאכול מברכה קודם שתצא נפשה כו' עד אחד גוי ואחר ישראל מותרים בו והוא עצמו הכי' אותה ברייתא לעיל ברך מו' בעמוד ב' לפסוק הלכה: וכל מי שנתחייב שבועת הדינים בין שהיתה מן התורה בין שהייתה מדרביהם כו' נראה לי דהיינו שבועה דרבניהם רוצה לומר כגון הני שהזכיר לעיל הפוגמת כתובתה וכיוצא בה דבעו גם כן בגקיטרת הפין ומעתה לא ק' מה שאמר בתר הכי בסוף המצוה ו'ל אף על פי שאין מאימין איום זה לא בשום טענת כפק ולא בשבועת היסת: וכבר הסיפו עליו ארבע מעות כו' כלומר הסיפו על השקל ד' מעות שמשקלם ששים וארבע' שקורות נמצא שמשקל השקל שפד שקורים דהיינו סלע האמור כפרדיון הכן שנתנין ה' סלעים לכהן במשקל החזק וכו' לקמן במצו' פדיון בכור כדף ד' בעמוד ב' ולעיל ברך קכב בעמוד א' וכדף קפ"א בעמוד א' ולקמן בעמוד ד': שנאמר לא לכם ולבנו לבנות את הכית פסוק זה בספר עזרא נאמר שהיו הגוים מתנדבים ורוצי' לסייעם בכניין בית שני ואמר להם נחמיה בן חכליא לא לכם ולבנו וגו' כי אם לבנו לבדינו: ומ' יעשה בהן יבדוק הגוי כו'

דף קצ"ב ע"ב

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף קצ"ג ע"א

דף קצ"ג ע"א

עמוד ב

דף קצ"ד ע"ב

אם נרד על דעת ישראל כו' פירוש שישראל יוציא ויהי לא יזוז דבר שירצו וכן לקמן לענין תרומה כדף קצ"ו בעמוד ד' וכדף ל"ז בעמוד ד' כתב עוד מדיני נדרי גוי לעדקה: אלא הרי הוא כמת כו' דהיינו כמו שמסיים הפסוק לא יפרה מות יומת: ועד היכן הוא חיד לענין זה עד העציל פ' עלבונין באשכנז ולעיל כדף ק"ה בעמוד ב' הבאתי מן התוספות: ואפילו פירות כלומר כפחות שבכל המינים הנמכרים במשקל:

דף ר"ב ע"ב

עמוד ד

ע' שהתלגל בחיטין ותטבטס בשעורין גילגול שייך בחיטין שבקל מתערבין אבל השעורים אינם נדבקים בגלגול וכתפוזים ועריך לטבטס כיד כדו' לחכום ולעשות גוש אחד ולקמן בהיפוך הדף בעמוד ג' מפרש שגילגול אקרי בשלא עשה אלא תערובת מים ומלא וקמח ולא גילגול כטוב: שומע אני שלא יפריש מן המ' כו' נראה לי כך הפירוש הואיל וכתיב ראשית עריסותיכם משתתקדם והוא אימא דווקא בעוד שהוא עיסה תלמוד לומר כתיובת גורן כלום התורה ריבתא עוד הרבה אחרת כשאינה עיסה ונעשית לחם: נוטל כדו' הלח מעיסה שלא הורמה חלתה כו' משנה זו מתחלת רבי אליעזר אומר ניטלת מן הטהור על דמא' כיצד עיסה טהורה ועיסה טמאה נוטל כדו' הלח כו' וקאי אמשנה שלמעלה מברך ולעיל מינה שנינו שיעור הלח אחד מ' כו' נטמאה העיסה אחר מ' ועלה קאי משנה זו וקתני נוטל עיסה טהורה שיש בה כדו' שיעור הלח המגיע לעיסה הטמאה ואותו עיסה צריכה שתהא טהורה לחלה כדו' להפריש מן החיוב על החיוב וכך פירש המשנה על האחד עיסה טמאה ועיסה טהורה ורצה להפרי' מן הטהורה על העיסה הטהורה מ' להלח שלא הורמה חלתה ואינוטל ממנה כדו' שיעור מן הטמאה דהיינו אחד מ' ונוטל כדו' חלה מעיסה כו' דקתני קאי אעיסה טהורה ראשונה דקתני שתי עיסות אחד טהורה ואחר טמאה כלומר אותו עיסה טהורה צריכה שתהא כשיעורה כו' ואינו ברבך מעיסה שלישית כך מפורש בפירוש המשינות בפרק ב' ופירש רש' בפרק כשם נמסכת מוטה' וכן כתוב לעיל כדף ל"א בעמוד ג' שנוטל מעיסה הטהורה:

כדו' לתרום מן המיקף כלומר שתהא מצורף להיות עיסה אחת וכן בעמוד זה כדו' שישול מן המיקף הכי פירש' וכן אית בהדיא בפרק ב' ובפרק ג' בפירוש המשינות ובאשירי לא משמע כן: במפרש חלתו קמח אינת חלה וכו' דראשית עריסותיכם נתיב ואף על פי שתדומרה ומעשר קדשי בשכילין חתם רביה קרא כדפרישית בסוף פרק קמא דתרומות וגו' היא ביד כהן שלקחה מישראל שעל דעת כן נתנה לו הישראל שתהא עיסתו פטורה מן החלה והרי אינה פטורה: ובפרק האיש מקדש בייתי לה גבי פלוגתא דרב ושמואל דמקדש אחותו ע'ל הפירוש: שיהיה בה עם שאר זה שיעור עיסה כו' כלומר שתהא העיסה השנייה שמכיא ושאר זה שמעורר תוך העיסה הפטורה הכל המשרת רבעים הכי קתני בתוספ' ואין לתמוה שהרי העיכה דפטורה מפסקת בין השאר לחלה דהכי חנן בפרק בתרא דבר שהורם חלתו אינו בפסקי: הספגנין והדובשנין כו' סופגנין עשויה כספוג: דובשנין מטוגנין בדבש: אסקרטין עיכוד שנילושה בדבש ולשין אותה רכה מאד: כעציית בתרומין כאסקרטין: חלוט של בעלי בתים לפי שמענגים הם עושים אותה במחבת מחבת מתרומין כסרייתא: והביומק סאה תרומה שנפלה לפחות מק' סאה חולין וכולהו ילפינן מקראי: תחלתה עיסה וטופה סופגנין לפעמים אדם מתחיל לעשות עיסה כעניין אחד ונמלך לעשותה כעניין אחר: וכלכ' על ידי משקה פירוש שנאפת על ידי שמן או דבש: פירש רבינו יצחק דווקא בכלילתו רכה וכו' רבינו יצחק פירש דא רבי יוחנן דכלבד על ידי משקה שמידי בכלילתו רכה וכו' וספגנין

דף ר"ג

דספגנין

דכופגנין לא תקשה לר' יוחנן דתתם משמע שפטרם מן החלה
 והואיל והואיל כההך תחתיה ואף על פי שאין אפייתן על ידי
 בטחיה דרבי יוחנן בוקי לחרוא משנה בסופגנין שנעשו בחמור
 דתניא יצאין בסופגנין שנעשו באור ואין יצאין בסופגנין שנעשו
 בחמה והיהא בריתא דיתאון בסופגנין שנעשו באור לא תקשו
 לרש' לקיש כי הוה בוקי לר' כשהיה האור מהלך מן הגז כך
 מפורש בפירוש המשניות בשם הירושלמי בפרק קמא דחלה:
 והור רבינו שמשון בסוף ימיו טפסך זה כולו בתחילה
 פסק כדלעיל שחייבין בחלה וטברכים עליה המצוי' / הלכסוף
 חור בו / וכמורכי מביא שני הפסקים בשם רבינו שמשון והלשון
 קצר מנומנם שכתב וחור כסוף ימיו הלא כתב קודם דבר בשמו
 ולעיל ברך קיא בעמוד ג' כתב גם כן כהוא לישנא: רבן
 נבמילא אומר שלש ארצות חלה וה' הלשון האשירי ג' ארצות
 חלוקות כדון חלה מאי ועד כויב פיר' שכל ארץ ישראל עד כויב
 שהיא רצועה חיצונית מעכו לצד צפון והיא מא' משש וככשהו עולי
 בכל כדמפרש בפרק ד' ושבועית: מפרישין חלה ארת ונאכלת
 בשחר' סבוכי ועד הגהר לצד מזרח וסבוכי ועד אמנן לצד
 המערב ואינו ארץ ישראל משש כי כבשהו עולי מצרי' ולא כבשהו
 עולי בכל קדושה ראשונה בטלה משחרב הכיורת מפרישין שתי
 הלזת ראשונה נשרפת והשנייה נאכלת / ומפרש בירושלמי
 שאם לא היו מפרישין אלא חלה אחת אם היתה נאכלת / ואמר
 תרומה טמאה נאכלת כי זו הארץ טמאה היא כארץ העמים כיון
 שלא כבשהו עולי בכל / ואם הייתה נשרפת / ואמר תרומה טהורה
 נשרפת כי רואים את בני הארץ נשטרם כשהדרה הלכך תיקנו
 להפריש ב' חלות ודבר תימה הוא בעיני הרואין ונותן אג' לבו
 להבין טעם הדבר ואם אינו יודע להבין ישאל ויגיד לו / של אור
 יש לה שיעור מפור' בירושלמי של אור יש לה שיעור מפני שהיא
 מברכה סופרים אלא שנראית כשל תורה והואיל וזוהית מקודשת
 מתחילה הילכך יפריש כשיעור עיסה טמאה אחד במת' / מן
 הגהר ועד אמנן לפניו פירוש מתחילת הגהר ולפנים הימנה וכן
 מתחילת אמנן ולפנים הימנה הוא הלא הל' משש הילכך מברכה
 בנאכלת כי אין בשתייהן דוח תורה ומטוב להרכות בנאכלת /
 עכל האש' די בחלכות חלה ותימה שכתב בשם הירושלמי שחלת
 האור שיש לה שיעור לא משום שהיא דאורייתא אלא שנראית
 כשל תורה וכפירוש המשניות הביא הירושלמי אהך מתניתין דר' ג
 וכתב שהל' האור דאורייתא וכסמן בכאן נמי משמע שהיא
 דאורייתא: מפרישין כה חלה אחת כשהיה וכו' /
 כדון חלה דאורייתא לכל דבר ואף לטמא מת שאין טמאה וצא'
 מגופו אינה נאכלת עד למחר הואה שלישיית ושבועית:
עמוד ב אין כאן הפסד לשום אדם וכו' / גם זה לשון משנה הוא
 וקאי אמשנה דלעיל דר' אמר ג' ארצות וכו' / וטבול
 יום אוכלה פירוש לזו של כהן בו / זה קאי אדלעיל כשפרישין
 ב' חלות כסוף לאי אבל במקומות הרחוקות אפילו טבול
 אינה צריך באכילת חלה השנייה כדלקמן בעמוד זה:
 שקלא ליה כריש מסא בו / דכמה דאפשר לאיזדהוי
 מודדיון מליגע בה מאחר שקרא לה שם לשי: אף
 אם לא ימצא כהן פירוש קטן או כהן גדול טהור: כשיגמור
 כל תיקון העיסה בו / כי כלשון קושיא קאמר בירושלמי ל' ש אין
 עירם לא / כי לעיל בהיפוך הדין בעמוד ג' מביא הוא דתני בספרי
 ראשית עריסותיכם משתתערים וכאן אמר עירם לא / ומשני הא
 דקאמר עירם לא מיירי בעיסת טמאה אבל בעיסת טהורה דאיכ'
 למיחש פן תיטמא העיסה או מפרישין משתתערים: והוא
 בירושלמי עיסה טמאה דארץ ישראל / נראה לי הפסד דאי הוי
 מיירי בעיסת חוצה לארץ היה מותר לטלטלה ואפילו לאכול
 כדאמרין לעיל תרומת חוצה לארץ וחל' חוצה לארץ אוכל
מוד ד וחלך ואחר כך מפריש: דאין לו כח לחייב עיסתן

עמוד ב
עמוד ג
עמוד ד

כלא רשותן וכו' / והיינו כריש לקיש דלקמן / אי נמי מיירי
 שדעתו לחלקה לכסוף פירוש בעוד שהוא בעק' / וזה פשוט ל' ל' ע'
 פירוש שסובר שיערב הנחתום שלא כדעתן כלומר רש' לקיש
 שהקטור מפיטורו זו לרבי יוחנן סבר דבשום הכי קתני דפטר
 הואיל ועירבו בלא דעתן / ומתוך רבי יוחנן כו' פירוש לא הוינו
 טעמא דמתניתין אלא משום דדעתו לחלקה בעק' ומשום הכי
 פטר ומקשה וכן הנחתום טעשה עיסה כו' כלומר הואיל וסבירא
 לן שיש כח ביד הנחתום לערבו בלא דעתן אם כן מאי נ' אם
 דעתו לחלקו בעק' וכי בזה דין הנחתום כדון בעל הבית כשעשה
 לחלקו בעק' דפטר והיונן נחתום טעשה שאור בו / ומשני נחתום
 לא כדעתו כו' הא דרשן התם דבנחתו חייב מיירי בסתם נחתום
 טעשה למכור ויש לדוש שמה מציא לקוח' כו' אבל הכא שחוקשה
 של ב' נשים וכו' / מיירי שדעת הנחתום נשים לחלקה בעק' או
 אפילו כשדעת הנשים לכר לחלקה בעק' כזה לאפליגי רבי יוחנן
 ואפילו ל' ל' ושהנת ערבה שלא מדעתו נכילה אליא דרבי יוחנן
 היינו כשאין דעת הנשים לחלק לא לאכול / יחד כדלעיל דסליק
 מיניה כך נראה לי לפרש הירושלמי וטיבת ה' / איהו
 זרוע מן הפרק של ארמוכה היינו פרק החתונה הנמכר עם הוראש
 עד סוכך של רגל דהיינו פרק האמצעי שמארכובה עד חקולית
 כך מוכח מפירוש רש' דפרק הורוע ומראה שמביא לקמן ברך
 ר'נו עמוד א': שנאמר הורוע הוימון שכורעות מן
 הלא יתירה דהורוע דריש להכי מקשה בתר הכי כגמרא הלא
 דחלחיים והקיבה מאי הרוש בהו ומשני להביא הגמרא כו' /
 ושעל הקיבה פירוש דאיתרא ודאקשתא שניהם מפורשים
 לעיל ברך ט' בעמוד ג' ואמר שם שאמרין הם באכילה משום
 אימר חלב לבני בבלי ולנו / ולבני ארץ ישראל דאיתרא מתור'
 ודאקשתא אמר לבדילי ע' למא ואינו אלא למשוח עוררת ולשאר
 צרכים: אף על פי שהיא נשואה לישראל כו' /
 פירוש שנתנין מתנות לכהן כדאמר כנמר עולא יחוי מתנתא
 לכהנתא: ולא עוד אלא אפילו הבעלי כו' / כלומר אינו נזהל כשאכל
 הוא מתנות של כהנות / שלו או אפילו של אחרים שנתנו לו
 המתנות אע"פ שאשתו לא היתה צריכה להם: דאמרין
 כל חד וחד לא תיכשר ליה מה' סלעים שיעור ראשית הגז לפחות
 משקל ס' סלעים ונותן משקל סלע לכהן דהיינו אחד מס' / אבל
 אם יש לו גיזות הרבה לא יתן לכהן אחד פחות מה' סלעים וכוח
 פטרה גיזות וזה ילפינן מדמסך ליר' לעמוד לשרת כלומר
 שיוכל לעשות כהן הפחות שכבדי כהונה דהיינו האבנט:
 וכבר ביארנו במקום אחר שהמנהג היה משקל שש עשרה
 שעורות כינוניות כו' / ולעיל ברך קצו' בעמ' כו' ביארנו דכל סלע
 משקל שפ'ר שעורות כסף נקי נמצא ה' סלעים משקל ש' מאות
 ועשרים שעורות כסף נקי / מצאתי כקובץ אחד / וז' באגודה
 פרק קמא דכתובות מצאתי בשם רבינו תם דמנה הוא זקוק כסף
 וכן אני מחשב שקלי פדיון הכן וכל החשבונות על' / ולא
 בכיו זה הוא שתיש הכא על הצניח: דרגיל להכא
 ורגיל להכא / פירוש עדיף משקל ופחות מסלע: הלוקח
 עובר חמורו של נכרי והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי / פירוש
 כדתניא בפרק קמא דעבדות דזה שאין מוכרין כהמה נסרה לגוי
 וכפול לקמן ברך רכ' בעמוד ג': משום דמפקע
 להו מקדושתיהו ואפילו במקדשות כהן דש' פירוש ללשון ראשון
 משום הכי נקט דמפקע להו מירי קדושת כהן / ומיד הכהן
 דהמשיל מוס בטרם שיצא לאוי' יתעורר אף על גב דמקדושת
 מוכח אפקעה מידי כהן לא אפקעי והוי ככבוד בעל כוס הגיתן
 לכהן דחייב כהן לנהוג בו קדושה שלא יגזו ונקוד / וכשהוא
 שוחט אינו נמכר באשליז ואינו נשק בליש' האם מבי מקני ליה
 לגוי לא חיילא עליה שום קדושה / אע"ג דרב מרי היה נוהג בו
 קדוש הוי כנודק קדוש בחולין גמדין כך סוגי' רש' בפ' דכבודו
 ולקמן

דף ד'
עמוד ב
עמוד ג
עמוד ד